



ภาคผนวก

เปรียบเทียบเหตุการณ์ระหว่าง

วรรณกรรมบทละครเรื่องรามเกียรติ์ ฉบับรัชกาลที่ 1

กับภาพจิตรกรรมฝาผนัง ในแต่ละห้อง



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ห้องที่ 1 พระชนกท้าวพิชัยบวงสรวงได้นำนางสีดา แล้วลาเพศกลับเข้าเมืองมถิลา

เหตุการณ์ในบทละคร

1. เสนาจัดขบวนพลแล้วให้นายโสมนำ ขบวนไปยังอาศรมพระชนกฤๅ ให้หยุดพักพล เทบธารชายป่า แล้วเสนากับนายโสมไปเฝ้า พระฤๅ
2. เมื่อเห็นขบวนพลแอกโถมาถึงแล้ว พระชนกฤๅสั่งให้เสนาไปไถหานางสีดา เสนา ทั้ง 4 รับคำสั่งออกมา
3. เสนาเตรียมการไถ ไถรอบต้นไทร หลายรอบ ไม่พบ จึงหยุดเข้ากราบทูลพระ ชนกฤๅ
4. พระชนกฤๅตั้งจิตอธิษฐานแล้วไปพบ ดอกบัวห่มผอบทองไว้ เปิดขึ้นพบนางสีดาก็อุ้ม ออกมา นางมีชันษา 16 ปี เหล่าเสนายอกร ถวายพรพร้อมกัน
5. พระชนกฤๅพานางมาอาศรม ตั้งชื่อว่า นางสีดา เสนาขอให้พระชนกฤๅกลับครอง- เมือง
6. พระชนกฤๅลงสรลง เปลี่ยนเครื่องทรง
7. พระชนกทรงรถพร้อมนางสีดา เสด็จ กลับเมือง ชาวเมืองรับเสด็จ ถวายพรทั้งสอง พระองค์

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. นายโสมชี้ทางนำขบวนพลทั้งหลายจากวัง มาถึงป่า ชายกลุ่มหนึ่งนั่ง-ยืน พักนอกเขตอาศรม
2. นายโสมกับเสนาเข้าเฝ้าพระชนกฤๅที่อาศรม พร้อมเครื่องไถ
3. ที่ต้นไทรมีร่องรอยการไถหลายรอบ เหล่า เสนายืนหยุดพัก มีพิชัยบวงสรวงโดยพราหมณ์ พระ ชนกฤๅเฝ้ามองขบวนในดอกบัว ผอบถูกไถผาผอบเปิด ทาให้เห็นนางสีดา
4. ที่อาศรม พระชนกเปลี่ยนเป็นเครื่องทรง กษัตริย์
5. พระชนกและนางสีดาประทับรถทรง เคลื่อน ขบวนเข้าวัง ชาวเมืองบางส่วนให้ความสนาใจใน ขบวนเสด็จ

ห้องที่ 2 ท้าวชนกจักรวรรดิปรารภจะหาคู่ให้นางสีดา กับให้พรหาฤกษ์ฯ

เหตุการณ์ในบทละคร

1. ถึงวัง นางรัตนะมี พระมเหสีพระชนก พร้อมนางในรับเสด็จ
2. ต่อมาเมื่อพระชนกพานางสีดามา นางสีดาเข้ากราบนางรัตนะมี นางรัตนะมีประทานเครื่องทรงแก่นางสีดา
3. ท้าวชนกคิดหาคู่ให้นางสีดา เข้าเสด็จออกทูลองพระโรงฯให้พรทนาย ไทรบรอกฤกษ์มงคล และว่านางสีดาจะได้คู่เป็นวงศ์เทพ มีอำนาจบารมีมหาศาล ท้าวชนกยินดีให้จัดเตรียมจัดพิธีเสวยงธนูเลือกคู่

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. พระชนกและนางรัตนะมีอยู่พร้อมกับนางสีดาที่ปราสาท พร้อมด้วยเด็กสาวชาววังคอยรับใช้
2. นางสีดาเปลี่ยนจากไว้จุกเป็นสวมชฎา อยู่ท่ามกลางบริวาร นางรัตนะมีเฝ้ามองอยู่ที่พระแท่นตําหนักใหญ่ ขณะที่ท้าวชนกหรือพระชนกปรึกษากับ ไทรบร และเหล่าเสนามาตย์

ห้องที่ 3 ท้าวชนกจักรวรรดิให้ข่าวประกาศเชิญเหล่ากษัตริย์ต่างเมืองมายกศร (ของพระอิศวรในกรุงมิตลิตา)

เหตุการณ์ในบทละคร

1. เสนาจัดเตรียมสถานที่ เชิญคณะพระฤๅษีเข้าเมือง พระฤๅษีทั้งหลายก็เข้าประจำอาสนะ
2. เหล่ากษัตริย์ทราบข่าว ต่างเสด็จมาตั้งพลับพลารอบราชธานี
3. พระฤๅษีวชิษฐ์-สวามิตร บอกข่าวกับพระราม-พระลักษมณ์ และพากันออกจากศาลาผ่านป่า เข้ามาสู่ เมืองมิตลิตา

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. เหล่ากษัตริย์ต่างเมืองเดินทางมาสู่มิตลิตา
2. เหล่ากษัตริย์ตั้งพลับพลารอบวัง
3. ภายในวังพระฤๅษีทั้งหลายประจำที่ของตน พระชนกสั่งการกับเสนามาตย์ และภาพส่วนหนึ่งพระชนกต้อนรับเหล่ากษัตริย์
4. พระฤๅษี 2 รูปบอกข่าวกับพระราม-พระลักษมณ์
5. พระฤๅษีทั้งสองและพระราม-พระลักษมณ์เดินทาง

ห้องที่ 4 พระรามสบนเตรกับนางสีดา กับพิชิตกมทธานูโณลี (ในพี)

เหตุการณ์ในบทละคร

1. พระรามชมเมืองมิลลาจนมาถึงวัง ชมปราสาทราชวัง ได้สบนเตรนางสีดาที่พระแกลทั้งพระรามและนางสีดาต่างมีจิตปฏิพัทธ์ต่อกัน

2. พระอินทร์ทราบข่าวเสียงศรพาเทวดาบริวารมาร่วมพิธี

3. พระชนกเสด็จมาต้อนรับทวยเทพ คณะพระฤๅษีพบพระราม-พระลักษณ งามกว่ากษัตริย์ทั้งปวงเกิดพิงใจสอบถาม 2 พระฤๅษี และตรัสทักทายพระราม เกิดเสียดายที่ไม่รู้จักมาก่อน

4. พระชนกให้เริ่มพิธียกศร กษัตริย์ทั้งหลายล้มเหลว พระลักษณลองเขยื้อนศรดูก่อนแล้ว เชิญพระรามยกศรสาแดงพระเดชาภาพพระอินทร์เป่าสังข์เป็นสัญญาณ คนตรีระโคม

5. กษัตริย์ทั้งหลาย ทวยเทพ คณะฤๅษี ลา กลับ

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. พระรามสบนเตรนางสีดาภายในวัง ขณะเสด็จตามพระฤๅษี โดยมีพระลักษณรั้งท้าย

2. พระรามยกมทธานูได้ต่อหน้าเหล่าเทพ พระฤๅษี และกษัตริย์ทั้งหลาย

ห้องที่ 5 หัวชนกจักรวรรดิสงราชสารไปยังศรีอยุธยา

เหตุการณ์ในบทละคร

1. พระชนกกล่าวกับ 2 พระฤๅษีว่าจะให้ส่งสารไปยังอยุธยา ดังนั้นพระชนกให้อาลักษณแต่งราชสาร

2. เสนาพาพลทหารไปอยุธยา

3. เสนานำราชสารถวายท้าวทศรถ ท้าวทศรถให้ขุนม้าไปส่งข่าวที่เมืองไทยเกษ

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. พระชนกให้อาลักษณแต่งราชสารนำไปอยุธยา

2. ขุนม้าออกเดินทาง

ห้องที่ 6 พระพรต พระสังครุค ลาทำวไทยเกษเพื่อไปอยุธยา

เหตุการณ์ในบทละคร

1. ขุนม้าทูลความแก่พระพรต-พระสังครุค
2. พระพรต-พระสังครุคเข้าเฝ้าทำวไทยเกษ
ขอทูลลาไปยังอยุธยา
3. กลับมาที่วัง ทั้งสองพระองค์ให้เตรียม
ขบวนพลเสด็จ เสนาจัดพล
4. หลังจากสร่ง-ทรงเครื่อง เสด็จขึ้นทรง
รถ ออกจากเมืองไทยเกษ ไปยังอยุธยา

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. พระพรต-พระสังครุค เข้าเฝ้าเพื่อทูลลา
ทำวไทยเกษไปอยุธยา
2. ขบวนเสด็จของพระพรต-พระสังครุคออกจาก
เมืองไทยเกษ

ห้องที่ 7 พระพรต-พระสังครุคเข้าเฝ้าทำวทศรณ ตามเสด็จไปในงานวิวาห์พระรามที่นิมิลา

เหตุการณ์ในบทละคร

1. เมื่อพระพรต-พระสังครุคมาเข้าเฝ้า
ทำวทศรณให้เสนาเตรียมขบวนเสด็จ เสนา
จัดพล
2. ทำวทศรณเข้าบรรทม คิดเรื่องการ
วิวาห์จนเข้า
3. ทำวทศรณเสด็จชวน 5 กษัตริย์ (โอรส
2 องค์ กับพระมเหสี 3 องค์) สรงน้ำ ทรง
เครื่อง แล้วเสด็จมาทรงรถ มีบทชมขบวนรถ
ขบวนรถเคลื่อนตัว
4. เดินทางผ่านป่า มีบทชมป่า (ชมนก
ชมไม้)

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. พระพรต-พระสังครุค เข้าเฝ้าทำวทศรณ
2. ขบวนเสด็จออกจากเมืองอยุธยา มีพระพรต
นำขบวนตามด้วยพระสังครุค และทำวทศรณพร้อม
ด้วยพระมเหสี 3 องค์

ห้องที่ 8 อุบัติษกพระรามกับนางสีดาในเมืองมิตลา

เหตุการณ์ในบทละคร

1. เข้าเขตมิตลา ท้าวทศรถให้เสนาทูลบอกพระชนก พระชนกรับสั่งให้พระราม-พระลักษมณ์ไปเชิญเสด็จท้าวทศรถเข้ามา และให้เสนาจัดพลตามเสด็จพระราม-พระลักษมณ์
2. เสนาจัดพล พระราม-พระลักษมณ์เสด็จทรงรถ
3. ถึงพลับพลาท้าวทศรถ พระราม-พระลักษมณ์เข้าเฝ้าท้าวทศรถและพระมเหสี 3 องค์ ทูลความ ท้าวทศรถให้เตรียมพลโยธา
4. ท้าวทศรถกับ 7 กษัตริย์สร้าง และทรงเครื่องเสร็จแล้วขึ้นทรงรถ เข้าเมืองมิตลา ชาวเมืองขึ้นชม ถวายพระพร มีบทท้าวทศรถชมเมือง
5. พระชนกต้อนรับท้าวทศรถต่างสนทนากัน
6. พระชนกให้เทรหาฤกษ์วิวาห์ จัดเตรียมสถานที่ พระฤษี เหล่าทวยเทพมาถึงโรงพิธี
7. พระอินทร์และนางสุชาดา พาพระรามและนางสีดาสร้าง ทรงเครื่อง พาเข้าพิธีตามฤกษ์
8. พิธีอภิเษกเริ่มขึ้นจนเสร็จพิธี พระฤษีและทวยเทพลากลับ

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. พระรามมาเข้าเฝ้าพระราชบิดาและพระราชมารดาทั้ง 3 องค์ ที่พลับพลา ซึ่งพร้อมด้วยพระพรต-พระสัตรรูปประทับอยู่ด้วย
2. พิธีอภิเษกระหว่างพระรามกับนางสีดา ท่ามกลางทวยเทพและพระฤษี พระราชวงศ์ เข้าร่วมพิธี
3. พระรามและนางสีดา ทูลลาพระชนกและพระมเหสี

9. พระชนกและท้าวทศรถส่งตัวพระราม และนางสีดา มีบทอัศจรรย์ของพระรามและนางสีดา
10. ท้าวทศรถมาขอลาพระชนก พระชนกาให้เชิญพระรามและนางสีดามาทันที ต่างเสกอาลัย พระชนกสั่งสอนนางสีดา ตรัสฝากนางกับพระราม
11. ท้าวทศรถพาพระรามและนางสีดาไปปราสาท สั่งเตรียมพลก่อนเข้าบรรทม

ห้องที่ 9 ท้าวทศรถ พระรามยกทัพกลับอยุธยา พบรามสูรขวางหน้า พระรามรบกับรามสูร รามสูรเห็นเป็นพระนารายณ์ขอถวายศร พระรามฝากพระพิรุณรักษาไว้

เหตุการณ์ในบทละคร

1. เข้า 8 กษัตริย์ สร้าง ทรงเครื่อง ขึ้นรถทรงเคลื่อนขบวนเสด็จออกจากมณฑล
2. นกกระเด็นบินมาจิกธงชัยที่รถพระที่นั่งของท้าวทศรถ ไทรทนายว่าเป็นลางดี
3. รามสูรเที่ยวขมป่า พบขบวนเสด็จเข้าขวางคิดจะแย่งนางสีดา พระรามออกมาต่อกรด้วย จนเมื่อรามสูรเห็นพระรามมี 4 กร รู้ว่าเป็นพระนารายณ์ จึงถวายศรแล้วลาไป พระรามฝากศรไว้กับพระพิรุณ
4. ถึงอยุธยา พระพรต-พระสัตรุดลากลับไทยเกษ ภาพแสดงไว้ในห้องที่ 14)

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. ขบวนเสด็จออกจากเมืองมณฑล จากท้ายขบวนเป็นพระสัตรุด นำด้วยพระพรต หน้าพระพรตเป็นท้าวทศรถ กับพระมเหสีทั้ง 3 องค์ มีนกกินมาจิกธงของรถพระที่นั่งของท้าวทศรถ (เป็นลางดี)
2. หน้าขบวนเป็นพระรามกับนางสีดา ตามด้วยพระลักษมณ์ มีการต่อสู้ระหว่างพระรามกับรามสูรสุดท้ายรามสูรถวายศร เพราะเห็นพระรามมี 4 กร พระรามโยนศรขึ้นไปฝากกับพระพิรุณ

ห้องที่ 10 กาเนศทรีในฝูงทรพา เทวดาช่วยรักษาจนทรีที่เติบโตเท่าบิดา มาทำแล้วชวิดทรพา
"ผู้เป็นพ่อ" ตาย

เหตุการณ์ในบทละคร

1. กล่าวถึงทรีที่เติบโตเพราะเทวดาช่วยรักษาอยู่ในถ้ำ ออกมาเพื่อจะทำสู้กับทรพาผู้เป็นพ่อ
2. ทรพาพาฝูงควายมาในป่า ทรีออกมาทำทนาย
3. ทั้งสองต่อสู้กันทรีชวิดทรพาตาย

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. เทวดาช่วยดูแลรักษาทรีอยู่ในถ้ำ
2. ทรีมาทำทรพาชณะทรพาพาฝูงควายออกป่า
3. ทรีชวิดทรพาผู้เป็นพ่อตาย

ห้องที่ 11 ทรีที่กำเริบทำพระอิศวร พระอิศวรให้ไปทำพาลีที่กรุงชัคชิน

เหตุการณ์ในบทละคร

1. ทรีที่ทำเทวดาต่อสู้ เทวดาประจำป่าหิมพานต์ให้ไปหาเบญจบรรพต เทวดาหาเบญจบรรพตให้ไปสู้กับพระสมุท พระสมุททำให้ไปเข้าเฝ้าพระอิศวรที่เขานิลกาล
2. ทรีที่ทำพระอิศวร พระอิศวรให้ไปหาพาลี แล้วสาปให้แพพาลี ตายไปเกิดเป็นบุตรพระยายชชชื้อ มังกรกัณฐ์ แล้วตายด้วยศรพระราม
3. ทรีชวิดเขานิลกาล วิวังตรงมายังกรุงชัคชิน
4. ทรีทำลายสวนของพาลี ไล่ชวิดพลวานร

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. ทรีที่ทำพระหิมพานต์ พระหิมพานต์บอกปิด
2. ทรีที่ทำพระอิศวร พระอิศวรให้ไปหาพาลี
3. ทรีที่วิวังตรงมายังชัคชิน
4. ทรีทำลายสวนของพาลีแล้วเข้าทำร้ายพล

ห้องที่ 12 ทรพีบุกเข้าถึงหน้าพระลานท้าพาลีรบ

เหตุการณ์ในบทละคร

1. ทรพีมาหน้าพระลานร้องท้าพาลี พาลีโกรธเข้ามาสู้ด้วย
2. ต่างเข้าต่อสู้กันแต่ไม่รู้แพ้ชนะ

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. ทรพีเข้ามาถึงหน้าพระลานท้าพาลีรบ
2. ทรพีต่อสู้กับพาลี

ห้องที่ 13 พาลีฆ่าทรพีตาย แล้วขับไล่สุครีพออกจากเมือง ไปอาศัยอยู่ที่อำมตังสิงขร

เหตุการณ์ในบทละคร

1. พาลีออกอุบายให้ทรพีไปสู้กันในถ้ำ
2. พาลีสั่งสุครีพ ถ้าพบเลือดไหลลงหมายถึงเลือดพาลีให้ปิดปากถ้ำ
3. พาลีเข้าไปสู้กับทรพีในถ้ำ ลงวงให้ทรพีกล่าวถ้อยคำอวดตน แสดงความอกตัญญูต่อเทวดารักษาตน เทวดาพากันกลับวิมาน พาลีเห็น 6 เทวดาไป ดีใจ ฆ่าทรพีตาย
4. สุครีพพาพลวานรมาถ้ำแก้ว ไม่รู้ว่าฝนตก เห็นเลือดไหลต่างพากันคร่ำครวญ
5. สุครีพสั่งพลชนหินปิดปากถ้ำ ก่อนกลับเข้าเมือง
6. พาลีจะกลับ พบถ้ำเปิด โกรธ ขว้างหัวทรพีฟ้งปากถ้ำ
7. พาลีมาถึงเมือง ขับไล่สุครีพ ไม่ฟังคำสุครีพ
8. สุครีพเดินคร่ำครวญมาในป่า
9. ถึงเขอำมตังเข้าอาศัยอยู่ริมธาร

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. พาลีแสดงท่าซี้ให้ทรพีไปสู้กันในถ้ำ
2. พาลีกลับมาสั่งเสียสุครีพและไพร่พล
3. พาลีต่อสู้กับทรพีในถ้ำ และพาลีฆ่าทรพีได้ เพราะเทวดาทั้ง 6 ออกจากถ้ำไป หลังจากรู้แน่ ว่าทรพีอกตัญญูต่อเทวดา
4. สุครีพพาไพร่พลมาพบเลือดไหลต่างพากันคร่ำครวญ
5. ไพร่พลชนหินมาปิดปากถ้ำ
6. พาลีขว้างหัวทรพีเปิดปากถ้ำ
7. พาลีโกรธขับไล่สุครีพ
8. สุครีพออกจากซัดขินมาถึงเขอำมตัง
9. สุครีพเส้าเศกคร่ำครวญ จนหุ้มนามาพบ

10. ทนุมาณาพบสุครีพ สุครีพเล่าความมาให้ฟัง
11. กล่าวถึงพระยาระกับนางรัชฎาให้กำเนิดมังกรกัณฐ์ซึ่งเป็นทรพีมาเกิด และมีโอรสอีกองค์ชื่อแสงอาทิตย์

ห้องที่ 14 นางกุจจีค่อมทูลยุยงนางไทยเกษิ

เหตุการณ์ในบทละคร

1. ท้าวทศรถปรึกษาเหล่าเสนามาตย์จะให้พระรามครองเมือง
2. ท้าวทศรถเรียกพระรามมาบอกความ พร้อมทั้งสั่งสอนและให้โหราฤกษ์ ให้เสนาไปแจ้งข่าวแก่พระพรต-พระสัตรุด เตรียมพิธีเชิญพระฤษี
3. นางกุจจีทราบเรื่องเข้าเฝ้านางไทยเกษิ ยุยงให้นางขอให้พระพรตครองเมือง
4. นางไทยเกษิท้าวมาทูลขอท้าวทศรถตามคำยุยง ท้าวทศรถโกรธนาง แต่ได้แต่เสียพระทัย

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. พระพรต-พระสัตรุด ทูลลาท้าวทศรถ
2. พระพรต-พระสัตรุด เสด็จกลับไทยเกษิ (1 และ 2 บทละครกล่าวไปแล้ว)
3. นางกุจจีทูลยุยงนางไทยเกษิ

ห้องที่ 15 ท้าวทศรถให้ตั้งกระบวนแห่พระรามเสียบเมือง

เหตุการณ์ในบทละคร

1. เข้า พระรามสร้าง ทรงเครื่อง ขึ้นรถทรง มีบทชมกระบวนแห่ชาวเมืองชื่นชมพระบารมี ถวายพรพระราม

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. กระบวนแห่พระรามเสียบเมือง
2. พระรามเข้ามณฑปแก้วเศวต 2 พระฤษี
- 2 พระฤษีให้สุมันตันไปทูลเชิญท้าวทศรถ

2. พระรามถึงโรงราชพิธีเข้าทูลความ
เคารพ 2 พระฤๅษี เมื่อนานจนถึงฤๅษี 2
พระฤๅษีให้สุมันตันไปทูลเชิญท้าวทศรถ

3. สุมันตันบอกความนางกัจจณี นางกัจจณีทูล
นางไทยเกษี แล้วมาบอกสุมันตันตามคานาง
ไทยเกษีว่าท้าวทศรถให้พระรามเข้าเฝ้า

4. สุมันตันกลับมาทูล พระรามเคารพ 2
พระฤๅษีแล้วออกมา

5. พระรามพบนางไทยเกษี กับนางกัจจณี
นางไทยเกษี กล่าวว่าท้าวทศรถให้พระราม
บวชและเดินป่า 14 ปี พระรามรับคำ แล้ว
ออกมา

3. สุมันตันเจรจากับนางค่อม

4. นางกัจจณีค่อมทูลบอกนางไทยเกษี

5. พระรามมาเข้าเฝ้านางไทยเกษี

ห้องที่ 16 พระรามเตรียมการบวชเป็นฤๅษี พระลักษมณ์ออกบวชตาม พระพรตจะพันนางไทยเกษี
มารดา เหตุที่ทำให้พระบิดาสิ้นพระชนม์

เหตุการณ์ในบทละคร

1. พระรามมาลานางเกาสุริยา มารดา
2. นางเกาสุริยาเข้ามาทูลถามท้าวทศรถ
เมื่อทราบความต่างคนโศกเศร้าจนสลบไป
3. นางไทยเกษีให้นางกัจจณีนำเครื่องครอง
สำหรับฤๅษีไปให้พระราม
4. พระรามรับไว้ ยืนยันว่าจะไปให้ครบ
14 ปี เพื่อรักษาสัตย์ของพระบิดา
5. นางกัจจณีกลับมาทูลบอกนางไทยเกษี
6. พระรามเปลี่ยนเป็นเครื่องครองแบบ
นักบวช

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. พระลักษมณ์จะสังหารนางไทยเกษีแต่พระราม
ห้ามไว้และนางสวดขอตามเสด็จ
2. พระรามเปลี่ยนเครื่องทรงเป็นพระฤๅษี พระ
ลักษมณ์ขอตาม
3. สุมันตันแจ้งเรื่องแก่พระฤๅษี
4. พระราม พระลักษมณ์ นางสวด ขึ้นรถทรง
ชบวนเสด็จออกนอกเมือง
5. พระพรตชกพระชรรค์จะพันนางไทยเกษีซึ่ง
เป็นพระชนนี

7. พระลักษมณ์ทราบเรื่อง โกรธ จะแฉลง
ศรฆ่านางไถยเกษี พระรามมาห้ามไว้
8. พระรามทรงผ้าคากรองเป็นญาติ พระ
ลักษมณ์และนางสีดาออกบวชตามเสด็จ
9. พระราม พระลักษมณ์ และนางสีดามาลา
นางสมุทรเทวี
10. 3 องค์กษัตริย์ลาท้าวทศรถด้วยการ
ถวายบังคมหน้าปราสาท
11. พระฤๅษีทราบเรื่องไปพบนางไถยเกษีกับ
ท้าวทศรถ ถูคนางไถยเกษีตำหนิ ท้าวทศรถ
โกรธสั่งไม่ให้นางไถยเกษีกับบุตรเฝ้าพระศพ
12. พระราม พระลักษมณ์ และนางสีดามาลา
พระฤๅษี สุ่มันตันจัดขบวนตามเสด็จ เชื้อสาม
กษัตริย์ขึ้นรถ ขบวนเสด็จออกจากเมือง
13. ถึงอุทยานพระรามให้หยุดพัก แล้วแอบ
พาพระลักษมณ์กับนางสีดาออกเดินป่า มีบทชมป่า
(ภาพอยู่ที่ห้องที่ 17)
14. สุ่มันตันพาขบวนกลับวังทูลท้าวทศรถ
ท้าวทศรถเสียพระทัยสิ้นพระชนม์ มีบทรำพัน
คร่ำครวญของมเหสี สนม นางใน
15. พระราม พระลักษมณ์ และนางสีดา มา
ถึงแม่น้ำสะโตง กุชั่น พรานป่าเข้าเฝ้า อาสา
นำเสด็จข้ามแม่น้ำ(ภาพอยู่ที่ห้องที่ 18)
16. กุชั่นพามาพบฤๅษีการทวาชแล้วกลับไป
สามกษัตริย์ลาแล้วมาพบฤๅษีสรภังค์ตามค้ำบอก

ของฤๅษีภารทวาช ฤๅษีสรงคส์ที่ทางให้ไปเขา
สัตกภู สามกษัตริย์พักที่เขาสัตกภู (ภาพอยู่ห้อง
ที่ 19)

17. พระพรต-พระสัตรุดทราบข่าวอภิเชก
พระรามครองเมืองจึงลาท้าวไทยเกษจะไป
อยุธยา มีบทจัดขบวนพล มีบทสรง ทรงเครื่อง
ขึ้นรถเสด็จออกจากเมือง

18. พระพรต-พระสัตรุดมาถึงอยุธยาเห็น
เมืองเจียมเขียมก็แปลกใจได้ทราบเรื่องทั้งหมด
จากนางเกาสุริยา และนางสมุทรเทวี ต่าง
คร่ำครวญเสรำสาถก

19. พระพรต-พระสัตรุดเคารพพระศพพระ
บิดา นางไทยเกษีรีบมาพบพูดเรื่องครองอยุธยา
พระพรตโกรธจะฆ่านางด้วยพระขรรค์ พระ
สัตรุดห้ามไว้

ห้องที่ 17 ท้าวทศรถสิ้นพระชนม์ ตั้งพระเมรุท้าวทศรถ พระฤๅษีห้ามไม่ให้นางไทยเกษีและพระ
พรตขึ้นไปชมพระศพ

เหตุการณ์ในบทละคร

1. พระฤๅษีทั้งสองจัดงานพระศพท้าวทศรถ
มีบทพรรณนาเรื่องการจัดงานพิธี
2. พระฤๅษีห้ามพระพรตกับนางไทยเกษีเข้า
เคารพพระศพ ในพิธีศพท้าวทศรถ มีบทพระ
พรตรำพันเสียใจ

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. พระราม พระลักษมณ์ นางสีดาเดินป่าตรงกับ
ส่วนของบทละครจัดไว้ในห้องที่ 16 ช่วงที่ 13
2. พระพรตกับนางไทยเกษีเสกเสรำสาถก โดยมี
พระฤๅษีห้ามทั้งสองเฝ้าพระศพท้าวทศรถ

ห้องที่ 18 พระพรต พระสัตรุด กับสามชนนีตามพระราม

เหตุการณ์ในบทละคร

1. พระพรตให้เตรียมขบวนเสด็จจะไปรับพระรามกลับเมือง
2. พระพรต-พระสัตรุด และชนนีทั้งสามพากันขึ้นรถทรง นางไภยเกษิทราบเรื่องแอบพานางกุจจีมาขึ้นรถด้วย
3. ขบวนหยุดเชิญพระฤชิวลีษฐ์-สวามิตรไปด้วย
4. กุชั่นเข้าขวางขบวน แต่เมื่อทราบเรื่องก็ช่วยหาเรือนำขบวนข้ามพาก มีบทบรรยายการข้ามพาก

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. พระราม พระลักษมณ์ และนางสีดา อยู่ที่ริมฝั่งแม่น้ำสะโตง มีกุชั่นขอเข้าเฝ้า (จากช่วงที่ 15 ห้องที่ 16)
2. ขบวนเสด็จลงเรือข้ามแม่น้ำสะโตง

ห้องที่ 19 พระราม พระลักษมณ์ นางสีดา พบกับฤชิวลีษฐ์

เหตุการณ์ในบทละคร

1. กุชั่นนำขบวนเสด็จไปพบฤชิวลีษฐ์
2. จากอาคารมฤชิวลีษฐ์ไปยังอาคารมฤชิวลีษฐ์ จนมาถึงเขาลัดภู
3. พระลักษมณ์เห็นพระพรตคิดว่ามาทำร้าย จะแผลงศรฆ่าพระรามมาห้าวัน
4. กษัตริย์ทั้งหมดพบกัน นางไภยเกษิทราบเรื่องท้าวศรกลืนพระชนม์ เสียใจจนสลบ กษัตริย์ทั้งหลายโศกจนสลบ

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. พระราม พระลักษมณ์ นางสีดา พบฤชิวลีษฐ์ (ตรงกับบทละครที่กล่าวในห้องที่ 16 ช่วงที่ 16)
2. พระราม พระลักษมณ์ นางสีดาเดินทางต่อ
3. ขบวนเสด็จข้ามแม่น้ำสะโตงของพระพรต พระสัตรุดและชนนีทั้งสาม ให้รถและบุชบกข้ามไปรอที่ฝั่งก่อน

5. เมื่อคืน พระรามให้พระพรตกลับโดย
มอบฉลองพระบาทให้ตามที่พระพรตขอ พระ
พรตยอมพาขบวนเสด็จกลับ

6. ก่อนถึงเขตเมืองอยุธยา พระพรตสร้าง
เมืองรอรับเสด็จพระรามกลับมา แล้วให้พระ
สัตบุรุษพาชนี่ทั้งสามกลับอยุธยา

ห้องที่ 20 พระราม พระลักษมณ์ นางสีดา เข้าสวนพิราพและฆ่าพิราพตาย

เหตุการณ์ในบทละคร

1. พิราพได้ตั้งชมพู่พาทองนำมาปลูกใน
สวน สั่งบริวารให้ระวังคอยดูแล
2. พระราม พระลักษมณ์ นางสีดา ลาฤๅษีที่
เขาสัตถุกฎแล้วออกเดินทาง มีบทชมภา
3. พระราม พระลักษมณ์ นางสีดา พบพระ
ฤๅษีสัตถ์กับมเหสี
4. ถึงแม่น้ำอัมฤก พระไตรเนรมิตเรือให้
ข้ามพาก
5. สามกษัตริย์เดินทางถึงสวนของพิราพ
มีบทพรรณนาสวน
6. บริวารพิราพจะจับพระราม ถูกพระ
ลักษมณ์ฆ่าตาย
7. พิราพมาสวนทราบเรื่องจากบริวารก็
โกรธ มาพบสามกษัตริย์แล้วลักตัวนางสีดา ได้
ต่อสู้กับพระราม พิราพถูกพระรามฆ่าตาย

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. พิราพดูแลสวนอยู่ และนำต้นชมพู่พาทอง
มาปลูก
2. พระราม พระลักษมณ์ นางสีดาลาฤๅษี
3. สามกษัตริย์พบฤๅษีสัตถ์และมเหสีซึ่งเป็นดาบสินี
4. สามกษัตริย์มาถึงริมน้ำ พระไตรออกมาเนรมิต
เรือให้
5. สามกษัตริย์เดินทางต่อ
6. พิราพได้ชมพู่พาทอง นำมาปลูกไว้ในสวน
ของตน
7. พระราม-พระลักษมณ์ฆ่าบริวารของพิราพตาย
8. พระรามฆ่าพิราพด้วยการแผลงศร
9. พระรามแผลงศรตีไปปาช่วยนางเสาวรี
10. พระราม พระลักษมณ์ นางสีดาพบฤๅษีอวรรคต

8. สามกษัตริย์เดินทางต่อ มีบทชมป่า พบนางเสาวรี พระรามแผลงศรดับไฟป่าแก้คำสาปให้นาง

9. ถึงอาศรมฤๅษี พระอรรคตฤๅษีมอบเกราะแก้วให้พระราม

ห้องที่ 21 ทศกัณฐ์ประกาศปา ให้ชีวหาน้องเขยรักษาเมือง ชิวหาตระเวนจงง่วนนอน ทนไม่ไหว แผลงฤทธิ์แลปล้นปิดเมืองไว้ ทศกัณฐ์กลับมาไม่เห็นเมืองชว้างจักรถูกปล้นชีวหาขาดตาย

เหตุการณ์ในบทละคร

1. พระอินทร์สร้างอาศรมให้พระรามที่ฝั่งแม่น้ำโคทาวารี จาริกบอแก้ว
2. สามกษัตริย์มาพบอาศรม อ่านจาริกใบสร้งน้ำก่อนเข้าอยู่ยงศาลา
3. กล่าวถึงกุ่มภกาศ ไอรสชีวหากับนางสามนักษา บำเพ็ญตะขอเทพอาวุธ พระพรหมทั้งพระขรรค์ให้ กุ่มภกาศเห็นว่าคูหมันยังไม่ยอมรับ
4. พระลักษมณ์เก็บผลไม้มาพบพระขรรค์จึงยกขึ้นวัดแก้ว กุ่มภกาศโกรธเข้าทำร้ายพระลักษมณ์ฆ่ากุ่มภกาศตาย น้าพระขรรค์มาให้พระราม พระรามให้พระลักษมณ์เก็บไว้
5. ทศกัณฐ์จะไปเที่ยวป่าให้จัดขบวนพล มีบทสร้งทรงเครื่อง บทชมขบวนพล เข้าป่ามีบทชมนภชมนไม้ ให้ชีวหาดูแลเมือง 7 วัน

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. พระลักษมณ์พบพระขรรค์หยิบขึ้นมา กุ่มภกาศเข้าจุ่มพระลักษมณ์ฆ่ากุ่มภกาศตาย
2. ชิวหานิมิตกายใหญ่โตแลปล้นปิดเมือง ทศกัณฐ์กลับมาพร้อมขบวนพลเข้าประตูเมืองไม่ได้ ทศกัณฐ์ชว้างจักรไปถูกปล้นของชีวหา
3. นางสามนักษาจะทำร้ายนางสีดา พระรามเข้าขวางพระลักษมณ์รีบออกมาจากอาศรม พระลักษมณ์เข้าไล่นางสามนักษา

6. ชิวหาได้รับคำสั่งให้ดูแลเมืองจึงจัดเวร
ยามรักษาการณ์ ตนเองไม่หลับนอน

7. ครบ 7 วัน ทศกัณฐ์ยังล่าสัตว์อยู่จนค่ำ
จึงกลับแต่ชิวหาอ่อนไหว นิमितกายใหญ่โตแลบ
ลิ้นปิดเมืองไว้ก่อน

8. ทศกัณฐ์กลับมาไม่มีใครเปิดประตูเมือง
ชิวหาจึงกรไปถูกลิ้นชิวหาขาด ทาให้ชิวหาตาย

9. ทศกัณฐ์รู้ความจริงก็เสียใจ นางสนมมัก-
ขามาต่อว่า ทศกัณฐ์ให้จัดพิธีศพอย่างสมเกียรติ

10. นางสนมมักขาต้องการหาคู่ ท้าทีลา
ทศกัณฐ์ไปเที่ยวหาโอรสในป่า มีบทสรทรวงเครื่อง

11. นางสนมมักขามาถึงโคทาวาริพบพระ
รามลงสรง เกิดรักใคร่ พบอีกครั้งจึงตามพระ
รามไปถึงอาศรม

12. ถึงอาศรม นางสนมมักขาอิจจานางสีดา
เข้าทูลตี พระรามโกรธไล่ตีนางด้วยศร พระ
ลักษณ์เข้าไล่จับนางสนมมักขาตัดมือ เท้า หู
ปาก จมูก แล้วปล่อยนางไป

ห้องที่ 22 นางสนมมักขาถูกพระลักษณ์ทำโทษ มาทูลพระยาชร พระยาชรออกรบพระราม
พระรามฆ่าตาย

เหตุการณ์ในบทละคร

1. นางสนมมักขามาหลอกพระยาชรว่า
พระราม-พระลักษณ์ลวนลามนาง นางไม่ยิน
ยอมจึงถูกตัดมือเท้า ปาก หู จมูก พระยาชร
โกรธาให้จัดพล

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. นางสนมมักขามาฟ้องพระยาชร
2. พระยาชรสั่งจัดทัพ
3. พระยาชรยกทัพออกจากเมือง
4. ในการต่อสู้พระยาชรและพระรามแผลงศร

2. พระยาขรสรงทรงเครื่องแล้วขึ้นรถทรงยักชบวนทัพไปรบกับพระราม พระรามพูดความจริงพระยาขรไม่เชื่อ พระรามขอศรจากพระพิรุณ พระยาขรสู้ด้วยศร ใช้ต้นพระยารังและหักภูเขาทุ่มน้ำ พระรามแผลงศรฆ่าพระยาขร นางฟ้าโปรยดอกไม้อวยพร
3. ทหารที่เหลือมาทูลพระยาพิษณุว่าพระยาขรถูกฆ่า
- ใกล้กัน พระรามได้ศรจากพระพิรุณ พระยาขรถอนต้นพระยารังเข้าสู่
5. ทหารมาทูลพระยาพิษณุ

ห้องที่ 23 พระยาพิษณุกับพระยาตรีเศียรยกพลออกไปรบกับพระราม พระรามสังหารพระยาพิษณุและตรีเศียร

เหตุการณ์ในบทละคร

1. พระยาพิษณุให้จัดขบวนทัพ สรงทรงเครื่อง ใช้หอกเป็นอาวุธ ทรงม้า ยกทัพออกจากเมือง
2. พระรามแผลงศรตายทั้งขบวนทัพ พระยาพิษณุร้ายเวทกำบังตนให้ทั้งม้าทั้งตนหายตัว พระรามแผลงศรถูกม้าตาย พระยาพิษณุเหาะขึ้นไปร้ายเวทชูบหอก แล้วพุ่งมายังพระราม พระรามแผลงศรล้างหอก แล้วศรไปตัดเศียรตัดแขนขาของพระยาพิษณุ ตาย นางฟ้าอวยพร
3. พลพระยาพิษณุมาทูลพระยาตรีเศียร ตรีเศียรให้จัดพลทหารมีหน้าเป็นสัตว์ต่าง ๆ มีบทสรง ทรงเครื่อง ขึ้นทรงช้าง

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. พระยาพิษณุยกทัพออกไปรบ
2. พระยาพิษณุกำบังตัว เหาะขึ้นฟ้า ยกหอกขึ้นร้ายเวท พุ่งหอกใส่พระรามพระรามแผลงศรตัดแขนขาของพระยาพิษณุ ตาย
3. ทหารมาบอกพระยาตรีเศียร
4. พระยาตรีเศียรจะยกทัพทหารเตรียมช้างทรง
5. พระยาตรีเศียรยกทัพออกมา มีทหารหน้าเป็นสัตว์ต่าง ๆ
6. พระรามแผลงศรใส่ขบวนทัพ พระยาตรีเศียรตกจากหลังช้าง พระรามแผลงศร พระยาตรีเศียรหนีแต่ไม่พ้นถูกศรพระรามเสียชีวิต

4. ถึงอาศรมพระรามออกมาสู่ แผลงศรฆ่า
พลยักษ์ ฆ่าช้างทรงพระยาตรีเศียรต่อสู้ด้วย
จักร หอก ศร แต่ถูกพระรามแผลงศรสังหาร
เทวดานางฟ้ายินดีไปรดดอกไม้ ชับคนตรี

ห้องที่ 24 นางสาวนักษามาทูลทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์หลงเชื่อ ให้มารีศแปลงเป็นนางวางทองไปหลวง
แล้วตนเองแปลงเป็นฤๅษีเข้าลักนาง พระรามแผลงศรต้องมารีศตาย

เหตุการณ์ในบทละคร

1. นางสาวนักษามาทูลหลวงทศกัณฐ์ให้อยาก
ได้นาง สีดามาครอง มีการพรรณนาความงาม
ของนางสีดาจนทศกัณฐ์หลงใหล นางมณีเท
เดือนให้ระวีง เชื้อสายท้าวอชบาลซึ่งมีฤทธิ์
แต่ทศกัณฐ์กลับไม่พอใจ
2. ทศกัณฐ์บังคับมารีศให้แปลงเป็นนาง
ทองไปหลวงพระราม
3. ทศกัณฐ์สร้าง ทรงเครื่อง ชั้รถทรง
แหะขึ้นฟ้า ถึงโคทาวารีให้มารีศแปลงเป็น
นางทอง
4. มารีศในร่างนางทองมาล่อนางสีดา
นางสีดาขอให้พระรามจับให้ พระรามตาม
ทองไปได้เห็นทองมีหน้ากลับเป็นยักษ์ รู้ว่า
มารีศแผลงศรฆ่า มารีศร้องเป็นเสียงพระ-
รามหลวงพระลักษมณ์กับนางสีดา

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. นางสาวนักษามาถึง เมืองลงกา
2. นางสาวนักษาร้องให้ต่อหน้าทศกัณฐ์
3. ทศกัณฐ์ยกพลออกมาพร้อมด้วยมารีศ
4. นางสีดาร้องให้ขอให้พระรามจับทองไปหลวง
5. พระรามสั่งพระลักษมณ์ดูแลนางสีดา
6. พระรามตามทองไป พบทองมีหน้าเป็นยักษ์
7. นางสีดาให้พระลักษมณ์ไปช่วยพระราม
8. ทศกัณฐ์แปลงเป็นฤๅษีมาหานางสีดา
9. ทศกัณฐ์อุ้มนางสีดาไป
10. สดาญ์เข้าทำลายรถทรงของทศกัณฐ์
11. ทศกัณฐ์อุ้มนางสีดาแหะและสู้กับสดาญ์
12. ทศกัณฐ์พานางสีดาเดินป่า นางผกาสะไบไว้
กับลิงป่า

5. นางสีดาให้พระลักษมณ์ไปช่วยพระราม พระลักษมณ์จำใจไปเพราะเชื่อว่าเป็นกลลวง แต่ซัดนางไม่ได้
6. ทศกัณฐ์ขโมยนางสีดา แปลงเป็นโยคี มาหานางสีดา แล้วลักนางขึ้นรถทรงเทาะไป
7. สดาญเหาะมาพบทศกัณฐ์ลักนางสีดามา เข้าขวางรถ ฆ่าพลยักษ์ตายหมด ทศกัณฐ์ขว้าง แหวนนางสีดาใส่สดาญ สดาญตกลงมาแต่ยัง คาบแหวนไว้รอพระราม
8. ทศกัณฐ์พานางสีดาลงเดินป่า นางสั่ง ข้าราชการพระยายุงทองบอกพระราม ผากสไบ ให้ลิงปามอบแก่พระราม
9. ทศกัณฐ์พานางสีดาไว้ที่ราชอุทยานให้ สหิสกุมารดูแล

ห้องที่ 25 พระรามพระลักษมณ์ตามหานางสีดา พบสดาญบอกข่าวว่าทศกัณฐ์ลักไป ถวายแหวนแล้วสิ้น
ใจ พระรามปลงศพาให้แล้วติดตาม พลัดเข้าไปในวงแหวนยักษ์กุมพล ปรดยักษ์กุมพลพัน
ทรมานจนถึงทมิฬนถวายตัว

เหตุการณ์ในบทละคร

1. พระรามคอนกวางมาพบพระลักษมณ์ก็ตกใจ รีบกลับมาที่ศาลา มีนางบอกเหตุร้าย พระรามไม่พบนางสีดาราพพันคร่าครวญจนสลบ พระลักษมณ์คร่าครวญสลบไปด้วย พระอินทร์บันดาลฝนตกให้ทั้งสององค์รู้สึกตัว แล้วประกาศให้ตามนางสีดาไปทางทิศเหนือจะพบผู้บอกข่าว

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. พระราม-พระลักษมณ์สลบอยู่ในอาศรม พระอินทร์และเทวดามาช่วย
2. สองกษัตริย์พบสดาญถวายแหวน พระรามแผลงศรเป็นเมรุทองปลงศพสดาญ
3. พระราม-พระลักษมณ์หลงเข้าวงแหวนยักษ์กุมพล พระรามแผลงศรฆ่ายักษ์กุมพล ช่วยให้พ้นคาสาบ

2. สองกษัตริย์รีบเสด็จพบกับสดาญ สดาญ
แจ้งข่าวและมอบแหวนแล้วก็สิ้นใจ พระราม
แผลงศรเป็นเมรุทองเผาศพสดาญแล้วแผลงศร
เป็นฝนดับไฟ

3. สองกษัตริย์พักที่ตรังมาทร เดินทางต่อพบ
ยักษ์กุมพลถูกสาปให้จับสิ่งที่หลงเข้ามากินเสีย
แต่เมื่อพบพระรามพระลักษมณ์กลับกลัว รู้ว่าเป็น
พระนารายณ์จึงบอกข่าวนางสีดา พระรามช่วย
าให้พ้นคาสาป แล้วสองกษัตริย์เดินทางต่อ มีบท
ชมป่าเป็นบทนิราศ

4. นางยักษ์อศมุขีพาตัวพระลักษมณ์เหาะไป
พระรามออกตาม พระลักษมณ์รู้สึกตัวร้ายเวทตัด
แขนสองข้าง และตีนางยักษ์ด้วยธนู นางขอ
ชีวิต แล้ววิ่งหนีไป พระรามตามมาพบ เดิน
ทางต่อ มีบทชมป่า

5. พักที่ต้นหว้า พบทพภูมานแปลงเป็นลิงน้อย
หยอกล้อกับพระลักษมณ์แล้วชิงคันทนู พระลักษมณ์
ปลุกพระราม พระรามทักว่าลิงน้อยมีกู่เพลง
ขนเพชร เขี้ยวแก้ว ทพภูมานกลับร่างมาถวาย
ตัว และจะพาสตรีพมาด้วย

4. พระรามแผลงศรให้ฟ้าสว่าง ออกตามพระลักษมณ์
ซึ่งถูกนางยักษ์อศมุขีอุ้มไป พระลักษมณ์ตีนางยักษ์

5. ที่ต้นหว้า ทพภูมานในร่างลิงน้อยหยอกล้อ
พระลักษมณ์

6. ทพภูมานกลับร่างถวายศรคืนให้พระราม

ห้องที่ 26 ทูมานพาสุครีพมาถวายพระราม สุครีพกับพาลีรบกัน จนพาลีรู้ว่า เป็นศรนา-rayณ์จึงยอมตาย

เหตุการณ์ในบทละคร

1. ทูมานพาสุครีพเหาะมาเข้าเฝ้าพระราม
2. สุครีพขอให้พระรามช่วยสังหารพาลี แล้วจะขออาสาพระรามไปสังหารทศกัณฐ์ให้ และเล่าถึงพาลีเสียสัตย์
3. พระรามทรงสรรหาสุครีพ สุครีพไปทำพาลีให้มาสู้ นางดารากอดเท้าพาลีไม่ยอมให้ไปสู้
4. พาลีกับสุครีพสู้กันจนพาลีจับสุครีพวางไป สุครีพต่อว่าที่พระรามไม่แฉลงศร พระรามให้ผ้าผูกแขนสุครีพจะได้จำได้
5. สุครีพมาร้องทำอีก เมื่อสู้กับพระราม แฉลงศรพาลีรับลูกศรไว้ได้ เหาะลงมาต่อว่าพระราม พระรามให้เห็นรูปพระนารายณ์ พาลีรู้ความผิด สั่งสอนสุครีพ แล้ววางศรพระรามให้ปักอกไปเกิดบนวิมาน

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. ทูมานกับสุครีพเหาะมา
2. ทูมานพาสุครีพมาถวายตัวต่อพระราม
3. สุครีพนำทางพระราม-พระลักษมณ์ไปซัดหิน
4. สุครีพมาทำพาลี นางดารายุดบาทพาลีไว้
5. พาลีสู้กับสุครีพบนอากาศ ช่วงหนึ่งพาลีจับตัวสุครีพได้
6. สุครีพเข้าเฝ้าพระราม-พระลักษมณ์
7. พระรามแฉลงศร พาลีรับไว้ได้
8. พาลีเห็นพระรามเป็นพระนารายณ์สឹกรบักศรลงที่ตัว สุครีพเสกเศร่า

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ห้องที่ 27 พระรามเฝ้าศพพระยาพาลี และเทวดานำเครื่องทรงมาถวายให้พระรามลี้ก

เหตุการณ์ในบทละคร

1. นางดาราราชองคต ชมพูนพพานไปเฝ้าพระรามที่เมืองมโหฬาร
2. สู้ครีพพาองคตกับชมพูนพพานมาถวายตัวต่อพระราม
3. พระรามแผลงศรเป็นเมรุงามตั้งวิมานเทพ สู้ครีพ ชมพูนพพาน องคต บรรจุศพพาลีใส่โกศแก้ว พระรามแผลงศรเฝ้าศพพาลี แล้วแผลงศรเป็นแผ่นดินไฟ
4. สู้ครีพถวายเมืองแก่พระรามเชิญพระรามเข้าวัง มีบทชมเมือง พระรามมอบสมบัติให้สู้ครีพ นางดาราราชองคตเป็นนมเหล้า แล้วพระรามจะไปตั้งพลับพลาในป่ารอกลางพลของสู้ครีพภายใน 7 วัน
5. พระราม-พระลักษมณ์เดินทางในป่า พบพระยานกยูงแจ้ช่านางสีดา พบลิงป่าถวายสไบบอกทางไปทิศเหนือ พระรามคร่ำครวญเสียใจ
6. พระอินทร์ให้พระวิษณุกรรมนิมิตพลับพลาให้พระรามที่เขาคันธมาสน์ และจัดเครื่องทรงกษัตริย์ให้มาถวาย
7. สองกษัตริย์ถึงเขาคันธมาสน์ มีบทชมเขา พบพลับพลาและเครื่องทรง อานจารย์จึงทราบเรื่อง พากันลงสร้าง มาที่พลับพลาเปลี่ยนจากเพศฤษีมาทรงเครื่องกษัตริย์

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. พระรามแผลงศรเป็นเมรุทำพิธีศพให้พาลี
2. พระรามเข้าประทับที่วัง เมืองมโหฬาร
3. พระราม-พระลักษมณ์เดินทางมาพบนกยูงพบลิงป่า ถวายสไบนางสีดา
4. พระอินทร์บัญชาพระวิษณุกรรม
5. เทวดา 3 องค์อัญเชิญเครื่องทรงกษัตริย์ลงมาจากสวรรค์ มาถวายที่พลับพลา
6. พระราม-พระลักษมณ์สร้างน้ำ

ห้องที่ 28 พระลักษมณ์มาเตือนพลเมืองชิตชิน และทโมนานลัทธิวามหาชมพูไปถวายพระรามที่ภูเขาคันธมาสน์

เหตุการณ์ในบทละคร

1. พระรามเสว้าถึงนางสีดา พระลักษมณ์เตือนเรื่องปราบมาร พระรามมาให้พระลักษมณ์ไปตามสุครีพ
2. สุครีพต้อนรับพระลักษมณ์ บอกจะไปเฝ้าพระรามพรุ่งนี้ พระลักษมณ์กลับมาทูลพระราม
3. สุครีพพาห้องคตและชมพูวานเตรียมเกณฑ์พล แล้วไปพบทโมนานพากันไปเฝ้าพระรามระหว่างทางทโมนานลองฤทธิ์กับยักษ์ฤทธิกันฆ่าฤทธิกันตาย
4. สุครีพกับทโมนานเข้าเฝ้าพระราม สุครีพกล่าวถึงท้าวมหาชมพูสหายพาลี เกรงจะมาแก้แค้นให้พาลี พระรามให้พระลักษมณ์แต่งสารถึงท้าวมหาชมพู ให้สุครีพกับทโมนานนำไปให้
5. สุครีพกับทโมนานถวายสารท้าวมหาชมพู ท้าวมหาชมพูกลัวฤทธิ์พระนารายณ์สลบไป เมื่อฟื้นกลับบอกไม่เชื่อว่าพระรามคือพระนารายณ์ ไม่ให้ความร่วมมือเกณฑ์พลไปช่วยรบ
6. ทโมนานร้ายเวทสะกดให้คนในวังหลับ แล้วถอดยอดปราสาทยกท้าวมหาชมพูมาตั้งแท่นบรรทม พาเหาะมา

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. พระลักษมณ์มาพบสุครีพที่ชิตชิน
2. สุครีพเชิญเสด็จเข้าวัง
3. สุครีพสั่งเตรียมเกณฑ์พล
4. ทโมนานสะกดคนในวัง ถอดยอดปราสาทเหาะพาท้าวมหาชมพูออกมาตั้งแท่นบรรทม

ห้องที่ 29 พระรามให้สามทหารไปสืบข่าวนางสีดา และสืบหาทางไปลงกา

เหตุการณ์ในบทละคร

1. ด้านในวังของท้าวมหาชมพูต่างตกใจ เมื่อรู้ว่าท้าวมหาชมพูหายไป นางแก้วอุตรมเหสีท้าวมหาชมพูให้นิลพัทไปตามหา
2. นิลพัทมาถึงเขาคันธมาถ์ พบพลับพลาพระราม แปลงเป็นแปลงวันสีทองถามท้าวมหาชมพู นิลพัททราบเรื่องขอให้ท้าวมหาชมพูพาไปถวายตัว
3. พระรามสั่งการให้ท้าวมหาชมพูดูแลเมืองชมพูและซีดชิน ให้นิลพัทเกณฑ์พลมาสมทบกับสุครีพ
4. สุครีพกลับไปซีดชินเกณฑ์พลมาช่วยพระราม
5. ท้าวมหาชมพูให้นิลพัทนำพลเสนาไปสมทบกับทัพซีดชิน
6. พลทั้งสองเมืองมาใกล้เขาคันธมาถ์ สุครีพ นิลพัท และหนุมานมาทูลพระราม พระรามให้ตั้งกระบวนพลเป็นรูปครุฑ มีบทจัดขบวนทัพ
7. กล่าวถึงประคนธรรพ์เที่ยวป่าพบหมู่พลลิงเข้ามาถาม เมื่อทราบเรื่องมาขอถวายตัวกับพระราม พระรามยินดี

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. หนุมานพาท้าวมหาชมพูมาใกล้พลับพลาของพระราม
2. ท้าวมหาชมพูได้เข้าเฝ้าพระราม เห็นเป็นพระนารายณ์ 4 กร
3. นิลพัทเข้าถวายตัวต่อพระราม
4. ทัพของเมืองซีดชินกับทัพของท้าวมหาชมพูพากันมาถึงพลับพลาของพระราม
5. พระรามให้หนุมาน องคต และชมพูพานไปสืบข่าวนางสีดาตามที่สุครีพเสนอ

8. พระรามประชุมปรึกษาการศึกษาการศึก ให้จัดพบ
ไปส่งข่าวแก่นางสีดา สุครีพเสนอ ทูมาน
องคต และชมพูพาน ทูมานรับแหวนกับสไบ
จากพระราม พระรามบอกเรื่องสบนเตรกับ
นางสีดาให้ทูมานทาทาให้นางสีดาเข้าใจ

ห้องที่ 30 องคตลอบหลังยักษ์ปักหลั่นให้พันสาป ทูมานส่งนางบุษมาลีขึ้นสวรรค์

เหตุการณ์ในบทละคร

1. สามทหารเอกออกเดินทางพร้อมไพร่พล
2. มาถึงสระโบกขรณีหยุดพักนอน
3. ยักษ์ปักหลั่นถูกพระอินทร์สาปให้เฝ้าสระ
พบทหารลึงทั้งหลายจะจับกิน เห็นสามทหาร
เอก คิดว่าองคตเป็นหัวหน้ากลุ่มลึง เข้าถีบ
องคตโกรธเข้าสู่ปักหลั่นสู้ไม่ได้ร้องขอชีวิตเมื่อ
รู้ว่าเป็นทหารพระรามจึงขอให้องคตลอบกายแก้
คำสาป
4. องคตลอบเข้าปักหลั่นพันคำสาป กลับเป็น
เทพบุตรเหาะไปสวรรค์
5. ถึงเมืองแห่งหนึ่งไม่มีผู้คน ทูมานเข้า
ไปสำรวจพบนางบุษมาลี ถูกพระอินทร์สาป
ทูมานเกี้ยวนาง แสดงตัวเป็นทูมานแล้วได้
นางบุษมาลี นางบอกทางไปลงกา ทูมานอุ้ม
นางโยนขึ้นไปเพื่อส่งกลับสวรรค์

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. พลลิงถือธงนำขบวนสามทหารเอกออกเดินทาง
2. ยักษ์ปักหลั่นเฝ้าสระโบกขรณี
3. ยักษ์ปักหลั่นขึ้นจากสระเห็นเหล่าวานร
4. ยักษ์ปักหลั่นเข้าท้าวร้ายองคต องคตเอาชนะ
ยักษ์ปักหลั่น
5. องคตลอบหลังยักษ์ปักหลั่น
6. องคตขี่ทางเทวดาที่กลายร่างจากยักษ์ปักหลั่น
ให้ขึ้นสวรรค์
7. ทูมานเข้าเมืองร้าง องคตกับชมพูพานรออยู่
8. ทูมานพบนางบุษมาลีและได้นาง
9. ทูมานส่งนางเหาะขึ้นสวรรค์

ห้องที่ 31 หนุมาน ชมพูพาน องคตพบพระชฎิลฤๅษี และนกสั้พพาที

เหตุการณ์ในบทละคร

1. นางสุวรรณมาลีบอกทางขุนวานรไปพบชฎิลฤๅษี หนุมานให้พลลิงพักร้อน แล้วนิมิตกายาใหญ่เตาใช้หางพาดเป็นทางข้ามน้ำ
2. สามทหารเอกเข้าพบพระชฎิลฤๅษี ถามทาง ฤๅษีให้ไปเขาเหมตริ้น
3. เดินทางถึงเขาเหมตริ้นพักที่ถ้ำ นกสั้พพาทียู่ในถ้ำได้ยินเสียงคุยของหนุมานเอ่ยชื่อสดาญ์ก็ออกมา พลลิงวังหนี นกสั้พพาทียถามเรื่องสดาญ์จากสามทหารเอก สั้พพาทีเสียใจเรื่องสดาญ์ เล่าเรื่องของตนให้ฟัง
4. หนุมานเรียกพลลิงกลับมาให้เฒ่าสามที่ นกสั้พพาทีพันสาบ
5. นกสั้พพาทีให้สามทหารเอกขึ้นหลังพาบินไปคูทาง
6. กลับมาที่ถ้ำ หนุมานบอกจะไปลงภาคคนเดียว

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. หนุมานนิมิตร่างใหญ่โต พันหางกับเขาให้พลลิงข้ามน้ำ
2. พลลิงกับสามทหารเอกเดินทาง
3. สามทหารเอกพบฤๅษี
4. สามทหารเอกกับพลลิงสนทนากับนกสั้พพาทีซึ่งไม่มีขน
5. นกสั้พพาทีมีขนเต็มตัว

ห้องที่ 32 ทพฺพมานสำเภาผีเสื้อสมุทรนายด่านทางน้ำเมืองลงกา

เหตุการณ์ในบทละคร

1. นางผีเสื้อสมุทรตระเวนตรวจตราทางน้ำ
2. พบทพฺพมานก็เข้าท้าวร้าย เกิดต่อสู้กันเมื่อนางผีเสื้ออ้าปาก ทพฺพมานเข้าไปในปากนาง
3. ทพฺพมานเข้าออกหูขวา-ซ้ายของนางผีเสื้อสมุทร แล้วสุดท้ายใช้ตรีเพชรแหะท้องนางออกมา ตัดแขนขาให้ปลากิน

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. ทพฺพมานพบนางผีเสื้อสมุทร
2. ทพฺพมานเข้าไปในปากนางผีเสื้อสมุทร
3. ทพฺพมานแหะท้องนางผีเสื้อสมุทรแล้วขึ้นอยู่บนไหล่ของนาง

ห้องที่ 33 ทพฺพมานเข้าพบพระนารทฤๅษี ลองฤๅษีแพ้วพระฤๅษี และรบกับนางอากาศตะไล เลื้อเมืองลงกา นายด่านทางอากาศ ผ่านางอากาศตะไลตายแล้วคืนหานางสีดา

เหตุการณ์ในบทละคร

1. ทพฺพมานแหะถึงเขาไสยพบพระนารทฤๅษี แปลงเป็นลิงเผือกตัวเล็ก ขอพักก่อนไปลงกา
2. ทพฺพมานลองฤๅษีพระฤๅษี นิमितกายใหญ่เต็มศาลา พระฤๅษีให้ฝนตก ทพฺพมานคืนร่าง พระฤๅษีให้ผิงไฟ ต่อมาพระฤๅษีร้ายเวทเสกไม้เท้าเป็นปลิงให้เกาะคางทพฺพมาน ทพฺพมานตื่นไปล้างหน้าถูปลิงเกาะคางให้พระฤๅษีช่วยทพฺพมานรู้ฤๅษีพระฤๅษีขอขมาแล้วลาไปเขานิลกาลา
3. ทพฺพมานต่อสู้กับเลื้อเมืองลงกา (ไม่บอกชื่อหรือระบุเพศ) มีสีหน้า แด่คมือ ทพฺพมานใช้ตรีเพ็ญยักษ์ตาย

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. ทพฺพมานในร่างลิงเผือกน้อยมาพบพระนารทฤๅษี
2. ทพฺพมานนิमितกายใหญ่เต็มศาลา
3. พระนารทฤๅษีให้ทพฺพมานผิงไฟ
4. ทพฺพมานถูปลิงเล็กเกาะคาง
5. ทพฺพมานพบนางยักษ์เลื้อเมืองลงกา ต่อสู้กัน
6. ทพฺพมานเข้าห้องพิเภกกับมเหสี
7. ทพฺพมานเข้าห้องกุมภกรรณกับมเหสี
8. ทพฺพมานเข้าห้องอินทรชิตกับมเหสี
9. ทพฺพมานเข้าห้องทศกัณฐ์กับนางมณโฑ

4. ถึงปราสาท หนุมานสะกดยักษ์ให้หลับ
เข้าไปหานางสีดา
 5. พญักษ์พร้อมดินสอและกระดานชนวน
(พิเภก)
 6. พญักษ์มีคทาเพชร (กุมภกรรณ)
 7. พญักษ์หนุ่มหน้าเป็นสีเขียว (อินทรชิต)
 8. พญักษ์มีสับหน้ายี่สิบกร (ทศกัณฐ์)
- พร้อมนางมณฑา เข้าใจว่านางสีดา แต่เมื่อ
พิจารณาจึงรู้ว่าไม่ใช่
7. หนุมานหาไม้พบกกลับมาถามพระนารทฤๅษี

ห้องที่ 34 ทศกัณฐ์เกี่ยวนางสีดา และนางสีดาผูกคอต หนุมานพบช่วยแก้แล้วถวายแหวน

เหตุการณ์ในบทละคร

1. ถึงสวน หนุมานแอบดูแล้วแปลงเป็นลิง
น้อย พบสีดานั่งเศร้า หนุมานรอเวลากลางคืน
2. ทศกัณฐ์ให้จัดพลจะไปพบนางสีดา มีบท
สร่ง ทรงเครื่อง
3. ทศกัณฐ์เกี่ยวนางสีดา นางปักไม้ด่า
กระทบทศกัณฐ์
4. ทศกัณฐ์โกรธเกรี้ยวกับนางยักษ์รับใช้
นางรับใช้ว่ากระทบนางสีดา นางสีดาแค้นใจ
5. นางสีดามาผูกคอตที่ต้นไทร มีพรำพัน
หนุมานแก้ได้ทัน
6. หนุมานถวายแหวนกับสไบเมื่อนางสงสัย
ก็ทูลเรื่องสับสนกับพระราม นางไม่ยอมกลับ
พร้อมหนุมานเพราะเกียรติของนางกษัตริย์
หนุมานจึงลากลับ

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. หนุมานแหะมาสวนขวัญ พบนางสีดาโศกเศร้า
2. ทศกัณฐ์เกี่ยวนางสีดา
3. ทศกัณฐ์ขึ้นเกยชัยจะประทับบนรถทรง
4. ทศกัณฐ์กลับเข้าปราสาท
5. หนุมานแก้ผ้าผูกคอตนางสีดาออก
6. หนุมานถวายแหวนกับสไบแก่นางสีดา

ห้องที่ 35 ทุมนานเข้าหักสวน ฆ่าสหัสกุมารตาย อินทรชิตจับตัวได้

เหตุการณ์ในบทละคร

1. ทุมนานลองฤทธิ์ยักษ์ ท้าลายสวนขวัญ
2. ยักษ์ทูลสหัสกุมาร สหัสกุมารออกสู้ด้วย ทุมนาน มีบทจัดพลสร้าง-ทรงเครื่อง สหัสกุมาร ถูกทุมนานฆ่าตาย
3. ทศกัณฐ์ให้อินทรชิตไปสู้กับทุมนาน มีบทจัดพล สร้างทรงเครื่อง ชมชบวนพล
4. ทุมนานยอมให้อินทรชิตจับตัว เพราะมีอุปาย

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. ทุมนานท้าลายสวน
2. สหัสกุมารออกต่อสู้ ถูกฆ่าตาย
3. ทศกัณฐ์ให้อินทรชิตออกไปสู้ ภายในปราสาท มีตัวหนักกุ่มภรรยา ตัวหนักทศกัณฐ์-อินทรชิต
4. อินทรชิตเคลื่อนชบวนออกไป
5. ถึงสวนเห็นสหัสกุมารตาย
6. อินทรชิตจับตัวทุมนานได้ พากลับวัง

ห้องที่ 36 ทุมนานถูกลงโทษต่าง ๆ แล้วเผาเมืองลงกา

เหตุการณ์ในบทละคร

1. ทศกัณฐ์ให้หน้ทุมนานไปฆ่า
2. ยักษ์แทงทุมนานด้วยอาวุธต่างๆ ทุมนาน ก็แย่งได้หมด
3. ใช้ครก-สากเหล็ก ทุมนานก็ท้าลายพัง
4. ทศกัณฐ์ให้ใช้ช้างแทงทุมนานก็หักคอช้าง
5. ทศกัณฐ์เกลี้ยกล่อมให้เป็นพวก ทุมนาน ขอตายด้วยการเผาไฟทั้งตัว ทศกัณฐ์ทำตาม ใช้หอกแก้วจุดไฟ
6. ทุมนานวิ่งเข้าปราสาททั้งที่ตัวถูกเผาให้ไฟติดทั่วปราสาท
7. ทศกัณฐ์อุ้มนางมณฑาทิกับนางอัคคีลงจากปราสาท ทั้งพลยักษ์ ทั้งญาติวงศ์หนีไฟ

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. ทุมนานฆ่าทหารยักษ์ด้วยครก-สากเหล็ก
2. ทุมนานหักคอช้าง
3. ทศกัณฐ์จุดไฟจะเผาทุมนาน
4. ทุมนานขึ้นไปบนปราสาท เผาปราสาททศกัณฐ์
5. ทศกัณฐ์อุ้มนางมณฑาทิ นางกาลอัคคีหนีไฟ กุ่มภรรยา-อินทรชิตต่างพามเหสีหนีออกมา พิเภก กับมเหสีและพระธิดา ก็ออกมาด้วย
6. ทุมนานดับไฟเหลือแต่ที่ทาง (ในบทละคร ยังไม่ถึง)

ห้องที่ 37 ทศกัณฐ์พาพระญาติวงศ์หนีเพลิงไปอยู่เขาสัตนา

เหตุการณ์ในบทละคร

1. ทศกัณฐ์และญาติวงศ์พากันขึ้นบุษบกไปเขาสัตนา บรรยายสภาพผู้คนหนีไฟ
2. ทศกัณฐ์ดับไฟได้แต่ยังเหลือที่ทาง จึงเหาะไปลงน้ำ
3. ไฟดับจึงไปพบพระนารทฤๅษี พระฤๅษีให้ใช้น้ำลายดับไฟ
4. ทศกัณฐ์กลับมาหาองคตและชมพูพานพากันกลับ

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. ทศกัณฐ์เหาะไปทางทะเล
2. ทศกัณฐ์ไปพบพระนารทฤๅษี
3. ขบวนรถของทศกัณฐ์ พิเภก กุมภกรรณ อินทรชิต
4. ทศกัณฐ์เหาะมายังเขาเหมติรันที่องคต-ชมพูพานคอยอยู่

ห้องที่ 38 ทศกัณฐ์ให้เทวดาลงมาสร้างเมืองใหม่

เหตุการณ์ในบทละคร

1. ทศกัณฐ์ให้เชิญเทวดาลงมารวมทั้งพระอินทร์ เพื่อให้ช่วยสร้างเมืองใหม่ พระอินทร์จำใจรับคำ
2. พระอินทร์สั่งหมู่เทพสร้างเมือง
3. พระพิรุณดับไฟ พระพายพัดเถ้าไปลงทะเล พระวิษณุกรรมนิมิตเมืองปราสาทราชวังแล้วหมู่เทพพากันกลับ
4. ทศกัณฐ์พามเหสี สนม ขึ้นบุษบกชมเมืองใหม่ มีบทชมเมือง
5. ทศกัณฐ์ให้จัดงานสมโภชเมืองใหม่ บรรยายภาพความสนุกสนานรื่นเริงของผู้คนพลเมืองยักษ์

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. ทศกัณฐ์เชิญหมู่เทพสร้างเมือง
2. เหล่าเทพดำเนินการสร้างเมือง
3. นิมิตปราสาทราชวัง

ห้องที่ 39 สามทหารกลับจากสงครามเข้าพระราม พระรามยกพลไปประชิดลงกา

เหตุการณ์ในบทละคร

1. ทนุมานลานกสัมพาที
2. พระรามคิดถึงทหารเอกและนางสีดา มี
บทราพันถึงนางสีดาเข้าลงสร้งพร้อมพระลักษมณ์
3. ทนุมานและองคต-ชมพูพาน กลับมาพา
บริวารไปเข้าเฝ้าสองกษัตริย์ที่ทำน้ำเล่าความ
ทุกอย่าง พระรามกริ้วที่ทนุมานทำเกินคำสั่ง
เพราะกลัวนางสีดาจะมีภัย แต่ทนุมานยอมตาย
ถ้านางสีดาจะมีภัย พระรามจึงประทานรางวัล
ทนุมานสักนิกผิด
4. พระรามมายังพลับพลา ประชุมพร้อมยก
ทัพไปลงกา มีบทเทศที่ทัพ ลงสร้ง ทรงเครื่อง
บรรยายการเคลื่อนทัพ
5. ตั้งพลับพลา พักพลที่เขาคันธกาลา
บรรยายการจัดตั้งค่ายทัพและพลับพลา

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. พระราม-พระลักษมณ์ลงสร้ง
2. พระรามประทานภูษาทรงงาให้ทนุมาน
3. พระรามปรึกษาจะยกทัพไปลงกา
4. ทัพของพระรามเคลื่อนพบไปเขาคันธกาลา
5. พลลิงสร้างพลับพลา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ห้องที่ 40 ทศกัณฐ์ผั้น พิเภกทำนายว่าจะตายหมดทั้งโคตร ให้ส่งสีกินทศกัณฐ์โกรธขับพิเภก
ออกจากเมือง

เหตุการณ์ในทลละคร

1. ทศกัณฐ์ผั้นร้าย เข้าออกห้องพระโรง
ให้ส่งนางคินไปทศกัณฐ์โกรธขับไล่พิเภกออก
จากเมืองเพียงลาพัง
2. พิเภกมาลามเหล้าและพระธิดา มีพร้าพัน
โคกเศร้า
3. พิเภกจําใจออกจากเมืองมาถึงท่าน้ำ
วิเคราะห์ชะตาตนเอง
4. พิเภกตัดสินใจเหาะข้ามน้ำเพื่อไปสวามี
ภักดิ์ต่อพระรามตามดวงชะตาที่ท่านายได้

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. ทศกัณฐ์นอนผั้นร้ายเป็นภาพพญาแครงคาสู
กับพญาแครงขาว มีหญิงหนึ่งจุดไฟที่ใส่ในน้ำมันยาง
ในกะลาบนมือของทศกัณฐ์ จนมือไหม้ไฟ
2. ทศกัณฐ์ให้พิเภกทำนายฝัน
3. พิเภกอลามเหล้าและธิดา
4. พิเภกตรวจชะตาที่ริมฝั่งน้ำ แล้วเหาะข้าม
น้ำไป

ห้องที่ 41 นิลนทจับพิเภกได้พามาเฝ้าพระราม พิเภกขอยู่ด้วย และดูกำลังฤทธิ์ทหาร เพื่อ
เปรียบเทียบกับฝ่ายลงกา

1. พิเภกเดินทางลำบาก รั้งพันถึงชะตา
ของตนเอง
2. หมู่วานรพบเข้ามาจับตัวบอกจะไปถวาย
พระราม พิเภกยินดีขอสวามีภักดิ์ต่อพระราม
นิลเอกพาไปเฝ้าพระราม
3. พระรามถามไถ่ พิเภกเล่าความจริง
พระรามถามความเห็นท้าวพระยาวานร แล้วจึง
รับพิเภกไว้ พิเภกจึงดื่มน้ำพระพิพัฒน์สัตยาให้
สัตย์สาบาน

1. พิเภกเดินมาในป่า
2. นิลเอกจับตัวพิเภก ขณะพาพลตระเวน
3. พิเภกขอถวายตัวต่อพระราม
4. เหล่าวานรสานแดงฤทธิ์ต่าง ๆ นานา
ให้พิเภกดู

เหตุการณ์ในบทละคร

4. พิเภกถามถึงฤทธิ์เหล่าวานร และเล่าถึง ฤทธิ์ของทหารยักษ์พิเภกขอคูฤทธิ์ของวานร บรรยายถึงฤทธิ์ของแต่ละวานร

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

ห้องที่ 42 ก้อนหินตกที่เมืองทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์เข้าให้สุกรสารไปดู

เหตุการณ์ในบทละคร

1. ทศกัณฐ์ได้ยินเสียงกึกก้อง หินมาตกที่หน้า ฉานก็แปลกใจ
2. ำให้สุกรสารไปดูเหตุการณ์
3. สุกรสารเปลี่ยนร่างเป็นเหยี่ยวบินข้ามหน้า ไปที่ศอตุร
3. พระรามถามไถ่

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. หินตกที่หน้าฉาน ขณะทศกัณฐ์ออกห้อง พระโอร
2. ทศกัณฐ์สั่งสุกรสารไปสืบเรื่อง
3. สุกรสารร้ายเวทเป็นนกเหยี่ยว บินข้ามหน้า ไป

ห้องที่ 43 พระรามให้ลงโทษสุกรสาร แล้วทศกัณฐ์แปลงเป็นฤๅษีมาบอกให้พระรามยกทัพกลับไป

เหตุการณ์ในบทละคร

1. สุกรสารถูกเศษหินของภูเขาตกลงมาจึง แปลงเป็นลิงป่าพิเภกว่าทหารยักษ์ยังแพ้ทหารลิง และว่ามีทหารยักษ์ปลอมมาปะปนอยู่ จึงเข้าทูล พระราม
2. พระรามให้จับสุกรสารมาทาบระจัน
3. ทูมานรับคำสั่งเหาะมาพบสุครีพ นิमितกายใหญ่โต ใช้มือหนึ่งครอบพลวานร ตรวจ คุที่ละตน จนสังเกตเห็นผู้ที่แปลงปลอมทูมานจับ ตัวไว้ สุกรสารกลับร่างเดิม เหล่าวานรเข้าทำ ร้าย

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. เหยี่ยวตกลง (บริเวณที่ลิงลงถุฤทธิ์อยู่)
2. พระรามสั่งทูมานไปจับสุกรสาร
3. ทูมานเฝ้ากายใหญ่โต มองเห็นสุกรสารวิ่ง หนี
4. สุกรสารถูกผูกมือ ผูกเท้า ใส่ชื่อคา ทาทรมาน
5. สุกรสารถูกลักหน้า
6. ทศกัณฐ์ปลอมเป็นฤๅษีมาพบพระราม

เหตุการณ์ในบทละคร

4. พระรามมาตักถามความจากสุกรสาร
ปรึกษาโทษกับเสนาวานร ให้ลงโทษ ลักหน้า
ตระเวนประจาน แล้วปล่อยไป
5. ใส่ข้อหา ผูกมือ-เท้า ของสุกรสาร ลง
โทษโดยการทรมาน พาตระเวน ตีฆ้องร้องประ
จาน แล้วสุครีพให้ปล่อยตัวไป
6. สุกรสารทูลทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์คิดอุบายปลอม
เป็นเวยศีไปลวงพระราม แล้วจะสะกดพิเภกไม่
ให้บอกพระรามได้
7. ฤๅษีปลอมไปแนะนำให้พระรามเลิกทัพกลับ
ไปก็ไม่เป็นผลจึงยุยงว่าสุครีพกับพิเภกจะไม่ซื่อ
กับพระรามก็ไม่สำเร็จสุดท้ายกล่าวว่าทหารลิง
จะสู้ทหารยักษ์ไม่ได้ เหล่าวานรโกรธต่างแสดง
ท่าที่ฮึกเหิม ฤๅษีแปลงจึงรีบลากลับ
8. ทศกัณฐ์ไปแล้วพิเภกจึงทูลบอกความจริง
แก่พระราม

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

ห้องที่ 44 ทศกัณฐ์ให้เบญกายแปลงเป็นสีกาทำตายลอยน้ำไปเพื่อทำอุบายตัดศึก นางเบญกายไป
เฝ้าคูตัวนางสีกาแล้วมาแปลงให้ทศกัณฐ์ดู

เหตุการณ์ในบทละคร

1. ทศกัณฐ์กลับมาคิดจนเข้า คิดได้ว่าจะให้
เบญกายแปลงเป็นสีกาลอยน้ำทำเป็นตายให้พระ
รามเปลี่ยนใจกลับไป
2. เบญกายรับคำสั่งจากทศกัณฐ์โดยจําใจ
ขอไปคูนางสีกา

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. สุกรสารกลับมาเฝ้าทศกัณฐ์ (บทละคร
กล่าวถึงไปแล้ว)
2. ทศกัณฐ์สั่งนางเบญกาย
3. นางเบญกายไปเข้าเฝ้าคูนางสีกา
4. นางเบญกายแปลงเป็นนางสีกามาเฝ้า

เหตุการณ์ในบทละคร

3. เบญกายมาถึงสวนเข้าพบมารดาต่างเศก
เศรำ แล้วจึงไปเข้าเฝ้านางสีดา จดจาสำคัญ
ต่าง ๆ แล้วกลับ

4. นางเบญกายแปลงเป็นนางสีดาขึ้นเฝ้า
ทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์เข้าใจผิดหลงไหลเข้าเฝ้านาง
นางจึงรีบกลับร่าง ทศกัณฐ์ได้สติให้นางรีบไป

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

ทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์เข้าเฝ้านาง

ห้องที่ 45 พระรามลงสรงน้ำ พบเบญกายแปลงคิดว่าสีดา พระรามเศก ทูณานขอพิสูจน์เอาศพ
เผาไฟ เบญกายหนี ทูณานจับตัวมาถวาย เบญกายถูกลงโทษจึงสารภาพพิเภกทูลให้ฆ่า
พระรามให้ทูณานพาไปส่ง

เหตุการณ์ในบทละคร

1. นางเบญกายเหาะมาฝั่งน้ำ ร่ายเวท
แปลงเป็นนางสีดา ทาตายลอยน้ำมาเกยหาด
ทราย

2. พระราม-พระลักษมณ์ และเสนาวานรมา
ยังทำน้ำ พบร่างนางแปลงพระรามเข้าไปหา
ซื้อร่างนางขึ้นวางศิระบนटक ราพันอย่าง
เศกเศรำ

3. พระราม-พระลักษมณ์เสียใจจนสลบ เมื่อ
เห็นพระรามโกรธทูณานทูณานขอให้ลอง
เผาร่างนางแปลงพิสูจน์

4. นางเบญกายทนความร้อนไม่ไหว เหาะ
หนี ทูณานไปจับกลับมา

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. นางเบญกายร่ายเวท

2. ร่างนางสีดาแปลงลอยน้ำมา

3. พระราม-พระลักษมณ์พบร่างนางแปลงต่าง

เศกเศรำ

4. เมื่อเผาร่างนางแปลง นางเบญกายเหาะ
หนี ทูณานมองเห็น

5. ทูณานจับตัวนางเบญกาย

6. นางเบญกายถูกจองจำใส่ขื่อคา

7. ทูณานเหาะพานางไปส่ง

8. ทูณานเฝ้านางเบญกายในถ้ำ

เหตุการณ์ในบทละคร

5. ครั้งแรกนางเบญกายกล่าวเท็จว่ามาคูพิ
เภก สุครีพเชื่อ พระรามโกรธ สุครีพจึงใช้วิธี
ทรมาน นางเบญกายบอกความจริง พระราม
ถามความเห็นพิเภก พิเภกให้ฆ่า แต่พระราม
เมตตาให้ทรมานไปส่ง

6. ทรมานพานางเหาะ แล้วเกี่ยวนางจนได้
นางเบญกายจึงได้ไปส่งนางกลับลงกา

7. นางเบญกายเข้าเฝ้าทศกัณฐ์ทูลความจริง
ทศกัณฐ์ปลอบแล้วให้รางวัล

ห้องที่ 46 พระรามให้จองถนนข้ามไปลงกา ทรมานรบกับนิลพัทเรื่องรับก้อนหิน พระรามขับ
นิลพัทไปอยู่เมืองชิตชิน

เหตุการณ์ในบทละคร

1. พระรามปรึกษาเสนาวานรจะยกพลข้าม
ไปเกาะลงกา ชามพูนราชเสนอให้ทิ้งหินลง
ทะเลทำเป็นถนน สุครีพรับคำสั่งให้ทรมานคุมพล
ลิงชิตชิน นิลพัทคุมพลลิงชมพู ผลัดกันรับส่งทิ้งหิน

2. นิลพัทแค้นที่ทรมานลักท้าวชมพูครั้งก่อน
แกล้งทิ้งหินให้ถูกตัวแต่ทรมานรับได้ แล้วต่าง
วิวาทต่อสู้กัน สุครีพเข้าห้าม

3. พระรามได้ยินเสียงต่อสู้ให้พระลักษมณ์มาดู
สุครีพทูลความพระลักษมณ์ให้ไปเฝ้าพระราม

4. พระรามทราบเรื่องก็โกรธ แต่ทำ
ตามความเห็นของสุครีพให้นิลพัทไปดูเลชิตชิน
ทรมานอยู่กับพระราม

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. ทรมานกับนิลพัทต่อสู้กัน จากแข่งกันรับก้อน
หินเป็นวิวาทกัน

2. สุครีพขวางกลางห้ามทั้งคู่

3. พระรามตัดสินเรื่องของทรมานกับนิลพัท

4. เหล่าวานรทำงานอย่างแข็งขัน ทั้งหักเขา

ชนหิน

เหตุการณ์ในบทละคร

5. ชามพูนวราชเสนาอำนวยการรับก่อนหินใบ
ถมผู้เดียว เพราะถูกสาบว่าให้ทั้งสิ่งใดลงน้ำก็
จะไม่ลอยขึ้น นิลราชจึงไปคุมพล จองถนนร่วม
กับหนุมาน

6. พลวานรทำงานแข็งขัน บรรยายการทำ
งานของเหล่าวานรชนหินมาให้ นิลราชทุ่มลงไป
เป็นแถวแนวถนน

ห้องที่ 47 ทศกัณฐ์สั่งนางสุพรรณมัจฉาให้มาบริวารทำลายถนน

เหตุการณ์ในบทละคร

1. กองคอยเหตุมาทูลทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์ให้
สุพรรณมัจฉาคุมบริวารไปคาบหินทิ้งในอ่าว
ทะเลวน

2. สุครีพเห็นหินเบาบางลง หนุมานก็ส่งสัย
จึงลงน้ำไปดู พบเหล่าปลาคาบหินจึงสังหาร
หมด แล้วพบนางสุพรรณมัจฉา เข้าไล่จับ
นางขอชีวิตแล้วบอกความจริงที่ถูกใช้มา

3. หนุมานเกิดความพิศวาสต่อนาง และได้
นาง นางสุพรรณมัจฉาให้บริวารคาบหินมาคืนที่
เดิม หนุมานลานางมาแจ้งเรื่องกับสุครีพ

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. นางสุพรรณมัจฉามาตามคำสั่งพระบิดา
โดยมีทหารไปเชิญมาทศกัณฐ์สั่งนางสุพรรณมัจฉา
2. บริวารของนางชนหิน คาบหินไปทิ้ง
หนุมานพบเข้าสังหารหนุมานเห็นนางสุพรรณมัจฉา
ชี้หน้าด้วยความเกรธ ต่อมาหนุมานเข้าจับตัว
และได้นาง

ห้องที่ 48 นางสุพรรณมัจฉาคลอดมัจฉานูที่หาดทราย ไมยราฟไปพบพามาเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม

เหตุการณ์ในบทละคร

1. นางสุพรรณมัจฉาสารอกบุตรที่เนินทราย ผากฝังไว้กับเทวดานางฟ้า เหล่าเทพให้ชื่อตามพ่อและแม่รวมกันว่า "มัจฉานู" ภายเหมือนพ่อ หางเหมือนแม่เป็นหางปลา นางสุพรรณมัจฉาผากบุตรแล้วลากลับ

2. พระยาไมยราฟฝันว่าเทพมามอบดวงแก้วให้กับมือ ไทรทนายว่าจะได้บุตรบุญธรรม ไมยราฟยินดี และคิดไปเที่ยวป่า มีบทรุ่ง-ทรงเครื่อง บทชมชบวนพล บทชมป่า

3. ไมยราฟมาถึงชายฝั่งทะเลพบกุมารมัจฉานู เห็นว่าตรงกับความฝัน พามัจฉานูเข้าเมือง

4. ไมยราฟเห็นมัจฉานูเป็นเผ่าพันธุ์มัจฉาจึงให้อยู่ด่านชั้นใน โดยชุดสระบัวกว้างยาวหมิ่นวาให้อยู่

5. ไมยราฟกลับเข้าเมือง

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. นางสุพรรณมัจฉาใกล้คลอดบุตร เหล่าเทพมาดูแล

2. ไมยราฟนอนหลับ

3. ไมยราฟให้ไทรทนายผัน

4. ไมยราฟออกเดินทางไปป่า

5. ชบวนพลหยุดที่ชายฝั่งทะเล ไมยราฟพบมัจฉานู

6. ไมยราพนามัจฉานูเข้าเมือง

ห้องที่ 49 พระรามยกพลข้ามสมุทรให้ประคนธรรพ และหนุมานล่องหน้าไปตรวจชัยภูมิทราบวาทศกัณฐ์ให้ภานุราชหนุนพื้นดินไว้ พบแล้วฆ่าภานุราชตาย

เหตุการณ์ในบทละคร

1. เสรีกิจการจองถนน สู้ครีพมาทูลรายงานพระราม พระรามจะยกพลข้ามไปลงกาไชยามพวานอาสาถือธงตามพรที่ได้มา และทูลให้ไปถามเหตุจากอมรเมศฤณี

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. หนุมานนิมนต์ฤณีมาพบพระราม จากอาศรมมาลับปลา

2. พระมาตุลีขับรถทรงมาพบพระราม จอดไว้หน้าลับปลา

เหตุการณ์ในบทละคร

2. ทนุมานไปนิมนต์อมรมเศศฤชิตตามคำสั่ง
พระราม พระรามถามพระฤชิตเรื่องพรของ
ไชยามพวาน พระฤชิตเล่าว่าเป็นพรที่พระ
อิศวรประทานให้มาช่วยพระนารายณ์อวตาร
แล้วพระฤชิตลาเหาะกลับ

3. พิเภกดูฤชิตยกทัพ พระรามให้จัดพลเป็น
กระบวนมังกรข้ามสมุทร บรรยายขบวนพล
เข้าก่อนยกพล พระราม-พระลักษมณ์ลงสร้างทรง
เครื่อง

4. พระอินทร์ให้พระมาตุลีขับรถทรงถวายพระ
ราม พระมาตุลีทูลพระรามถวายรถทรงและจะ
ขับให้ด้วย มีบทพรรณนาถึงรถทรงเทวดานางฟ้า
ถวายพร

5. พระรามชมปลาขณะขบวนพลกำลังข้าม
ทะเลไปลงกา ฝ่ายกองเหตุของยักษ์ไปทูล
ทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์สั่งภานุราชยักษ์ให้เบนิมิตสถานที่
ลวงทัพพระรามให้มาตั้งทัพ แล้วจึงผลิกแผ่นดิน
ฆ่าให้หมด

6. ภานุราชนิมิตปา มีบทพรรณนาสภาพปา
เนรมิต จากนั้นยักษ์ภานุราชเข้าตัดดินใช้มือดัน
พื้นดินไว้เตรียมจะคว่ำแผ่นดิน

7. พระรามให้ประคนธรรพไปดูชัยภูมิ
ประคนธรรพกลับมาทูลถึงที่ที่ยักษ์เนรมิตไว้ แต่
พิเภกแนะนำให้ประคนธรรพพาทนุมานไปดูอีกที่
เพราะทำนายว่า เป็นที่นิมิตไว้

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

3. ขบวนพลข้ามไปเกาะลงกาด้วยถนนที่จอม
ไว้

4. ภานุราชคันแผ่นดินอยู่ใต้พื้น

5. ประคนธรรพพาทนุมานมาดูสถานที่ชัยภูมิ

6. ทนุมานคาถิน ต่อกู้กับภานุราช ทนุมาน
สังหารยักษ์ภานุราช แล้วจึงตัดศีรษะด้วยตรี

7. พระราม-พระลักษมณ์ ประทับยังพลับ
พลาแห่งใหม่พร้อมด้วยเหล่าวานร

เหตุการณ์ในบทละคร

8. ทนุมานเห็นจริงตามพิเภกบอก แทรกพื้นดินไปสู้กับยักษ์ภานุราช ทนุมานได้ที ถามความจริงจากภานุราชแล้วฆ่าเสียด้วยตรีเพชรตัดศีรษะมาถวายพระราม

9. ทนุมานกลับมาทูลพระราม พระรามกริ้วประคนธรรพจึงขับไล่ไป พิเภกแนะนำให้ไปเขามรกต

10. พระรามให้ทนุมานจัดพลเป็นครุฑไปสังหารยักษ์ที่มีกุมภาสูรคุมอยู่ แล้วยึดเขามรกต ทนุมานตัดศีรษะกุมภาสูรมาถวาย

11. พระรามให้ยกพลมาตั้งพลับพลาใกล้เขามรกต มีบทพรรณนาพลับพลา พระราม-พระลักษมณ์และเหล่าวานรต่างสร้างน้ำ มีบทชมป่าบรรยายการเล่นน้ำ

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

ห้องที่ 50 พระรามในห้องคดสื่อสาร ทหารไม่เปิดประตูเมือง องคตจึงพังประตูเข้าไป

เหตุการณ์ในบทละคร

1. พระรามปรึกษากับเหล่าวานร สู้ครีพเสนอาห้ส่งทูตไปเจรจากับส่งตัวนางสีดา โดยให้องคตไปสื่อสาร

2. องคตถือสารมาถึงประตูวังของทศกัณฐ์ ทหารยักษ์ตกใจปิดประตูองคตหนีตกยาใหญ่โต

3. เปาวนาสูรรับคำสั่งทศกัณฐ์มาดูเหตุการณ์ จึงเจรจากับองคตเมื่อกลับมาทูลทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์ให้นางมณโฑไปต้อนรับโอรสของนาง

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. ที่พลับพลาของพระราม พระราม-พระลักษมณ์ และเหล่าวานรปรึกษาศึกษา

2. องคตพังประตูวัง ชาววังต่างโกลาหล

3. องคตม้วนหางเป็นแท่นนั่งสูงเท่าทศกัณฐ์

4. องคตเหาะกลับไปยังพลับพลา

เหตุการณ์ในบทละคร

4. นางมณฑาทิพนางนำไปเชิญองค์
องค์ศกดิ์สิทธิ์ แล้วทาลายประตู่
5. องค์ศกดิ์สิทธิ์ท้อพระโรงเจรจากับทศกดิ์สิทธิ์
เกิดโต้เถียงกันเพราะทศกดิ์สิทธิ์ไม่ยอมคืนนางสีดา
ทศกดิ์สิทธิ์ให้ทหารจับองค์ศกดิ์สิทธิ์ องค์ศกดิ์สิทธิ์ 4
คน แล้วเหาะขึ้นฟ้ากลับมาทูลพระราม

ห้องที่ 51 สุครีพรับอาสาไปหักฉัตรทศกดิ์สิทธิ์

เหตุการณ์ในบทละคร

1. ทศกดิ์สิทธิ์ทำพิธีบังฉัตรบังตากันเมืองลงกา
มีทสรง-ทรงเครื่องหลังทำพิธีเสร็จ ท้องฟ้ามืด
มืดไปทั่ว
2. ทศกดิ์สิทธิ์พานางมณฑาทิพนางขึ้นฉัตรคู
พลของพระราม
3. ฉัตรบิดฟ้ามืด เหล่าวานรตกใจ พระ
รามถามพิเภกถึงสาเหตุ สุครีพอาสาหักฉัตร
4. สุครีพเหาะมาถึงเขตพระราชฐานนิมิต
กายาใหญ่โตแต่ร้ายเวทกำบังตนไว้ เมื่อถึงต่อ
หน้าทศกดิ์สิทธิ์จึงคลายมนต์ ได้โต้เถียงกับทศกดิ์สิทธิ์
และต่อสู้กัน
5. ทศกดิ์สิทธิ์อุ้มนางมณฑาทิพนางอยู่สูงไม่ถนัด ได้แต่
เป็นฝ่ายรับ สุครีพได้ที่หักยอดฉัตรลง ทศกดิ์สิทธิ์
มเหสี และสนม ต่างตกลงยังพื้นดิน ท้องฟ้า

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรมเหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. สุครีพเหาะมาจากปลับปลาของพระราม
2. สุครีพนิมิตกายาใหญ่โต เข้าหักยอดฉัตร
ทศกดิ์สิทธิ์อุ้มนางมณฑาทิพนางอยู่สูงนี้ นางสนมตก
จากฉัตร
3. สุครีพกลับปลับปลาพร้อมมงกุฎ
ของทศกดิ์สิทธิ์

เหตุการณ์ในบทละคร

สว่าง สุครีพเยาะเย้ยทศกัณฐ์แล้วเหาะกลับ
พร้อมมงกุฏ

6. สุครีพทูลพระราม พระรามตรัสชมเชย

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

ห้องที่ 52 ไมยราพมาเฝ้าทศกัณฐ์ กับตั้งพิธีหุงยาสะกด

เหตุการณ์ในบทละคร

1. ทศกัณฐ์คิดการไม่ได้ เปาวนาสูรเสนอ
ให้ไมยราพมาช่วยทศกัณฐ์สั่งนนยวิก วายูเวก
ไปเชิญไมยราพมาช่วยการศึก

2. นนยวิก วายูเวกใช้นิลพาทู และไวย
โกรสร เป็นพาหนะเทียมรมมีบทสรง-ทรงเครื่อง
และบทชมพาหนะ (ม้า) บทสั้น ๆ

3. นนยวิก วายูเวกมาถึงเมืองบาดาล
บอกความแก่ไมยราพ ไมยราพเต็มใจช่วย
เหลือจึงจะไปเฝ้าทศกัณฐ์พຽ่งนี้ นนยวิกวาย
เวกจึงได้กลับไปลงกา

4. ไมยราพถามมารดาเรื่องการช่วยเมือง
ลงการกับข้าศึก มารดากล่าวว่าท้าวสหมลิวิน
เคยช่วยท้าวลิสเตียนทาศึก แต่กับทศกัณฐ์ได้สั่ง
ห้ามติดต่อเพราะเป็นยักษ์พาลทุจริต และมาร
ดากล่าวถึงฤทธิ์เดชของท้าวอัชบาลว่ายิ่งใหญ่
ไมยราพกลับโกรธจับองนรททรงพาดลงตรงหน้า
มารดา

5. ไมยราพสั่งจัดทัพ มีบทสรง ทรงเครื่อง
บทชมมรดทรง

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. เปาวนาสูรเสนอความคิดเชิญไมยราพ
ต่อทศกัณฐ์

2. ทศกัณฐ์สั่งนนยวิก วายูเวก

3. ไมยราพถามมารดา

4. ไมยราพโกรธทำลายรถทรง

5. ไมยราพยกทัพไปลงกา

6. ทศกัณฐ์จัดงานเลี้ยงต้อนรับไมยราพ
และไพร่พล

7. ไมยราพยกทัพออกจากลงกา

8. ไมยราพทาพิธีหุงยา

9. ไมยราพให้โหราทำนาย แล้วสั่งให้จงจา

10. ไมยราพให้โหราทำนาย แล้วสั่งให้จงจา
ไวยวิกกับพิราภวน

เหตุการณ์ในบทละคร

6. ไมยราพมาถึงลงกา ทศกัณฐ์ต้อนรับอย่างสมเกียรติ บรรยายสภาพงานต้อนรับ ไมยราพ
7. ไมยราพให้ยกทัพไปบาดาล แต่ได้ปลุกตั้งโรงพิธีขึ้นที่เขาสุรกานต์ ให้ไพร่พลจัดหาสิ่งของทำพิธีต่าง ๆ
8. ไมยราพเปลี่ยนเป็นเครื่องแต่งกายแบบฤษี เกิดเป็นสิ่งที่ต่าง ๆ หลายอย่าง จนได้เป็นตัวยาทาตัวให้ล่องหนได้แล้วจึงกลับเข้าเมืองบาดาล
9. ไมยราพฝัน โจรทนายว่าไววิกจะได้ครองเมืองแทนไมยราพจึงสั่งให้จองจำไววิกกับพิรากวนผู้เป็นมารดาพร้อมกันเมื่อได้ตัวพระรามมา

ห้องที่ 53 ทนุมานอาสาอมพลับพลาพระราม และไมยราพสะกดทัพ

เหตุการณ์ในบทละคร

1. พระรามฝัน พิเภกทำนายว่าไมยราพจะมาจับพระรามไป แต่ภายหลังจะมีทหารไปฆ่าไมยราพ พระรามได้ชัยชนะ พระรามถามวิธีป้องกัน พิเภกว่าถ้าพันเจ็ดทুমได้จะพันเคราะห์พระรามให้สุครีพวางเวรยาม ทนุมานอาสาอมพลับพลาโดยนิมิตร่างให้ใหญ่โตอมพลับพลาไว้ มีเวรยามรอบตัว

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. ไมยราพแปลงเป็นลิงป่าคล้ายทหารลิงอื่น ๆ
2. ไมยราพลวงถามทหารลิง
3. ไมยราพแกว่งกล้องบัทมราชบนเขาไสลาศ
3. ไมยราพเป่ากล้องยาสะกดให้ทหารลิงหลับ
4. ไมยราพเป่ากล้องยาสะกดให้ผู้คนในพลับพลาหลับขณะอยู่ในปากของทนุมาน
6. ไมยราพอุ้มพระรามไปได้

เหตุการณ์ในบทละคร

2. ไมยราพสร่ง มีบททรงเครื่อง แล้วถือกลิ้งกับยาสะกดใบ
3. ไมยราพมาถึงเขามรกต แปลงเป็นลิงปลาลวงถามทหารลิง
4. ไมยราพไปหาไสลาศ แกว่งกลิ้ง บั้ทมราชเป็นแสงเหมือนดาวเหล่าทหารลิงคิดว่าเลยเวลาเจ็ดทุ่ม เลิกตระเวนยาม
5. ไมยราพเป่ากลิ้งยาสะกดทำให้หลับทั้งกองทัพ
6. ไมยราพสะกดทุกคนในพลับพลาให้หลับทั้งที่อยู่ปากของหุ้มนาน แล้วเข้าไปอุ้มพระรามขึ้นพาดบ่า กลับเมืองบาดาล

ห้องที่ 54 หุ้มนานหักด่านต่าง ๆ ของไมยราพ

เหตุการณ์ในบทละคร

1. ไมยราพให้ซึ่งพระรามในกรงเหล็กที่คงตาล แล้วให้พิราภวนไปตักน้ำไว้ เพื่อใส่กระทะใหญ่ เตรียมตีพระรามกับไววิก
2. พระลักษมณ์และเหล่าวานร รู้ว่าพระรามหายไปที่ต่างแดนเศร้า มีบทพระลักษมณ์ร่ำพันบพทหารเอกคร่ำครวญ พิเภกทูลว่าควรรให้หุ้มนานไปช่วยพระรามที่เมืองบาดาล
3. หุ้มนานมาตามทางที่พิเภกบอก พบสระบัวเห็นดอกหนึ่งใหญ่เท่ากงรถจึงหักก้านบัวลอดเข้าไป

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. พิเภกทูลพระลักษมณ์ตามคำพยากรณ์
2. หุ้มนานออกเดินทางพบสระบัวหักก้านลอดลงไป
3. หุ้มนานเข้าเขตเมืองบาดาลสู้กับยักษ์เป็นด่านแรก
4. หุ้มนานสู้กับช้าง
5. หุ้มนานขึ้นยอดเขากระทันหัน มีเปลวไฟลุกโชน
6. หุ้มนานสู้กับยุงเท่าแม่ไก่
7. หุ้มนานสู้กับมัจฉานุ

เหตุการณ์ในบทละคร

4. ทนุมานพบพวยักษ์ได้สังหารหมด
5. ทนุมานพบช้าง มิ่งงานขนาดใหญ่ ได้หักคอช้างตาย
6. ทนุมานถึงด่านเขากระทบกันเป็นประกายไฟ ได้หักภูเขาทลายลง
7. ทนุมานถึงด่านยุงเท่าแม่ไก่ ได้ขยี้จนตายหมด
8. ทนุมานพบมัจฉานุในค่านชันใน ได้ต่อสู้กันไม่รู้แพ้ชนะ ทนุมานแปลกใจถามถึงชาติวงศ์ จึงทราบว่ามีจฉานุเป็นลูกของตน ต้องท้าวเป็นดาวเป็นเดือนพิสูจน์ให้เห็น มัจฉานุขอโทษ และบอกทางแต่เป็นนัยให้ทนุมานคิดเอาเอง

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

8. ทนุมานท้าวเป็นดาวเป็นเดือนให้มัจฉานูดู
9. มัจฉานูบอกำเ้ทางเข้าวังแก่ทนุมาน

ห้องที่ 55 ทนุมานพบกับนางพิรากวจนเข้าในเมืองได้ นางพิรากวบอกที่ซังพระราม

เหตุการณ์ในบทละคร

1. ทนุมานหักก้านบัวลอดมาถึงสระใกล้วัง พบนางพิรากวมาตักน้ำแล้วรพันถึงลูกชายกับพระราม ทนุมานปรากฏให้นางเห็นบอกจะช่วยไววิกาให้นางร่วมมือพาเข้าวัง โดยทนุมานแปลงเป็นนายบัวตืดสไบนางไป
2. พีรากวขึ้นต่าซัง ต่าซังก็หักเพราะทนุมานคิดมาด้วย นางท่าซังอ้างว่าต่าซังเก่าแล้ว นายประตูให้ผ่านเข้าวัง
3. ถึงเขตวังนางพิรากวขึ้นบอกทางต่าง ๆ แก่ทนุมาน

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. ทนุมานเข้าไปหานางพิรากวที่ริมน้ำ
2. ทนุมานร้ายเวท นางพิรากวแบกน้ำเดินกลับ
3. นางพิรากวขึ้นซัง ต่าซังหนักหักลงมา (ไม่มีสไบ)

ห้องที่ 56 หนุมานพบที่ซึ่งพระราม และฆ่าไมยราพตาย-ทศกัณฐ์ทราบว่ามีไมยราพตายให้
กุมภกรรณออกรบ

เหตุการณ์ในทลละคร

1. หนุมานร้ายเวทกำบังตนไปช่วยพระ
รามที่ดงตาล นางพระรามไปประทับที่ถ้ำเขา
สุรगานต์ ผากไว้กับเทพบนเขา แล้วกลับมา
เมืองบาดาล
2. หนุมานทำลายหน้าต่างเข้ามาพบไมยราพ
ไมยราพออกไล่หนุมานมา
3. นอกปราสาทไมยราพสู้กับหนุมาน
ไมยราพให้ถอนต้นตาลผลัดกันตีคนละ 3 ที
ไมยราพตีก่อนหนุมานไม่เป็นอะไรเพราะมีมนต์
คงกระพัน หนุมานตีไมยราพจนเข่นซาขาด
ไมยราพก็กลับเหมือนเดิม
4. หนุมานถามนางพิรากวน นางบอกที่
ช่องกล่องดวงใจมีแมลงงูเป็นดวงจิตอยู่บนเขา
ตรีภภู หนุมานเหยียบไมยราพไว้ นิมิตกายใหญ่โต
โตเอื้อมเหยียบแมลงงูมาขยี้ พร้อมกับตัดหัว
ไมยราพ
5. หนุมานให้ไวยวิกครองเมือง มัจฉานุเป็น
อุปราช แล้วนำเศียรไมยราพพร้อมกับ
พระรามกลับมาทูลพระลักษณ
6. เมื่อพระรามพื้น ได้ทราบเรื่องประทาน
แหวนแก่หนุมาน

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. นางพิรากวนขึ้นบอกกรงซึ่งพระรามที่ดงตาล
2. หนุมานเข้าทางยอดปราสาทพบไมยราพ
เข้าต่อสู้กัน ในปราสาทมีมเหสีและนางใน
3. ออกมาต่อสู้นอกปราสาท ไมยราพตีหนุมาน
ด้วยกระบองตาล หนุมานตีไมยราพบ้าง
4. หนุมานเหยียบไมยราพ นิมิตกายใหญ่โต
เหยียบกล่องดวงใจจากบนเขา ตามที่นางพิรากวน
ขึ้นบอก
5. หนุมานให้ไวยวิกครองเมือง มัจฉานุ
เป็นอุปราช
6. หนุมานนำเศียรไมยราพไปด้วย ขณะช่วย
พระรามออกจากกรงซึ่ง
7. หนุมานแบกพระราม หิ้วเศียรไมยราพ
เดินทางกลับ
8. พระรามประทับนอนในพลับพลา หนุมาน
ถวายเศียรไมยราพแก่พระลักษณ (กายสีขาว)
9. ทหารยักษ 2 นายกำลังทูลทศกัณฐ์
10. นางกำนัลทูลกุมภกรรณ
11. กุมภกรรณเข้าเฝ้าทศกัณฐ์

เหตุการณ์ในบทละคร

7. ดรีท์-เมธนาท ทหารเมืองบาดาลมา
แจ้งข่าวกับทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์ให้นางกำนัลไป
ตามกุมภกรรณ

8. กุมภกรรณมาเฝ้า ทูลว่าอยากให้เห็น
นางสีดา และว่านางสามนักขาชิวทศกัณฐ์โกรธ
กุมภกรรณจึงยอมยกทัพ ทศกัณฐ์ยินดียิ่งให้ไพร่จัด
ทัพ

ห้องที่ 57 กุมภกรรณออกรบ พิเภกอาสาห้ามทัพ และองคตลงถามปริศนาจากกุมภกรรณจนถึง
สุครีพถอนต้นรังหลักทวิปศุครมารบกับกุมภกรรณ

เหตุการณ์ในบทละคร

1. กุมภกรรณสร้าง-ทรงเครื่อง มีบทพรรณนา
ชวนทัพกุมภกรรณยกทัพออกมาถึงเชิงเขา

2. พระรามถามพิเภกว่าทัพของใคร
พิเภกว่ากุมภกรรณเป็นเชษฐาที่มีสัจธรรม พระ
รามให้พิเภกไปเจรจา

3. พิเภกกลัวแต่ต้องไปกราบทูลต่อกุมภกรรณ
เข้าไปไหว้ กุมภกรรณถามปริศนา พิเภกมาทูล
พระราม พระรามให้องคตไปลงถามคำตอบ

4. องคตมีวนทางเป็นแท่นสูงเท่ารถทรง
แล้วหลอกถาม กุมภกรรณรู้ทันกล เยาะเย้ย
ก่อนเฉลยปริศนา องคตเยาะเย้ยกลับว่า
กุมภกรรณจะถึงที่ตาย

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรมเหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. พิเภกทูลพระรามเรื่องทัพของกุมภกรรณ
2. พิเภกมาพบกุมภกรรณ กุมภกรรณท้าว
ปฏิเสธ
3. องคตมาพบกุมภกรรณมีวนทางทำเป็นแท่น
สูง
4. สุครีพยกพลออกมาจะสู้กับกุมภกรรณ
5. สุครีพถอนต้นรัง นามาพาดกุมภกรรณ

เหตุการณ์ในบทละคร

5. พิเภกว่าควรวาส์สุครีพไปสู้ก่อน แล้วจัดพล มีบพสรง-ทรงเครื่องสั้น ๆ กุมภกรรณเห็นสุครีพก็ว่ากล่าวที่ทรยศพี่ชาย สุครีพได้ตอบแล้ว เข้าสู้กัน กุมภกรรณลงวาส์สุครีพถอนตัวนั้ง

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

ห้องที่ 58 เมื่อกุมภกรรณอุบายวาส์สุครีพถอนตัวนั้งจนหมดแรงแล้วก็เข้าจับสุครีพไป หนุมาณตามมา แก้วสุครีพไปได้

เหตุการณ์ในบทละคร

1. พระรามให้หนุมาณไปช่วยสุครีพ หนุมาณกับสุครีพสู้กัน กุมภกรรณกลับมาที่พลับพลา พระรามกริ้วสุครีพแล้วก็อภัยให้
2. กุมภกรรณบาดเจ็บกลับมา ขอลาพักฟื้น ไปเอาหอกที่ชั้นพรหม
3. กุมภกรรณให้ตั้งโรงพิธีรับน้ำเพื่อลบบอกโมกษศักดิ์ สั่งจัดพลมีบพสรง-ทรงเครื่องยกพลมายังโรงพิธี

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. สุครีพถูกกุมภกรรณจับได้ หนุมาณมาแก้
2. กุมภกรรณเข้าเฝ้าทศกัณฐ์
3. กุมภกรรณไปเอาหอกที่ชั้นพรหม แล้วกลับมา
4. กุมภกรรณสั่งจัดพล-ตั้งโรงพิธี

ห้องที่ 59 กุมภกรรณตั้งพิธีลบบอกโมกษศักดิ์ หนุมาณกับองคตแปลงเป็นสุนัขเฝ้าและอีกาใบทาลายพิธี

เหตุการณ์ในบทละคร

1. พิเภกทูลเรื่องลบบอกโมกษศักดิ์ และแนะนำให้แปลงเป็นหมาเฝ้าใบทาลายพิธี พระรามให้หนุมาณ-องคตไป

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

1. หนุมาณ-องคต รับคำสั่งจากพระราม
2. หนุมาณ-องคต แปลงร่างเป็นหมาเฝ้ากับอีกา
3. กุมภกรรณในโรงพิธีทำท่าคลุ้มเหี้ยน หมาเฝ้า

เหตุการณ์ในบทละคร

2. องคต-หนุมานเห็นกุมภกรรณเทพี
หนุมานแปลงเป็นหมาเฝ้าลอยน้ำ องคตแปลง
เป็น กาจิกหมาเฝ้าลอยมา กุมภกรรณเห็นเกิด
คลื่นเหียน ล้างเลิกพลกลับลงกา

เหตุการณ์ในภาพจิตรกรรม

กับอีกาลอยมาตรงโรงพิธี

ห้องที่ 60 กุมภกรรณออกรบกับพระลักษมณ์ พระลักษมณ์ต้องหอกโมกขศักดิ์ของกุมภกรรณ

1. องคต-หนุมาน กลับมาทูลพระราม
พระรามยินดี

2. กุมภกรรณมาทูลทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์กริ้วให้
ไปรบฆ่าให้สิ้น

3. กุมภกรรณสั่งจัดพล มีบทสร่ง-ทรงเครื่อง
ชมชบวนรบ

4. พระรามให้พระลักษมณ์ไปสู้รบ สู้ครีพมาจัด
พล พระลักษมณ์สร่ง-ทรงเครื่อง มีบทชมชบวนรบ

5. กุมภกรรณ กับพระลักษมณ์เจรจากันก่อน
เข้าต่อสู้กัน กุมภกรรณพุ่งหอกโมกขศักดิ์ถูกหน้า
อกพระลักษมณ์สลบองคตกับหนุมานเข้าสู้กับ
กุมภกรรณ จนเวลาเย็น กุมภกรรณถอย
ทัพกลับมาทูลทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์ยินดี

1. ทศกัณฐ์ให้กุมภกรรณออกรบ

2. กุมภกรรณสั่งจัดพล

3. ที่สนามรบ พระลักษมณ์แผลงศรฆ่ายักษ์
ตายทั้งกองทัพ กุมภกรรณถือหอกอยู่ในมือ

4. พระลักษมณ์ถูกหอกโมกขศักดิ์ที่อก

ห้องที่ 61 หนุมานเก็บสรรพยาแก้ฤทธิ์หอกโมกขศักดิ์

1. ถอนหอกไม่หลุดจากพระลักษมณ์ สู้ครีพให้
นิลนันท์ไปทูลพระราม พระรามทราบเรื่อง
รีบออกจากพลับพลา

1. นิลนันท์มาทูลพระรามที่พลับพลา

2. พระรามแผลงศรเป็นพระจันทร์ที่ 3 ดวง

3. พระรามร่ำไว้เมื่อพบพระลักษมณ์ถูกหอก

2. พ้ามืดทำให้ไม่เห็นทาง นิลนันทพาหลง
พระรามแผลงศรเป็นดวงจันทร์ 3 ดวง ให้เกิด
แสงสว่าง

3. พระรามมาถึง เข้าไปจุดหอกแต่ไม่หลุด
จากพระลักษมณ์ พระรามโศกเศร้ารำพัน
พิเภกทนาย บอกให้ทูลมานไปห้ามพระอาทิตย์
ส่องแสง แล้วไปเก็บสังกรณี ตรีชาที่เขา
สรรพยา และปัญจมหานที มาบดชโลมรดาให้
หอกหลุด

4. ทูลมานรับสั่งพระรามไปห้ามพระอาทิตย์
แต่ร่างถูกเผาละลายเหลือเพียงขนเพชร พระ
อาทิตย์ขู่ว่าชีวิตทูลมานเพื่อถามได้พระอาทิตย์จะ
เดินรถเข้ากลีบเมฆไม่ให้แสงถูกหอก

5. ทูลมานไปเขาสรรพยา ตรีชาทาง
รอบเขานิimitกายใหญ่รวบได้สังกรณี ตรีชา

6. ทูลมานไปอยู่ทฤษฎา เพื่อขอปัญจมหานที
จากพระพรต-พระสัตรุด 2 พระองค์รำไห้รำพัน
สงสารพระรามพระลักษมณ์ แล้วส่งขวดไห้

7. ทูลมานนำยากลับมา พิเภกบดยา ทา
แผลเสกเป่ามนต์จนหอกหลุด พระลักษมณ์พื้น เลิก
ทัพกลับพลับพลา

ห้องที่ 62 กุมภกรรณอาสาทาศึกษาพิธีทนต์น้ำ

1. กองคอยเหตุของยักษ์มาทูลทศกัณฐ์ว่า
พระลักษมณ์พื้น ทศกัณฐ์ไห้มโหธรไปตาม
กุมภกรรณ

4. พิเภกทนาย

5. ทูลมานเหาะไปหาพระอาทิตย์ ชาญครด

6. ทูลมานใช้ทางพันรอบเขาสรรพยาหยาแก่

1. มโหธรมาทูลเชิญกุมภกรรณ

2. กุมภกรรณทูลอาสาทศกัณฐ์ไปทนต์น้ำ

3. กุมภกรรณนิimitกายใหญ่ไ้ตอนอนทนต์น้ำจน

- | | |
|--|-------------|
| <p>2. กุมภกรรณทูลอาสาไปทศน้ำให้ข้าศึกอดน้ำตาย</p> <p>3. กุมภกรรณสร้างทรงเครื่องแล้วเหาะมาตั้น้ำ นิมิตกายใหญ่โตนอนขวางกลางลานน้ำจนน้ำแห้ง ไม่ไหลไปเขามรดก</p> | แม่บ้านแห้ง |
|--|-------------|

ห้องที่ 63 ทุณมานล้างพิธีตั้น้ำของกุมภกรรณ

- | | |
|---|--|
| <p>1. พลลิงตกาใจที่น้ำไม่มีบอกสุครีพ สุครีพไปทูลพระราม พิเภกทนาย</p> <p>2. ทุณมานรับคำสั่งพระราม แปลงเป็นเหยี่ยวไปวังกุมภกรรณ</p> <p>3. ทุณมานเห็นนางกานัล แปลงเป็นนางกานัลเข้าไปในกลุ่มลวงถามที่อยู่ นางกานัลไม่รู้ บอกว่าต้องถามนางคันธมาลี กับนางที่เก็บดอกไม้อีก 4 คน ทุณมานแปลงเป็นเหยี่ยวไปดูจนได้แม่นางที่ห่างไกลผู้อื่นที่สุดแล้วแปลงมาเป็นนางแทน ตามนางอีก 4 คนไปยังฝั่งน้ำที่ล้นอยู่ ทุณมานกลับร่างเดิมแต่นิมิตกายใหญ่แหวกน้ำไปพบกุมภกรรณเข้าต่อสู้ น้ำไหลดังเดิม กุมภกรรณเหาะกลับลงกา ทุณมานกลับพลับพลาทูลพระราม พระรามยินดี</p> | <p>1. พลลิงตกาใจไม่เห็นน้ำ สุครีพมาทูลพระราม พิเภกทูลพระราม เรื่องกุมภกรรณตั้น้ำ</p> <p>2. ทุณมานในร่างเหยี่ยวไปพบนางเก็บดอกไม้ทั้ง 5 คน</p> <p>3. เหยี่ยวเล็งดูนางที่อยู่ไกลที่สุด</p> <p>4. ทุณมานกลับร่างและนิมิตร่างใหญ่โตนางทั้งสี่ตกาใจวังหนี</p> <p>5. ทุณมานเข้าสู่กับกุมภกรรณ น้ำไหล</p> <p>6. ทุณมานสู้กับกุมภกรรณในร่างเท่าเดิม</p> |
|---|--|

ห้องที่ 64 กุมภกรรณออกรบกับพระราม ถูกพระรามฆ่าตาย

1. กุมภกรรณมาทูลทศกัณฐ์ว่าพิเภกขอกฆ่าศึก
จึงรู้ จะขอออกรบ

2. กุมภกรรณมาปราสาทสั่งจัดพล เข้ามา
สร้าง-ทรงเครื่อง จับธนูยกพลออกจากวัง นอก
วังเกิดกลางร้ายต่าง ๆ นานา

3. มาถึงหยุดพลรบพระรามได้ทราบจาก
พิเภกว่ากุมภกรรณจะตายวันนี้ก็ยินดี สั่งจัดพล
พระราม-พระลักษณ์สร้าง-ทรงเครื่องยกพลออก
มา มีปทขมชบวนทัพ

4. ทั้งสองกองทัพเข้ารบกัน กุมภกรรณเพลง
ศรเป็นเพลิงพระรามเพลงศรก็เป็นฝนตก แล้ว
ฆ่าพลยักษ์ตาย พระรามกับกุมภกรรณสู้กันตัวต่อ
ตัว พระรามเพลงศรบ่อกกุมภกรรณ กุมภกรรณ
เห็นเป็นพระนารายณ์มีสี่กรจึงยกมือไหว้ขอโทษ
แล้วฝากพิเภกกับพระราม พระรามอภัยให้ไป
เกิดบนสวรรค์ กุมภกรรณสั่งเสียพิเภกแล้วตาย
ไปเกิดบนสวรรค์ พิเภกว่าให้เทวดานางฟ้ามา
อวยพรพระราม

5. สวรรค์ทูตมาทูลทศกัณฐ์ว่ากุมภกรรณตาย
ทศกัณฐ์เศกเสวี

1. กุมภกรรณทูลทศกัณฐ์ขอออกรบ

2. พระรามและกุมภกรรณต่างเพลงศร

3. พระรามสู้กับกุมภกรรณ

4. พระรามเพลงศรถูกอกกุมภกรรณ

กุมภกรรณยกมือไหว้ พิเภกประคองพระรามมี

4 กร

5. สวรรค์ทูตมาทูลทศกัณฐ์

ห้องที่ 65 ทศกัณฐ์ให้อินทรชิตออกรับกับพระลักษมณ์

1. ทศกัณฐ์ให้นางกำนัลเชิญอินทรชิต
อินทรชิตรับมาหลังสรง-ทรงเครื่องแล้ว
2. อินทรชิตทราบบเรื่องกুমภกรรณก็โกรธ
อาสาออกรบ
3. อินทรชิตไปพบมารดา นางมณฑาไม่ยอม
ให้ไป อินทรชิตไม่ฟัง
4. อินทรชิตสั่งจัดพล สรง-ทรงเครื่อง
แล้วยกทัพไปหยุดรอ
5. เข้าพระรามทราบบจากพิเภกว่าอินทรชิต
ออกมารบ ให้พระลักษมณ์ไปรบจึงจะดี
พระลักษมณ์อาสา พระรามให้สุครีพจัดทัพ
6. พระลักษมณ์สรง-ทรงเครื่อง พระราม
อวยพร พระลักษมณ์ออกจากพลับพลา ยกขบวน
พลไป
7. อินทรชิตสนทนากับพระลักษมณ์ อินทรชิต
โกรธเข้ารบ พลยักษ์ล้มตาย อินทรชิตแผลงศร
พระลักษมณ์แผลงศรแก้ มีบทเจรจาโต้ตอบ
แยกระหว่างอินทรชิตกับหนุมาน แล้วต่าง
ยกทัพกลับ
8. พระลักษมณ์กลับมาทูลพระรามที่พลับพลา

1. ทศกัณฐ์ให้อินทรชิตเข้าเฝ้า
2. อินทรชิตไปพบนางมณฑา มารดา
ที่ตำหนักของนางมณฑา
3. พระลักษมณ์แผลงศรสู้กับอินทรชิต
4. พระลักษมณ์ยกพลกลับ
5. อินทรชิตยกทัพกลับ
6. พระลักษมณ์กลับมาทูลพระรามที่พลับพลา

ห้องที่ 66 อินทรชิตออกรับกับพระลักษมณ์ครั้งแรก ไม่แพ้ชนะกัน จนพลบจึงหย่าทัพกลับเข้าเมือง

เหตุการณ์เดียวกับห้องที่ 65 ตั้งแต่เหตุการณ์
ที่ 3

ภาพเหตุการณ์ตรงกับห้องที่ 65 ตั้งแต่เหตุการณ์
ที่ 3

ห้องที่ 67 อินทรีตลาทศกัณฐ์ไปตั้งพิธีชุบศรนาคบาศไนพรังไม้เรทัน

1. อินทรีตมาลาทศกัณฐ์ไปชุบศรนาคบาศ
2. ถึงปราสาทให้เสนาจัดพล เข้าสรง-ทรงเครื่อง ออกเดินทางมีบทพรรณนาชบวนพล
3. ถึงเขาอากาศหยุดพล อินทรีตเข้าทำพิธีไนพรังไม้เรทันบนยอดเขา ร่ายเวท นาคมีฤทธิ์มาคายนพิษให้ที่ศรนาคบาศ

1. อินทรีตมาลาทศกัณฐ์
2. อินทรีตออกจากวัง
3. อินทรีตทำพิธีไนพรังไม้เรทัน พญานาคมาคายนพิษให้

ห้องที่ 68 ทศกัณฐ์ให้มังกรกัณฐ์ออกรบ

1. ทศกัณฐ์ให้โอรยวาสุรไปเชิญมังกรกัณฐ์ซึ่งเป็นหลาน มาจากโรมคัล
2. มังกรกัณฐ์ ทราบเรื่องสิ่งเกณฑ์พล เข้าสรง-ทรงเครื่อง ออกเดินทาง มีบทชมชบวนพล
3. มังกรกัณฐ์เข้าเฝ้าทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์ขอให้ไปรบขัดทัพ รออินทรีต มังกรกัณฐ์ยินดีอาสา
4. ทศกัณฐ์สั่งให้จัดงานเลี้ยง พรรณนาภาพในงานเลี้ยง

1. มังกรกัณฐ์ยกพลออกจากโรมคัล
2. มังกรกัณฐ์เข้าเฝ้าทศกัณฐ์ รททรงอยู่นอกวังนางกานัลยกเหล่า-อาหารมายังพลของมังกรกัณฐ์

ห้องที่ 69 พระรามแผลงศรล้างมังกรกัณฐ์ ถูกมังกรกัณฐ์ตาย

1. มังกรกัณฐ์สรง-ทรงเครื่อง ขึ้นรถทรงมีบทพรรณนาชบวนรถให้หยุดพลที่เชิงเขาขอพระราม

1. พระรามถามพิเภากรเรื่องทัพของมังกรกัณฐ์
2. พระรามสู้รบกับมังกรกัณฐ์
3. มังกรกัณฐ์แผลงศรถูกเกราะของพระราม

2. เข้าพระรามถามพิเภกทราบว่ามังกรักษ์ผู้
ยกทัพมา พิเภกให้พระรามรบเองพระรามให้
สุครีพจัดพล สององค์สร้าง-ทรงเครื่อง มีบท
พรรณนารถและขบวน

3. พระรามเจรจากับมังกรักษ์ มังกรักษ์
เข้ารบด้วยพระรามแผลงศร มังกรักษ์ขว้าง
จักร พระรามแผลงศรล้างมังกรักษ์แผลงศรถูก
เกราะของพระรามขาด พระรามจึงแผลงศร
ทาลายรถ ทาลายพลยักษ์

4. มังกรักษ์เหาะเข้ากลีบเมฆ นิมิตร่าง
ปลอมเต็มท้องฟ้า แล้วบันดาลท่าฝนตกลงมา
เป็นถ่านไฟ พระรามถามพิเภกแล้วแผลงศร
พรหมศาสตร์ตัดเศียรตัวจริงขาดตกลงมาตาย
ร่างปลอมหายไป เทวดานางฟ้ามาให้พร
พระรามยกทัพกลับ

5. สาริณฑุตย์ักษ์เห็นกัศปาลแล้ว รีบกลับ
ลงกา

4. มังกรักษ์เหาะเข้ากลีบเมฆ แล้วร้ายเวท
ให้มีร่างของตนเกิดขึ้นเต็มท้องฟ้า แต่พระราม
แผลงศรถูกตัวจริงจนเศียรขาดตกลงมา มียักษ์ตน
หนึ่งสังเกตุการณ์อยู่

ห้องที่ 70 ทศกัณฐ์ให้วิรุณขุมารออกขัดตาทัพ และรบกับพระลักษมณ์

1. สาริณฑุตมาทูลทศกัณฐ์ว่ามังกรักษ์ตาย
แล้ว ทศกัณฐ์ให้วิรุณขุม ลูกของวิรุณจำบังและ
เป็นหลานทศกัณฐ์ ออกไปตั้งทัพ

2. วิรุณขุมสั่งจัดพล เข้าสร้าง-ทรงเครื่อง
ขึ้นม้าศึก มีบทพรรณนาขบวนพลและม้าศึก

3. วิรุณขุมตั้งทัพพรอินทรีที่ชายป่า

1. สาริณฑุตมาทูลทศกัณฐ์

2. วิรุณขุมเข้าเฝ้าทศกัณฐ์

3. วิรุณขุมนำทัพด้วยม้าศึกไปชายป่า

4. วิรุณขุมพักพลอินทรีที่ชายป่า

ห้องที่ 71 อินทรชิตเสียพิธีชุบศรนาคบาท เพราะชามพวราชแปลง เป็นหมီးมาทำลายพิธี

1. เข้า พระรามสร้ง-ทรงเครื่อง ถ้ามถึง
อินทรชิต พิเภกบอกเรื่องชุบศรนาคบาท ทูลให้
ใช้หมီးไปทำลายพิธีโดยการกัดไม้ ชามพวราช
อาสาทำการ

2. ชามพวราชเหาะมาเขาอากาศ แปลง
เป็นหมီး เข้ากัดต้นไม้รัตนพิณาคได้ยินเสียงตกใจ
หนี อินทรชิตโกรธไล่สังหารชามพวราชกลับร่าง
ตบมือชี้หน้าแล้ว เหาะกลับมาทูลพระราม

3. อินทรชิตให้เสนาไปทูลทศกัณฐ์ว่าจะไปรบ
แล้วขึ้นรถศึก

4. ทพิอินทรชิตมาพบทัพของวิรุณมุข วิรุณมุข
ทูลเรื่องมังกรกัณฐ์อินทรชิตโกรธแค้น

5. พระรามถามพิเภก ทราบว่าอินทรชิต
ยกทัพมา ให้สุครีพจัดทัพให้ไปกับพระลักษมณ์

6. พระลักษมณ์สร้ง-ทรงเครื่อง ขึ้นรถทรง
มีบทพรรณนารถและชบวนทัพ หยุดทัพเป็นรูปครุฑ
พิเภกทูลเรื่องศรนาคบาท

7. สองทัพเข้าสู่กัน อินทรชิตร้ายเวทปลุกศร
นาคบาท ให้วิรุณมุขออกสู้ วิรุณมุขใช้เวทกำบัง
ตน พิเภกให้พระลักษมณ์แผลงศรเป็นตาข่ายดัก
วิรุณมุขถูกจับมาเข้าเฝ้าพระลักษมณ์ พระลักษมณ์
ให้พาไปตระเวนประจาน ลักหน้า เขียนตี
ทรมานแล้วปล่อยไป

1. ชามพวราชเหาะมาเขาอากาศ แปลง
เป็นหมီး เข้ากัดไม้รัตนพิณาค พณาคหนีไป

2. อินทรชิตไล่หมီးมา

3. ชามพวราชกลับร่าง เหาะเย้ยอินทรชิต

4. ชามพวราชเหาะมาปลับปลา เข้าทูล

พระราม

5. อินทรชิตยกทัพมาทางหนึ่ง วิรุณมุขยกมา
อีกทางหนึ่ง

6. พระลักษมณ์รับคำสั่งพระรามยกทัพออกมา

7. พระลักษมณ์เข้าสู่กับอินทรชิต

8. อินทรชิตร้ายเวทปลุกศรนาคบาทบนรถ

วิรุณมุขนำทัพออกสู้

9. วิรุณมุขกำบังตนเข้าสู่

10. พระลักษมณ์แผลงศรเป็นตาข่ายดักไว้

แล้วทรมานไปจับตัวไว้

11. สุครีพนำวิรุณมุขมาผูกมือผูกเท้า เขียนตี

12. ลิงตีฆ้องนำวิรุณมุขตระเวนมาปล่อยกลับไป

8. สุครีพพาวิรุณฺขไปผูกมือผูกเท้าเชี่ยนตี
ลักหน้า แล้วให้ลิงตีฆ้องนามาตระเวนถึงทัพยักษ์
แล้วปล่อยไป

9. วิรุณฺขร้องให้เข้าเฝ้าอินทรีชิต

ห้องที่ 72 พระลักษมณ์ต้องศรนาคบาทของอินทรีชิต

1. อินทรีชิตาให้วิรุณฺขแปลงเป็นตนเองทาที่
รบอยู่ แล้วหายตัวเข้ากลีบเมฆ

2. พระลักษมณ์สู้กับกองทัพยักษ์ไม่รู้ว่าเป็น
อินทรีชิตปลอม

3. อินทรีชิตแอบอยู่ในเมฆ โกรธที่ยักษ์กำลัง
เสียที แผลงศรนาคบาทพระลักษมณ์และหมู่
วานร พิเภกรอดพ้น

4. อินทรีชิตต่อว่าพิเภก พิเภกได้ตอบ
อินทรีชิตโกรธจะไล่ตี พิเภกวิ่งหนีทัน
อินทรีชิตจึงให้ยกทัพกลับ

5. อินทรีชิตมาทูลทศกัณฐ์ แล้วกลับปราสาท
ทศกัณฐ์ยินดีมาเล่าให้นางมณฑาทิพย์ นางมณฑาทิ
พย์พระลักษมณ์จะแก้ไขได้ ทศกัณฐ์แค้นใจ
เข้าห้องไปไม่พูดจา

1. กองทัพยักษ์มาสู้อีก พระลักษมณ์เห็นอินทรีชิต
ตัวปลอมบนรถ ให้พลลิงเข้าสู้

2. อินทรีชิตเหาะอยู่ แผลงศรลงมาเป็นนาครัด
ตัวพระลักษมณ์ และพลลิง

3. อินทรีชิตทาทำไล่ตี พิเภกวิ่งหนี

ห้องที่ 73 พระรามแผลงศรพลายวาทเรียกพระยาครุฑมาแก่นาคบาท

1. พิเภกมาทูลพระราม พระรามรีบไป
จากแสงจันทร์ เห็นนาครัดพลลิง และพระลักษมณ์
พระรามจุดนาคไม้หลุด โศกเศร้าราพันสลบไป

1. พิเภกมาทูลพระราม
2. พระรามรีบตามพิเภกไป
3. พระรามแผลงศร พญาครุฑบินส่วนมาจาก

สุครีพและพิเภกใจหาย พลลิงนวดฟัน เอาน้ำ
ประพรม

2. พระรามฟื้นถามวิธีแก้จากพิเภก แล้ว
พระรามแผลงศรไปวิมานฉิมพลีพญาครุฑเห็น
รีบมา

3. พญาครุฑเข้าจิกนาค นาคกลัวหนีไปหมด
พระลักษมณ์พร้อมพลลิง พญาครุฑลาพระราม
พระรามยกทัพกลับ

วิมาน

4. พระรามยกทัพกลับ

ห้องที่ 74 อินทรชิตลาทศกัณฐ์ไปชูปศรพธมาศตร์ที่ริมหาดมรกต ทศกัณฐ์จึงให้อสูรกำนันออกรบ
ขัดดาทัพ

1. สारัฐทูตยักษ์เห็นตกใจรีบกลับลงกา
2. สारัฐทูตทูลทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์ให้นางกำนัล
เชิญอินทรชิตมาอินทรชิตลาไปชูปศรพธมาศตร์
ทศกัณฐ์บอกจะให้อสูรกำนันขัดดาทัพ

3. อินทรชิตกลับปราสาท สั่งจัดพล สรง-
ทรงเครื่อง แล้วขึ้นรถทรงมีบทพรรณนารถ
และชบวนพล หยุดพักที่หาดแล้ว ให้อั้งโรงพิธี

4. พระรามทราบว่เสบียงขาดแคลน
พิเภกว่ารู้แหล่งพฤกษาหาร พระรามให้พิเภก
นำพลลิงไปเก็บมา

5. เข้า ทศกัณฐ์ ให้อสูรกำนันออกไปรบ
ให้เปาวนาสูรจัดทัพ อสูรกำนันสรง-ทรงเครื่อง
ขึ้นช้างศึก พรรณนาช้างศึก และชบวน มาหยุด
พลรบพระราม

1. ยักษ์ 2 คน ดูเหตุการณ์ แล้วควมม้าม

ลงกา

2. สारัฐทูตมาทูลทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์ให้นางกำนัล
เชิญเฮอร์ส

3. นางกำนัลไปทูลเชิญอินทรชิต

4. อินทรชิตมาเฝ้าทศกัณฐ์

5. อสูรกำนันขึ้นช้างศึก ยกทัพออกมา

ห้องที่ 75 อินทรีชิตตั้งพิธีพรหมศาสตร์ และอสุรกาบ้นออกขัดตาทัพ

1. พระรามให้พระลักษมณ์ไปรบ สุครีพจัดพล พระลักษมณ์สร้างทรงเครื่อง มาขึ้นรถ พรรณนารถทรงและชบวน

2. ถึงสนามรบ สองทัพเข้าสู่กัน ทูมานเข้าสู่กับอสุรกาบ้น ทูมานฆ่าอสุรกาบ้นตาย ด้วยตรี

3. กองคอยเหตุ 2 คน รีบกลับลงกา

1. อินทรีชิตนั่งภาวนาในโรงพิธี แต่งแบบฤๅษี

2. อสุรกาบ้น กับพระลักษมณ์มายังสนามรบ

3. ทูมานขึ้นไปสู้กับอสุรกาบ้นบนคอช้าง

ช้างตาย

4. ทูมานสู้กับอสุรกาบ้นโดยใช้ตรี

ห้องที่ 76 พระลักษมณ์ต้องศรพรหมศาสตร์ และนางสีดามาเยี่ยมพลยังสนามรบ

1. กองคอยเหตุ 2 คนมาทูลทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์ให้ไวยกาสูรไปบอกอินทรีชิตให้รีบมา

2. ไวยกาสูรมาแจ้งข่าว อินทรีชิตโกรธ เพราะทำเสียพิธี อินทรีชิตให้หาแพะดำโคดามาเพื่อใช้เลือดบูชา ทาพิธีแปลงเป็นพระอินทร์ ให้ไพร่พล แปลงเป็นเทวดานางฟ้า ให้การุณราชแปลงเป็นช้างเอราวัณ

3. อินทรีชิตสร้าง-ทรงเครื่องขึ้นช้างเอราวัณ บลอม พรรณนาช้างและชบวน

4. มาถึงสนามรบ พระลักษมณ์เห็นชบวนเกิดสงสัยถามทูมาน ทูมานเตือนว่าเป็นอุบาย เพราะมีอาวุธด้วย

5. พระลักษมณ์กับพลลิงเคลิ้มไป อินทรีชิตแผลงศรพรหมศาสตร์เข้าใส่ พระลักษมณ์ พลลิงตายหมด เหลือทูมาน

1. อินทรีชิตกับพลยักษ์ บลอมเป็นพระอินทร์กับเทวดานางฟ้าแพะมา

2. พระอินทร์บลอมแผลงศรใส่พระลักษมณ์ และพลลิง

3. ทูมานเข้าหักคอช้างแปลง ทูมานถูกหวดด้วยศรตกลงมากับคอช้างแปลง

4. นางตรีชาดาทูลความต่อนางสีดา

5. นางตรีชาดากับนางสีดาขึ้นบุษบกแพะมา

6. บุษบกพานางตรีชาดากับนางสีดามาถึงสนามรบ

7. นางสีดากับนางตรีชาดารา่าให้ เมื่อพบพระราม กอดพระลักษมณ์สลบอยู่ ท่ามกลางทูมานและพลลิงนอนเกลื่อนกลาดอยู่

8. พิเภกทูมานเข้าเฝ้าพระรามที่พื้นแล้ว ท่ามกลางพลลิงอื่นนอกเกลื่อนกลาด

6. หนุมานเข้าหักคอช้าง อินทรชิตหวดศรไล่
หนุมานสลบไปกับคอช้างอินทรชิตให้ยักษ์คอยดู
ถ้าพระรามมากอดน้องสลบไปให้รีบแจ้งข่าว
แล้วกลับไปทูลทศกัณฐ์ ก่อนกลับไปปราสาทชมนาง
ในพื่อนระบาศับเพลง

7. พระรามคอยจนคำรีบออกมา ชมพู่พาน
นำทางแต่ทางมืด พระรามแผลงศรเป็นดาว
เดือน มาพบหนุมานก็รำพัน แล้วมาพบสุครีพ
กับพลลิงก็รำพันอาลัยอีก จนถึงพระลักษมณ์
ได้รำพันจนสลบไปชมพู่พานกับพลลิงที่ตามมา
รำให้สลบตามไป สวรรค์ทูตไปทูลทศกัณฐ์

8. ทศกัณฐ์ให้ตรีชาดาพานางสีดาไปดูที่
สนามรบว่าพระราม-พระลักษมณ์สิ้นชีพแล้ว
นางสีดารำให้ นางตรีชาดาพานางสีดาขึ้น
บุษบกมาสสนามรบ นางสีดาพบหนุมานรำพัน
ถึง มาพบพระราม-พระลักษมณ์สลบอยู่
รำพันจนสลบ นางตรีชาดารำพันถึงนางสีดา
เข้านวดพื้น ปลุกนาง เมื่อนางตื่น ตรีชาดา
ว่ารามยังไม่ตาย เพราะบุษบกจะไม่ลอยถ้า
หญิงเป็นหม้ายมานั่ง นางจึงยินดียอมกลับ
โดยให้ผ้ากพระราม-พระลักษมณ์ กับ
สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ก่อนขึ้นบุษบกกลับสวน

9. พิเภกมาปลับปลาทรราชข่าว รับมาสนาม
รบ พบหนุมานก็ร้ายเวทเป่าลม หนุมานพินเล่า
ความ พิเภกพาหนุมานกับพลลิงไปพบพระราม-
พระลักษมณ์ พากันรำให้รำพัน ชมพู่พานกับพลลิง
พินพิเภก-หนุมานนวดพื้นพระราม พระรามพิน

9. หนุมานเหาะไปเขาอาวุธ เข้ายกเขา

10. ทศกัณฐ์ได้ยินเสียงพลของพระรามพิน

พิเภกว่าชมพูพานรู้ยาแก้ ชมพูพานบอกต้องให้
หนุมานไปเอายาที่เขาอาวุธที่มีจักรกรวดหมุน
พัดอยู่

10. หนุมานนิมิตกายใหญ่เหาะไป พบเขา
เห็นจักรกรวดพุดอยู่เทวดารักษาเขาถามไถ่
รู้ว่าหนุมานให้หนุมานนำไปทั้ง เขาหนุมานซ่อน
เขาอาวุธไปที่ศูดร ให้ลมพัดกลิ้งยามมาถึง
พระลักษมณ์และพลลิง จนสิ้นหมด

11. ทศกัณฐ์ได้ยินเสียงกองทัพพระรามขึ้น

ห้องที่ 77 พระรามเลิกทัพกลับ อินทรชิตรับอาสาทศกัณฐ์

1. ทศกัณฐ์มาปราสาทอินทรชิต สวรรค์ชุด
มาทูลบอกข่าว

2. อินทรชิตอาสาไปลวง โดยให้สุชาจาร
เป็นนางสีดานั่งท้ายรถแล้วจะตัดหัวให้ แล้ว
ลวงว่าจะไปรบที่อยู่ธยา แต่จะไปเขาจักรวาล
ทำพิธีกุมภินยา

3. ทศกัณฐ์ให้ไปตามสุชาจาร บังคับให้แปลง
ตัวโดยจะไว้ชีวิตทั้งตระกูลให้ แล้วให้สุชาจาร
ไปดูตัวนางสีดา ก่อนแปลงร่างมากเข้าเฝ้า
อินทรชิต อินทรชิตชมโฉมนางสีดาแปลง

4. อินทรชิตสั่งจัดพล สรง-ทรงเครื่องตอน
เช้า แล้วขึ้นรถพรรณวรถ และขบวน มีนางสีดา
แปลงนั่งท้ายรถ

1. อินทรชิตอาสาทศกัณฐ์ออกอุบายลวง

2. อินทรชิตออกรบ ที่ท้ายรถมีนางสีดาแปลง

ห้องที่ 78 อินทรีติดหัวสุชาจาร เพื่อลงพระราม

1. พระลักษมณ์ยกทัพออกมา
2. อินทรีตลงพระลักษมณ์โดยตัดหัวนาง
สีดาโยนไปให้
3. พระลักษมณ์เลิกทัพกลับ กอดบาทพระราม
นั่งไปเมื่อพื้นจึงทูลความ พระรามรำให้รำพัน
แล้วถามพิเภก จนทราบความให้หนุมาน สู้ครีพ
องคตไปตรวจดูจนรู้ความ

1. พระลักษมณ์ออกรบเห็นอินทรีตัดหัวนาง
สีดาแปลง
2. ที่พลับพลา พิเภกทูลความ
3. หนุมาน สู้ครีพ องคต มาตรวจศีรษะ
นางสีดาแปลง

ห้องที่ 79 อินทรีตั้งพิธีกุมภินิยาน้ำป่าไผ่ และออกรบ

1. อินทรีติดเจ้าจักรวาลให้ตั้งโรงพิธี
พรรณนาโรงพิธี
2. อินทรีตสร้าง-ทรงเครื่องเข้าสู่โรงพิธี
3. พระรามให้พิเภกตรวจดูรู้ว่าอินทรีติด
ไปทำพิธีกุมภินิยา ให้พระลักษมณ์ออกรบ
สู้ครีพจัดพล
4. พระลักษมณ์สร้าง-ทรงเครื่อง มีบท
พรรณนารถ และขบวน มาถึงเจ้าจักรวาล
พบอินทรีตในโรงพิธี พร้อมหมู่อักษ์ ก็แปลงศร
ทำลายพลลิงเข้าสู่สารพลัยักษ์
5. อินทรีตจะแปลงศรนาคบาท พิเภก
ทูลเตือนให้พระลักษมณ์ระวัง พระลักษมณ์
แปลงศรเป็นครุฑแก้ว อินทรีตแปลงศร
อีกพระลักษมณ์แก้ทัน อินทรีตต้องศร ขว้าง
จักรบิดท้องฟ้า เหาะกลับลงกา

1. อินทรีตในโรงพิธีเห็นหนุมานมาทำลายพิธี
2. พลลิงกับพลยักษ์รบกัน พระลักษมณ์แปลงศร
ไปยังอินทรีต
3. อินทรีตถูกศร ก้างตนเหาะกลับลงกา

ห้องที่ 80 อินทรีชิตชอกกินนมารดา และออกรบจนตาย

1. อินทรีชิตเข้าพบนางมณฑาทิ นางตกใจ
เห็นลูกบาดเจ็บ อินทรีชิตทูลว่าจะมาลาไปรบ
นางมณฑาทิรำพัน พาเข้าพบทศกัณฐ์ขอให้ส่งนาง
สีดาคืนทศกัณฐ์โกรธกริ้ว นางมณฑาทิได้แต่รำให้
อินทรีชิตอาสาออกรบ ผากลูกเมียกับนางมณฑาทิ

2. อินทรีชิตมาลากูกเมีย นางสุวรรณกันเถม
รำพัน สนมกัณฐ์รำพันรำให้อินทรีชิตปลอบ สั่ง
จัดพล หลังสง-ทรงเครื่อง มาลา นางมณฑาทิ
นางมณฑาทิรำพันรำให้ นางสุวรรณกันเถม
กับสนมกัณฐ์ตามมารำให้รำพัน มีบทอินทรีชิต
อาลัยก่อนจาก เกิดกลางนิมิตร้าย

3. ยกทัพมาถึง พระลักษมณ์รออยู่ พลยักษ์
เข้าสู่แต่แตกพ่ายอินทรีชิตแผลงศรพระลักษมณ์
แก้ได้ อินทรีชิตเข้าสู่กับพระลักษมณ์อินทรีชิต
แอบในกลีบเมฆ พิเภกทูลบอก พระลักษมณ์
แผลงศรถูกอินทรีชิต พิเภกให้องคตไปนำพาน
จากท้าวธาดาพรหมมารับเศียรอินทรีชิต

4. องคตไปรับพานเว่นฟ้ามาคอยรับ
เศียรอินทรีชิต พระลักษมณ์แผลงศรตัดแขน
ตัดเศียรอินทรีชิต องคตรับเศียรได้มาถวาย
แต่พระลักษมณ์ เทพอวยพร พระลักษมณ์เลิกทัพ

1. อินทรีชิตชอกกินนมารดา (ในบทละครไม่มี)

2. ทัพอินทรีชิตออกจากเมือง

3. ทัพอินทรีชิตสู้กับทัพพระลักษมณ์

4. องคตไปขอพานจากท้าวธาดาพรหม

5. พระลักษมณ์แผลงศรตัดเศียรอินทรีชิตองคต

เข้ารับด้วยพาน

ห้องที่ 81 ทศกัณฐ์เฝ้าศพนอินทรชิต

1. พระลักษมณ์ถวายเศียรอินทรชิต พิเภก
ทูลพระรามให้องคตนาเศียรไว้กลางฟ้า
พระรามแผลงศรทำลายให้เป็นธุลีไป

2. พลยักษ์กลับมาทูลทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์รำพัน
รำให้ ไปเขาจักรวาลรับศพนอินทรชิต มีบท
ทศกัณฐ์รำพัน

3. นางมณฑิเท พร้อมนางสุวรรณกันยมาสลบ
ไป เมื่อพื่อนางมณฑิเทรำพันถึงโอรส ทศกัณฐ์
จะไปฆ่านางสีดา เปาวนาสูรตัดทานเพราะ
กลัวฤทธิ์พระราม ทำให้ทศกัณฐ์หลงใจหลงนาง
สีดา อึกจึงเปลี่ยนใจ

4. ทศกัณฐ์ให้บรรจุกุศโลศแก้ว ทาพิธี
ปลงศพเสร็จ ให้จัดพล

1. ทศกัณฐ์สั่งการ เรื่องพิธีศพ

2. ศพบรรจุโกศ ขบวนแห่หน้าไปยังโรงราชพิธี

ห้องที่ 82 พระรามให้รถเวไชยันต์จากพระอินทร์ ออกรบกับทศกัณฐ์และสิบขุนสิบรถเป็นครั้งแรก

1. เข้าทศกัณฐ์สร้าง-ทรงเครื่อง ขึ้นรถทรง
มีบทพรรณนารถและขบวน มาถึงจัดกระบวรทัพ
เป็นครุฑ

2. ผ่านกลางคืนถึงเข้าพระรามสร้าง
และทรงเครื่อง ทราบว่าทศกัณฐ์จะรบให้จัดพล

3. พระอินทร์ให้พระวิษณุกรรมนำ
รถเวไชยันต์ไปถวายพระราม พระรามยินดี
สรรเสริญคุณพระอินทร์

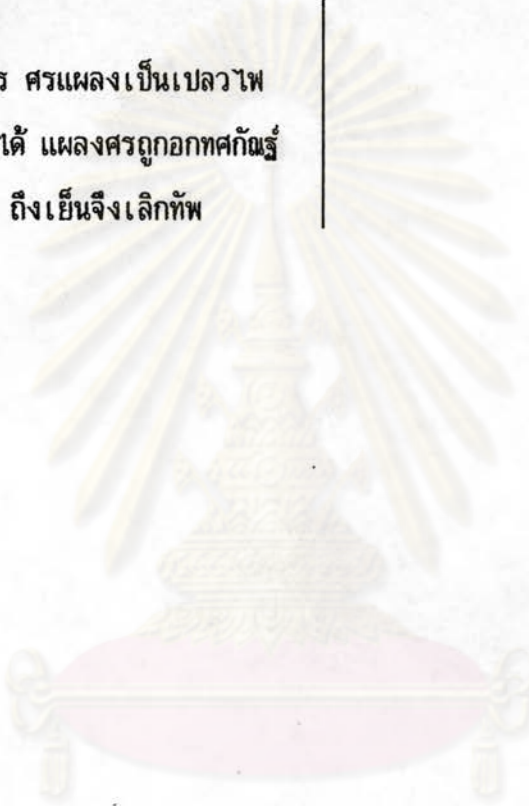
1. ทศกัณฐ์สั่งให้จัดทัพ

2. พระวิษณุกรรมนำรถเวไชยันต์มาถวายพระราม

3. ทัพของพระรามเผชิญกับทัพของทศกัณฐ์ ซึ่งมีสิบ

4. พระราม-พระลักษมณ์สร้าง-ทรงเครื่อง
แล้วขึ้นรถ ชมรถและชบวน มาพบทัพของ
ทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์กับพระรามโต้ตอบกัน ทศกัณฐ์
สั่งพลรบทหารลิง 10 คน สั่งทหารสิบขุน
ทหารเอกฝ่ายพระรามอีก 10 คนได้สั่งทหาร
สิบรถโอรสทศกัณฐ์

5. ทศกัณฐ์ใช้จักร ศรแผลงเป็นเปลวไฟ
พระรามแผลงศรแก้ได้ แผลงศรถูกอกทศกัณฐ์
ก็เป่ามนต์จนศรหลุด ถึงเย็นจึงเลิกทัพ



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ห้องที่ 83 ทศกัณฐ์เลี้ยงพระยามูลพลัมกับท้าวสหัสเดชะ

1. ทศกัณฐ์ทำให้ไปเชิญพระยามูลพลัม สหายซึ่งเป็นอุปราชเมืองปางตาลมาท้าวสหัสเดชะเซษฐาของมูลพลัมไปด้วย สั่งจัดพล

2. เข้าท้าวสหัสเดชะและมูลพลัมสร้าง-ทรงเครื่องขึ้นรถพร้อมสนมมีบพพรรณารถและชบวนถึงหยุดพลนอกเมือง

3. ทศกัณฐ์จัดเลี้ยงสหัสเดชะและมูลพลัม มีระบาราพื่อน เลี้ยงอาหารพลเมืองปางตาลแล้ว สหัสเดชะสั่งจัดพลเป็นทัพหน้า ทัพหลวง และ ทัพหลัง

4. สามกษัตริย์สร้าง-ทรงเครื่อง มีบพพรรณรถและชบวน เกิดฟ้าผ่ารถ ทศกัณฐ์ สหัสเดชะให้ ทศกัณฐ์กลับเข้าเมืองไป

1. ทศกัณฐ์ให้เสนาไปเชิญมูลพลัม
2. ทศกัณฐ์จัดเลี้ยงสหัสเดชะและมูลพลัม รวมทั้งพลทหารเมืองปางตาล
3. ทัพสามกษัตริย์ยกชบวนออกจากเมือง ฟ้าผ่าวงอนรถของทศกัณฐ์

ห้องที่ 84 พระลักษมณ์รบกับมูลพลัม ช่ามูลพลัมตาย

1. ทัพสหัสเดชะ กับมูลพลัมมารอบ
2. เข้าพระรามทราบเรื่องทัพของสหาย ทศกัณฐ์ยกมาสั่งจัดทัพ พระราม-พระลักษมณ์สร้าง-ทรงเครื่อง พรรณนาชบวนรถ

3. เมื่อถึงสนามรบพลลิงกลัวสหัสเดชะวิ่งหนีเตลิดไป พิเภกว่าเพราะมูลพลัมได้พรจากพรหม ให้ศัตรูเกรงฤทธิ์ พระรามให้พระลักษมณ์ กับ ทหารเอกไปตามพลลิงกลับ

4. สหัสเดชะเห็นแต่พระรามกับพวกไม่ก็คน คิดว่าทศกัณฐ์ลวงจะกลับมูลพลัมเตือนถึงพรพรหม สหัสเดชะยินดี ให้มูลพลัมไปไล่พลลิง

1. ทัพปล้ำปลาพระรามจะออกรบ
2. พระรามประทับบนรถทรงกลางสนามรบ
3. พระลักษมณ์กับทหารเอกมาตามพลลิง
4. กองทัพยักษ์กับกองทัพลิงสู้กัน พระลักษมณ์ถูกทอกมูลพลัม หนุมานร้ายเวทถอนออก
5. หนุมานนิมิตร่างใหญ่ให้พระลักษมณ์ประทับแผลงศรสังหารมูลพลัม เทพมาอวยพรยินดี

5. มุลพลัมไลไล์พลลิ่งมาพบพระลักษมณ์กับทหาร
เอกเข้าต่อสู้กันมุลพลัมพุ่งทอกถูกพระลักษมณ์
ทงุฆานร้ายเวทถอนออก ทงุฆานนิมิตกายใหญ่
เท่ารถยักษ์ให้พระลักษมณ์ประทับมุลพลัมขว้าง
จักร ถอนเขาท่มุไล พระลักษมณ์แก้ได้ด้วยศร
พระลักษมณ์แผลงศรสังหารมุลพลัม เทพมาอวยพร

ห้องที่ 85 ทงุฆานรับอาสาหลวงจับสหัสเดชะ ท้าวสหัสเดชะตาย

1. พระลักษมณ์พาพลลิ่งมาพบพระราม เล่า
ความทั้งหมด พิเภกว่าควราให้ทงุฆานไปหลวงเอา
คทาจากสหัสเดชะ แล้วฆ่าเสีย
2. ทงุฆานแปลงเป็นลิงน้อยสี่ขาารอสหัสเดชะ
สหัสเดชะทราบข่าวมุลพลัมตาย โกรธแค้นเสียใจ
รีบยกพลมา
3. สหัสเดชะพลลิ่งน้อยแปลงให้พลจับตัว ลิง
น้อยขอเป็นพวกสหัสเดชะเชื่อให้ขึ้นท้ายรถ ลิง
น้อยขออาวุธไว้ต่อสู้สหัสเดชะสังคทาให้
4. ทงุฆานกลับร่างนิมิตกายใหญ่ทำลายรถเหล่า
สนมหวีตร้อง ทงุฆานหักคทาทิ้ง เข้าสู้กับสหัสเดชะ
สหัสเดชะท่มุฆาไล้ ทงุฆานบันดาลทางยาววัด
ตัวสหัสเดชะ สหัสเดชะร้องให้ราพัน
5. ทงุฆานมาทูลพระราม ให้พลลิ่งไปเยอะเย้ย
6. พลลิ่งไปหยอกล้อสนมต่อหน้าสหัสเดชะเยอะ-
เย้ยต่าง ๆ นานาให้สหัสเดชะแค้นใจ แล้วทงุฆาน
ตัดเศียรสหัสเดชะ
7. ทงุฆานกลับมาทูลพระราม พระรามเลิกทัพ
8. ทหารยักษ์มาทูลทศกัณฐ์ เรื่องสหัสเดชะและ
มุลพลัมตาย

1. ทงุฆานนิมิตร่างจะเป็นลิงน้อย
2. ลิงน้อยได้คทาไว้ขณะอยู่บนรถของ
สหัสเดชะ
3. ทงุฆานนิมิตร่างใหญ่ต่อสู้กับสหัสเดชะ
เหล่าสนมตกจากรถ
4. ทงุฆานวัดร่างสหัสเดชะไว้กับต้นไม้
พลลิ่งต่างหยอกล้อเหล่านางสนม เยอะเย้ย
สหัสเดชะ
5. ทงุฆานตัดเศียรสหัสเดชะกลับพลับพล
6. ที่วังทศกัณฐ์ทหารเข้ามาทูลความ

ห้องที่ 86 พระรามรบกับแสงอาทิตย์ มาแสงอาทิตย์ตาย

1. เข้าทศกัณฐ์ปรึกษาเสนา เห็นควราให้แสงอาทิตย์ไปรบ ทศกัณฐ์ให้ไปเชิญหลานมา
2. แสงอาทิตย์ทราบเรื่อง สั่งเตรียมพล เข้าสร้าง-ทรงเครื่อง มาขึ้นรถ มีบทพรรณนารถและชบวน
3. แสงอาทิตย์เข้าเฝ้าทศกัณฐ์ อาสาออกรบ ทศกัณฐ์ยินดีจัดงานเลี้ยงรับรอง บรรยายภาพงานเลี้ยง
4. แสงอาทิตย์ตรวจพล สร้าง-ทรงเครื่อง มีบทพรรณนารถชบวนทัพ มหาบุตร
5. พระรามถามพิเภกทราบว่าแสงอาทิตย์ยกทัพมา พิเภกว่าต้องให้องคตไปลวงท้าวธาดา พรหม โดยแปลงเป็นจิตรไพรีให้องคตดู องคตแปลงเป็นจิตรไพรี
6. องคตในร่างแปลงไปขอแวนแก้วจากท้าวธาดาพรหม แล้วมาถวายพระราม
7. พระรามสั่งสุครีพจัดทัพ พระราม-พระลักษมณ์สร้าง-ทรงเครื่อง มาขึ้นรถ มีบทพรรณนารถและชบวนทัพ
8. ถึงสนามรบต่างเข้าสู้กันระหว่างพลยักษ์กับพลลิง แสงอาทิตย์สู้ด้วยตรีพระรามแก้ได้
9. แสงอาทิตย์ให้จิตรไพรีไปเอาแวนแก้วจึงรู้ว่าถูกลวงเอาไปแล้ว
10. พระรามสู้กับแสงอาทิตย์ พระลักษมณ์สู้กับจิตรไพรี ทั้งสององค์แผลงศรฆ่ายักษ์ ทั้งคู่ตาย เทพมาอวยพรยินดี พระรามเลิกทัพกลับ

1. ที่พลับพลาพระรามให้องคตไปลวงเอาแวนแก้ว
2. องคตในร่างจิตรไพรีไปขอแวนแก้วจากท้าวธาดา
3. องคตกลับร่าง
4. พลยักษ์พลลิงต่อสู้กัน

ห้องที่ 87 พระรามยกทัพออกรบกับทศกัณฐ์ไม่แพ้ชนะกัน

1. ทหารมาทูลทศกัณฐ์ว่าแสงอาทิตย์ตาย
ทศกัณฐ์โกรธาให้จัดทัพ เข้าสร้าง-ทรงเครื่องมา
ขึ้นรถ (ชมรถและชบวน) มาหยุดรอที่พระราม
2. กลางคืนพระรามนอนไม่หลับ เข้าได้ยิน
เสียงทัพตามพิเภกทราบว่า เป็นทศกัณฐ์ สั่งจัดทัพ
พระราม-พระลักษมณ์สร้าง-ทรงเครื่อง มาขึ้นรถ
(มีบทชมรถและชบวน)
3. ถึงสนามรบพลยักษ์และลิงเข้าต่อสู้กัน
พระราม-พระลักษมณ์เข้าสู่กับทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์ใช้
ศรจักร พระรามแผลงศรแก้งจนถึงเย็นต่างเลิกทัพ

1. ทหารมาทูลทศกัณฐ์
2. ทศกัณฐ์สั่งจัดทัพ
3. พระรามตามพิเภกถึงทัพที่ยกมา
4. ทัพยักษ์และลิงรบกัน พระรามแผลงศร
ใส่ทศกัณฐ์

ห้องที่ 88 ทศกัณฐ์ให้เชิญท้าวสัตรุลงพระสหาย กับตรีเมฆนัดดาไปปรึกษาการศึกษา

1. ทศกัณฐ์ปรึกษานางมณฑาทิ นางแนะนำท้าว
สัตรุลง และตรีเมฆบุตรของตรีเศียร เข้าทศกัณฐ์
สั่งเปาวนาสุราไปเชิญท้าวสัตรุลงและตรีเมฆมา
ปรึกษาการศึกษา
2. ท้าวสัตรุลงรับสารให้จัดพล (พลเป็น
ทหารมีหน้าเป็นสัตว์ต่างๆ) ท้าวสัตรุลงสร้าง-ทรง
เครื่อง มาขึ้นรถ มีบทชมรถและชบวน
3. ตรีเมฆทราบเรื่องสั่งจัดพล เข้าสร้าง-
ทรงเครื่อง ขึ้นช้างศึกมีบทชมรถและชบวน
4. ท้าวสัตรุลงรอที่ตรีเมฆ เมื่อมาพร้อมแล้ว
ก็พากันไปพบทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์จัดเลี้ยง มีบท
บรรยายสภาพงานเลี้ยงท้าวสัตรุลงให้เตรียมทัพ-
ตรวจพล

1. ยักษ์พาไปเชิญท้าวสัตรุลง
2. ท้าวสัตรุลงยกทัพมา
3. ตรีเมฆทราบข่าวที่มาแจ้ง
4. ทศกัณฐ์เลี้ยงรับสัตรุลงและ เมฆนัดดา
พลทั้งหลายและชบวนรถ-ช้างศึก หยุดอยู่
นอกวัง

ห้องที่ 89 พระรามรบกับท้าวสัจจและตรีเมฆ

1. เข้าท้าวสัจจกับตรีเมฆสรง-ทรงเครื่อง มีบทชมรถและชบวนถึงสนามรบให้หยุดทัพ
2. กลางคืนพระรามหลับสนิท เข้าได้ยินเสียงทัพ ถามพิเภกทราบว่าเป็นท้าวสัจจ และตรีเมฆ ให้จัดทัพ สรง-ทรงเครื่อง บทชมรถ
3. ทัพยักษ์และทัพลิงเข้ารบกัน ท้าวสัจจและตรีเมฆแผลงศรพระลักษมณ์และพระราม แผลงศรล้าง ศรพระรามถูกท้าวสัจจตาย
4. ตรีเมฆร้ายเวทกำบังตนหนีไปได้บาดาล พญากาลนาคนะให้ซ่อนในเม็ดทรายใต้น้ำ
5. พิเภกจับยามแล้วบอกว่าควรรอให้หนุมานไปสังหารที่บาดาล
6. หนุมานใช้ทางมัจฉาพาคนให้บอกความจริงจนทราบ
7. หนุมานนิมิตกายใหญ่ใช้มือความหา ตรีเมฆออกมาต่อสู้กับหนุมาน หนุมานใช้ตรีศัตต์เคียวขาดหน้าถวายพระราม แล้วพระรามจึงเลิกทัพ

1. ที่หลับหลาพระรามให้พิเภกทำนาย
2. ที่สนามรบ ตรีเมฆตกจากหลังช้าง พระรามแผลงศร ถูกช้างทรงสัจจ ตรีเมฆร้ายเวท
3. หนุมานตามไปบาดาล
4. หนุมานสู้กับตรีเมฆ

ห้องที่ 90 ทศกัณฐ์ตั้งพิธีชุกงายให้เป็นเพชร หนุมานสะกดนางมณฑาทยอกจนเสียพิธี

1. สารัตถุตมาทูลทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์เสียใจ มณฑาทยอกให้เป็นมิตรทศกัณฐ์โกรธ
2. ทศกัณฐ์คิดไปทาพิธีอุโมงค์ ให้พลยักษ์ไปชูดอุโมงค์จัดเครื่องทาพิธี
3. ทศกัณฐ์สรง-ทรงเครื่องเพศฤๅษี ให้เสนาใช้หินปิดประตูเกลี้ยทรายกลบให้มืดซิด แล้วทศกัณฐ์นั่งร้ายเวท

1. หนุมานสุครีพ นิลนนท์ ใช้เวทกำบังตนผ่านทหารยักษ์ (นิลนนท์แลบลิ้นปลิ้นตา หลอกทหาร ทหารไม่เห็น)
2. หนุมานมาทานางเบญกาย
3. หนุมานมาอุ้มนางมณฑาทยอกจากวัง สะกดยักษ์หลับ
4. ที่อุโมงค์พิธี หนุมานหยอกนางมณฑา

4. เข้าพระรามตามพิเภก จึงสั่งให้สุครีพ
หนุมานและนิลนันท์ไปทำลายพิธีของทศกัณฐ์
5. สามทหารเอกมาถึง เปิดปากอุโมงค์ไม่ได้
หนุมานกลับมาตามพิเภก พิเภกว่าต้องแก้ด้วยน้ำ
ล้างเท้าสตรี
6. หนุมานไปขอน้ำล้างเท้าจากเบญจกายมารด
แผ่นหินให้เปิดออกแต่ทศกัณฐ์นั่งนิ่งสุครีพให้หนุมาน
ไปพามณีโฑมา
7. หนุมานร้ายเวทสะกด แล้วอุ้มนางมณีโฑ
มาหยอกเหย้ายั่ว ทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์โกรธ ทาให้
เสียพิธี
8. หนุมานกลับมาทูลพระรามพร้อมสุครีพและ
นิลนันท์

สุครีพกับนิลนันท์ก่อกวนทศกัณฐ์

ห้องที่ 91 ทศกัณฐ์ต้อนรับท้าวสีทธานุสรผู้เป็นสหาย กับวิรุณจำบังผู้เป็นหลาน

1. ทศกัณฐ์อุ้มนางมณีโฑกลับมา แค้นใจ ครุ่น
คิดการศึก นึกถึงท้าวสีทธานุสรกับวิรุณจำบัง ให้
อาลักษณ์เขียนสาร
2. ท้าวสีทธานุสรอ่านสาร ให้จัดพล สร้าง-
ทรงเครื่อง ขึ้นรถ (บทชมรถ)
3. วิรุณจำบังทราบเรื่องให้จัดพล เข้าสร้าง-
ทรงเครื่อง ขึ้นม้าศึก (บทชมม้า)
4. สองทัพพบกันเดินทางมาหยุดทัพนอกเมือง
ลงกา แล้วท้าวสีทธานุสรกับวิรุณจำบังเข้ามา
พบทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์จัดเลี้ยงต้อนรับ เสร็จแล้ว
สามกษัตริย์ต่างเข้านอน เข้า สร้าง-ทรงเครื่อง
ท้าวสีทธานุสรกับวิรุณจำบังยกทัพ

1. ทศกัณฐ์สั่งส่งสารถึงท้าวสีตลุง-วิรุณ
จำบัง
2. ทศกัณฐ์ต้อนรับท้าวสีตลุงกับวิรุณจำบัง
3. ท้าวสีทธานุสรกับวิรุณจำบังยกทัพออก
จากลงกา

ห้องที่ 92 หนุมานใช้อุบายลงง้าวให้สัตธาสูรเรียกอาวุธจากเทวดา แล้วให้ทหารฝ่ายตนรับไว้หมด และฆ่าสัตธาสูรตาย

1. พระรามถามพิเภกเรื่องทัพที่ยกมา แล้วให้สุครีพจัดพล

2. เข้า พระราม-พระลักษมณ์ สรง-ทรงเครื่อง (มีบทสมรท-ชบวน) ถึงสนามรบหยุดรอพิเภกทูลขอให้หนุมานไปลงรวบรวมอาวุธของท้าวสัตธาสูรที่ได้พรจากพระพรหมก่อน

3. หนุมานพร้อมพวกอีกห้าร้อยและองคตไปเตรียมการ หนุมานให้องคตพาพวกไปซ่อนในเมฆ ส่วนหนุมานแปลงเป็นลิงป่าป็น پایต้นไม้อยู่

4. เข้า ท้าวสัตธาสูร กับวิรุณาบั้งสรง-ทรงเครื่องมาลาทศกัณฐ์ ให้เสนาตรวจทัพ แล้วสรง-ทรงเครื่องมาขึ้นรถ มีบทสมรท-ชบวนของท้าวสัตธาสูร และชมม้า-ชบวนของวิรุณาบั้งมีพานปาวิ้งผ่านกองทัพ แสดงว่าเป็นนางร้าย ท้าวสัตธาสูรให้หยุดพล ลิงป่าหรือหนุมานแปลงทำทนายขอดูฤทธิ ท้าวสัตธาสูรเรียกอาวุธจากเทวดาพวกองคตก็เก็บไว้หมด หนุมานเยาะเย้ยแล้วสั่งให้ปล่อยอาวุธท้าวสัตธาสูรโกรธหนุมานนิมิตร่างง้าวเข้าสู่พลลิงเข้าสู่กับพลยักษ์ หนุมานสังหารท้าวสัตธาสูร ตัดศีรษะมาถวายพระราม

1. หนุมานใส่ร่างลิงป่ามาทำทนาย
2. พลลิงและองคตเก็บอาวุธที่เทวดาส่งมา

3. พลลิงปล่อยอาวุธตกลงมา

4. ลิงป่านิมิตร่าง

5. หนุมานเข้าสู่กับท้าวสัตธาสูร

6. ท้าวสัตธาสูรเสียที่หนุมาน โพร่พลตายหมด

7. หนุมานนำศีรษะท้าวสัตธาสูร เดินทางกลับ

8. หนุมานถวายศีรษะท้าวสัตธาสูรแด่พระราม

ห้องที่ 93 วิรุณาบั้งออกรบ กาบั้งตนไล่แทงวานร

1. พลท้าวสัตธาสูรมาทูลวิรุณาบั้ง วิรุณาบั้งพาทัพมาสู้กับทัพลิง

2. วิรุณาบั้งก้างตนไล่แทงพลลิงบนหลังม้า

1. วิรุณาบั้งยกทัพมา

2. พลลิงกับพลยักษ์รบกัน วิรุณาบั้งควมม้าท่ามกลางสนามรบ ในหมู่พลรบ

3. พระรามถามพิเภกแล้วแผลงศรใส่วิรุญ
จำบัง เสียฆ่าเสียพลร้ายเวทเป็นร่างจำแลงของ
ตนกับม้า แล้วเหาะหนีไป

4. วิรุญจำบังมาพบนางวานรินในถ้ำ นางให้
ไปซ่อนในพองน้ำทิศใต้เชิงเขาสัตกัณฑ์ นอกเขา
วิันตกมีแม่น้ำสีทันดร วิรุญจำบังแปลงเป็นไร
เข้าหลบอยู่ในพองน้ำ

5. พระรามแผลงศรใส่ท่อนจำแลงผ้าพยนต์ไม้
เป็นอะไร พิเภกว่าให้แผลงศรเป็นตาข่ายล้อม
ไว้ แล้วให้ทุมานไปสังหารตัวจริง

6. ทุมานมาพบฝูงลิงส่งผลไม้ให้นางวานริน
ถามไถ่แล้วเข้าไปพบนางในร่างแปลงของชาย
หนุ่ม ทุมานในร่างแปลงเกี้ยว นางวานริน
ทราบว่ นางถูกสาปต้องให้ทุมานมาพบเพื่อนาง
จะแจ้งข่าวจึงพันคาสาป

7. ทุมานกลับร่างทาวเป็นดาวเป็นเดือนให้
นางดู แล้วได้นาง นางวานรินบอกที่ซ่อนของ
วิรุญจำบัง

3. ทุมานพบฝูงลิงชนผลไม้
4. ทุมานทาวเป็นดาวเป็นเดือนให้นาง
วานรินดู
5. ทุมานได้นาง
6. ทุมานลานางวานริน (บทละครยังไม่ถึง)
7. นางวานรินขึ้นฟ้าไปต่อหน้า

ห้องที่ 94 ทุมานจับวิรุญจำบังได้แล้วฆ่าตาย เอาศีรษะถวายพระราม

1. ทุมานนิมิตกายใหญ่กว่าพองน้ำไว้ วิรุญ
จำบังกลับร่างเข้าสู่แต่สู้ไม่ได้ หนีลงใต้ดิน
ทุมานใช้หางล้อมเข้ามาถึงตัววิรุญจำบังรวมัด
ตัวไว้แล้วพาดกับเขาจนตาย

2. นางวานรินมารอทุมาน ทุมานหัวเหียร
วิรุญจำบังมาหานางได้นางอีก แล้วส่งนางขึ้นฟ้า
(ภาพอยู่ในห้องที่ 93)

1. ทุมานสู้กับวิรุญจำบัง
2. ทุมานใช้หางรวมัดวิรุญจำบังได้ในน้ำ
3. ทุมานตัดเศียรวิรุญจำบัง
4. พระรามเห็นในตาข่ายเป็นผ้าพยนต์กับ
หอก ทุมานนำเศียรวิรุญจำบังมาถวาย

3. พระรามเห็นในตาข่ายเป็นผ้าพยนต์กับพอก
ก็ทราบความพหุมาณมาถวายเศียรวิรุณจำบัง
พระรามเลิกทัพ

ห้องที่ 95 ทศกัณฐ์ให้หนยวิก วายุเวก ไปเชิญท้าวมาลีวราช

1. พลยักษ์มาทูลทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์นึกถึงท้าว
มาลีวราช จะให้ท้าวมาลีวราชแข่งพระราม-
พระลักษมณ์ เพราะมีวาจาสิทธิ์

2. ทศกัณฐ์ให้หนยวิก วายุเวกไปเชิญท้าว
มาลีวราชมา

3. หนยวิก วายุเวก ให้เตรียมม้ามีบทสรง-
ทรงเครื่องแล้วมาทรงม้ามีบทชมม้าทรง

4. หนยวิก วายุเวก มาเชิญท้าวมาลีวราช
มีบทท้าวมาลีวราชสรง-ทรงเครื่อง มีบทชมรถ
ทรง ท้าวมาลีวราชมารอที่สนามรบ หนยวิก
วายุเวกมาทูลทศกัณฐ์

5. ทศกัณฐ์มาเชิญเข้าลงกา ท้าวมาลีวราชว่า
ไม่ควร แล้วเชิญหมู่เทพมาพร้อมกัน ทศกัณฐ์
เล่าความเข้าข้างตนเอง ท้าวมาลีวราชให้พระ
วิษณุกรรมไปเชิญพระราม

6. พระรามทราบเรื่อง ถ้ามชามพวราชถึง
ท้าวมาลีวราชทราบความก็เกิดยินดี สั่งสุครีพ
เตรียมพล พระราม-พระลักษมณ์สรง-ทรงเครื่อง
ขึ้นรถ มีบทชมรถ-ชบวน

7. ถึงสนามรบพระรามเฝ้าท้าวมาลีวราช
ท้าวมาลีวราชถามความจากพระราม แล้วถาม
ความจากทศกัณฐ์สลับกัน ท้าวมาลีวราชตัดสินยัง
ไม่ได้ ให้ไปเชิญนางสีดา

1. ทศกัณฐ์สั่งหนยวิก วายุเวก

2. หนยวิก วายุเวก มาทูลเชิญท้าว
มาลีวราช

3. พระวิษณุกรรมพร้อมพหุมาณ-ยักษ์ เข้า
มาทูลเชิญนางสีดา ที่สวนขวัญ

8. พระวิษณุกรรมมาสวณชวีดู พร้อมหนุमान กับมโหทร และพลลิงพลยักษ์ มาสวณชวีดู เชิญ นางสีดาไปให้การ นางสีดาขึ้นบุษบกพร้อม นางเบญกาย ศรีชฎา และนางอิน มีบทชมบุษบก

ห้องที่ 96 ท้าวมาลีวราชตัดสินความ

1. นางสีดามาถึง ท้าวมาลีวราชชมโฉมนาง แล้วให้นางเล่าความ ท้าวมาลีวราชเห็นว่า ความตรงกับพระราม ถ้ามความเห็นจากเหล่า เทพต่าง เห็นด้วยทศกัณฐ์แย้งว่า เพราะเทพช่วย คลางนางสีดาจึงพูดตรงกับพระราม ท้าวมาลีวราชโกรธ ให้ทศกัณฐ์ส่งนางสีดาคืน ทศกัณฐ์ ขอรบท้าวมาลีวราชสาบแข่งทศกัณฐ์แล้วให้พระ วิษณุกรรมส่งนางสีดา

2. นางสีดาอาลัยพระราม ลากลับสวณชวีดู ทศกัณฐ์โกรธรีบกลับ ท้าวมาลีวราชอวยพรพระ รามแล้วลากลับ พระรามก็ยกพลกลับ

ห้องที่ 97 ทศกัณฐ์ตั้งรูปเทวดาเผาไฟ เทพบุตรพาลีมาล้างพิธี่

1. ทศกัณฐ์กลับมาไม่เสวย นางมณฑา มา เตือนสติ ทศกัณฐ์คิดได้จะไปทำพิธี่กลาเพลิง บูชาหอกกบิลพัท บั้รูปเทวดาเผาไฟแล้วสั่ง มโหทรเตรียมการ มีบทบรรยายการปลุกโรงพิธี่

2. ทศกัณฐ์ให้เปาวนาสูรจัดพล แล้วจึงสร้าง- ทรงเครื่องเป็นฤษีเข้าโรงพิธี่

3. ทศกัณฐ์ทำพิธี่ ร่ายเวท เหล่าเทพพร้อม กายมาเฝ้าพระอิศวร

1. ท้าวมาลีวราชอยู่ท่ามกลางหมู่เทพและ ระหว่างกลางของทัพพระรามกับทัพทศกัณฐ์ พระราม นางสีดา และพระลักษมณ์อยู่เบื้อง หน้า ทศกัณฐ์อยู่บนรถทรง

2. ทัพพระรามเดินทางกลับ

1. นางมณฑาเข้ามาพบทศกัณฐ์

2. ทศกัณฐ์สั่งการเตรียมพิธี่

3. พาลีเทพบุตรรับบัญชาพระอิศวร

4. เทพบุตรนิมิตร่างเป็นพาลี

5. เทพบุตรพาลีในร่างลิงมายังโรงพิธี่

ขณะทศกัณฐ์นั่งทำพิธี่อยู่

4. พระอิศวรให้จิตบุทไปเชิญพาลีเทพบุตร
แล้วให้พาลีเทพบุตรพาบริวารไปทำลายพิธี
ของทศกัณฐ์

5. เทพบุตรนิมิตร่างเป็นพาลี บริวารนิมิตร
เป็นพลลิงถืออาวุธเหาะไปลงกา พระอิศวรให้พร

6. เทพบุตรพาลีและบริวารหักเขาท่งมาใส่โรง
พิธี ทศกัณฐ์เข้าสู่กับเทพบุตรพาลี แต่ถูกเทพ
อาวุธ หนีเข้าลงกา เทพบุตรพาลีและบริวารดับ
ไฟ เอาจูบเทวดาไปทิ้งแม่น้ำสีทันดร

ห้องที่ 98 เมื่อทศกัณฐ์รบกับพระราม แล้วพุ่งหอกกบิลพัทหมายฆ่าพิเภก พระลักษมณ์ช่วยป้องกัน
ต้องหอกกบิลพัทสลบ

1. ทศกัณฐ์กลับมา มนต์เสนอนำให้ฆ่าพิเภก
เข้า ทศกัณฐ์สร้างทรงเครื่องออกมาสั่งมโหธร
เตรียมพล ทศกัณฐ์สร้าง-ทรงเครื่องขึ้นรถ มีบท
ชมรด-ชบวน มาถึงสนามรบ

2. พระรามคิดถึงนางสีดา ไม่ได้นอน เข้า
สร้าง-ทรงเครื่อง ออกมา ตามพิเภก เรื่องทัพที่
ยกมา พิเภกเล่าความเรื่องเทพบุตรพาลีทำลาย
พิธีเอาจูบเทวดา ของทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์จึงจะมา
ฆ่าพิเภก พระรามสั่งพระลักษมณ์คอยคุ้มกันพิเภก
พระรามจะออกรบ ให้สุครีพเตรียมทัพ พระราม-
พระลักษมณ์สร้าง-ทรงเครื่อง ทรงรถ (บทชมรด-
ชบวน

3. ถึงสนามรบ พลลิงกับพลยักษ์เข้ารบกัน
ทศกัณฐ์เห็นพิเภกอยู่กับพระลักษมณ์เข้าไปสู้ พระ
ลักษมณ์แผลงศรทศกัณฐ์ขว้างจักรสุดท้ายทศกัณฐ์
พุ่งหอกกบิลพัทฆ่าพิเภก พระลักษมณ์บดท้าวให้ถูก

1. พิเภกทูลพระรามเรื่องทัพของทศกัณฐ์
2. พลลิงรบกับพลยักษ์ พระรามจะแผลง
ศรไล่กัน

3. พระลักษมณ์ถูกหอกกบิลพัท พระราม
เข้าประคอง ทศกัณฐ์เลิกทัพกลับ

หอกแทงเสียดใจเอง พระรามโกรธ แผลงศร

ใส่ทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์บาดเจ็บล้มเลิกทัพ

4. พระรามเข้าประคองพระลักษมณ์ พวกราพินจนสลบตามไปไพร่พลร่าให้

ห้องที่ 99 ทนุมานหักยอดปราสาทเข้าไปลักหีบมดยา แล้วผูกผมทศกัณฐ์ติดกับนางมณฑิ

1. ทศกัณฐ์ยืนดิ่งกลับมาบอกนางมณฑิ
2. พระอินทร์เห็นทัพระรามสลบไปหมด ให้ฝนตกต้องตัวพลทั้งหลาย
3. ทัพระรามฟื้น เว้นแต่พระลักษมณ์ พิเภกทูลถึงวิธีแก้ พระรามสั่งทนุมานไปเก็บยา และไปเอาหีบมดมาตามคำพิเภก
4. ทนุมานนิมิตกายใหญ่โต เหาะไปเขาสัญชีพลักหีบยาโดยมีเทวดาขึ้นบอก ทนุมานถ้ามถึงโคอุสุภราชของพระอิศวร เทวดาชี้ให้ไปหาอินทกาส
5. ทนุมานเข้าไปขอมูลพระโคโดยท้าวเป็นดาวเป็นเดือนให้เห็นก่อนจึงได้มูล
6. ทนุมานไปพิภพบาดาลขอหีบมดจากพญานาคได้มา
7. ทนุมานมายังลังกา เข้าทางยอดปราสาทร้ายเวทสะกดนิทรา ไปพบทศกัณฐ์ ยั้งใจไม่ฆ่า แต่จะประจานโดยผูกผมทศกัณฐ์ไว้กับนางมณฑิ แล้วเขียนวิธีแก้ไว้ที่หน้าทศกัณฐ์ ก่อนนายนมาถวายพระราม
8. พิเภกประกอบยานามาหาแก้หอกกบิลพัท พระลักษมณ์ฟื้นพระรามยินดี ให้เลิกทัพกลับไปพลับพลา

แล้วผูกผมทศกัณฐ์ติดกับนางมณฑิ
1. พระรามเสกเสวรา พิเภกบอกวิธีแก้
แก้ทนุมาน

2. ทนุมานนิมิตร่างใหญ่มีเบ็ดมือสี่หน้า
เหาะไป

3. ทนุมานขอมูลโคอุสุภราช
4. ทนุมานขึ้นไปท้าวเป็นดาวเป็นเดือน

เหนือเขา

5. ทนุมานเข้ายอดปราสาทลังกา

6. ทนุมานเข้าถึงประสาทร้าน

7. ทนุมานผูกผมทศกัณฐ์ติดกับนางมณฑิ

8. พระฤๅษีมาช่วยแก้ผมทศกัณฐ์

9. สวรรค์ทุริตกลับไปทูลทศกัณฐ์ เสนาเข้า
วัง านวังตื่นขึ้นทศกัณฐ์กับมณฑิมาติดกัน ทศกัณฐ์
ทำให้ไปนิมนต์ฤๅษีมา

10. ฤๅษีโคบุตรเป่ามนต์ไม่ได้ผล เห็นอักษร
จารึกที่หน้าผากของทศกัณฐ์ให้มณฑิมาทักทศกัณฐ์
3 ที่ จึงหลุดออก แล้วฤๅษีลากลับ

ห้องที่ 100 พระรามรบกับทัพพนาสูร เศษฐาต่างมารดาทศกัณฐ์ สู้ครีพฆ่าทัพพนาสูรตาย นางมณฑิมา
อาสาหุงน้ำทิพย์

1. ทศกัณฐ์นึกถึงทัพพนาสูร เศษฐา ให้มโหธร
ไปเชิญมา

2. ทัพพนาสูรทราบเรื่องให้จัดพล สร้าง-ทรง
เครื่อง ยกทัพมา (มีบทชมรมและชบวนทัพ)
เหาะมาถึงลงกา

3. ทศกัณฐ์กับทัพพนาสูรสนทนากัน ทศกัณฐ์
จัดเลี้ยงทัพพนาสูร

4. ทัพพนาสูรสั่งตรวจทัพ เข้าสร้าง-ทรง
เครื่องขึ้นรถ มีบทพรรณนารถและชบวน มาหยุด
ทัพรอ

5. พระรามคิดการศึกษาจนเข้า ถามพิเภก
เรื่องทัพที่ยกมา ทราบแล้วให้สุครีพจัดทัพ พระ
ราม-พระลักษมณ์สร้าง-ทรงเครื่องขึ้นรถ มีบทชม
รถและชบวน

6. ถึงสนามรบพลลิงเข้าสู่กับพลยักษ์ ท้าวทัพ-
พนาสูรนิมิตกายใหญ่โตตัวแทรกพื้นดิน เข้าเหยียบ
แผ่นผา ปากล่างอำจคแผ่นดิน แลบลิ้นบังดวง
อาทิตย์ สองแขนล้อมโอบพลลิงหลงเข้าปากท้าว
ทัพพนาสูร

1. ทัพพนาสูรยกทัพมา

2. ทัพพนาสูรสนทนากับทศกัณฐ์

3. พระรามถามพิเภกถึงทัพที่ยกมา

4. พระรามยกทัพรบกับทัพของทัพพนาสูร

5. พระรามให้สุครีพไปตัดแขนทัพพนาสูร

6. สู้ครีพจะตัดแขนทัพพนาสูร ขณะล้อมพล

ลิงให้หลงเข้าปาก

7. พลลิงไหลออกจากห้องของทัพพนาสูร

พระอินทร์ให้พระวิษณุกรรมพรมน้ำทิพย์ชุบ

ชีวิตพลลิง

8. นางมณฑิมาหุงน้ำทิพย์

9. นางมณฑิมาเข้าทาพินิจหุงน้ำทิพย์ในเครื่อง
ทรงดาบสินี

10. ทศคีรีวันกับทศคีรีธรรมา เข้าเฝ้าทศกัณฐ์

7. พระรามถามพิเภก แล้วให้สุครีพไปตัด
แขนยักษ์

8. สุครีพหนีตกายาใหญ่เหาะไปตัดแขนทัพนาสูร
แล้วเหาะเหยียดก่อนมาทูลพระราม พระรามแผลง
ศรผ่าท้องทัพนาสูรให้พลึงออกมา พิเภกทูลให้
พระรามแผลงศร ให้พระอินทร์มาชุบชีวิตพลึง

9. พระอินทร์ให้พระวิษณุกรรมนำน้ำทิพย์มา
ประพรมจนพลึงฟื้น พระรามสรรเสริญคุณ
พระอินทร์ พระอินทร์ให้พรแล้วลากลับ พระราม
เลิกทัพ สวรรค์ทูตยักษ์รีบกลับลงกามาทูลทศกัณฐ์

10. มณเฑียรบาทพิธีหุงน้ำทิพย์ ทศกัณฐ์จะออก
รบรบศึกก่อน ทศกัณฐ์ให้ตั้งโรงพิธี นางมณเฑ
สรง-ทรงเครื่องเป็นคาบสินีเข้าโรงพิธี ทา
สมาธิบริกรรมพระเวท

11. ทศคีรีวันกับทศคีรีธรรลาค้าวอัศกรรณมาสร
ทรงเครื่อง ขึ้นทรงม้ามีบทชมม้าและชบวน มา
ถึงลากง เข้าเฝ้าทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์ยินดี

ห้องที่ 101 ทศกัณฐ์ได้นำทิพย์มาพรมซากศพญาติวงศ์ และผลมารที่ตายไปให้ฟื้นขึ้นมาช่วยรบพระ
รามแผลงศรเป็นข่ายเพชรล้อมไว้

1. ทศกัณฐ์ให้ทศคีรีวันกับทศคีรีธรรออกรบให้
มิโหด เกณฑ์พลทัพทั้งสามกษัตริย์สรง-ทรงเครื่อง
สองโอรสเป็นทัพหน้า ทศกัณฐ์ขึ้นทรงช้าง ชม
ช้างและชบวน มาถึงสนามรบตั้งมั่นไว้

2. พระรามคิดการศึกษาจนเข้า ถามพิเภกถึง
ทัพที่ยกมา แล้วยินดีให้จัดทัพพระราม-พระลักษมณ์
สรง-ทรงเครื่องขึ้นรถทรง ชมรถและชบวนมาถึง
ให้ตั้งมั่น

1. กองทัพทศกัณฐ์รบกับกองทัพของพระราม
2. ฝ่ายพระรามสู้กับยักษ์ปีศาจ พระราม
แผลงศรเป็นข่ายเพชรล้อมปีศาจไว้

3. ทศกัณฐ์สังรบ พระลักษมณ์สังหารทศคีรีวัน
ทศคีรีธรร ทศกัณฐ์ โกรธกริ้วขว้างจักรสังหารพล
ลิง พระรามแผลงศรให้พลลิงพื้น

4. ทศกัณฐ์ถอยมาตั้งมั่นคอยน้ำทิพย์ นางมณฑา
หุงน้ำทิพย์เสริ้จําให้มโหธรมาถวาย ทศกัณฐ์ยินดี
พรมน้ำทิพย์ เหล่ายักษ์ที่ตายไปทั้งหมดขึ้นมาจาก
พื้นดิน เข้ารบ ถ้าตายอีกก็ประพรมจนพื้นใหม่อีก
ทหารเอกฝ่ายพระรามต่างสงสัย พระราม
ถามพิเภก แล้วแผลงศรเป็นข้ายเพชรล้อมบีศาจ
เหล่านั้นไว้ สั่งทพมาน พานิลนนท์และชมพูพาน
ไปทำลายพิธีของนางมณฑา

ห้องที่ 102 ทพมานอาสาแปลงเป็นทศกัณฐ์ล้างพิธีน้ำทิพย์นางมณฑา

1. ทพมานปรึกษานิลอนนท์และชมพูพาน ด้วย
เกรงใจจงคต แล้วจึงตัดสินใจแปลงเป็นทศกัณฐ์
าให้นิลนนท์แปลงเป็นช่างศึกและชมพูพานแปลง
เป็นควาญช้าง พลวานรแปลงเป็นพลยักษ์เมื่อร้าย
เวทแปลงตัวแล้วมีบทชมช้างและขบวนทัพ

2. ถึงลงกา ชาวเมืองลงกายินดี ทพมานใน
ร่างทศกัณฐ์ลวงนางมณฑาจนได้นาง ชมพูพานกับ
พลลิงทำลายโรงพิธี ทพมานในร่างทศกัณฐ์ลา
นางมณฑาหลวงว่าจะไปจับพิเภกขึ้นช่างศึกแปลง
พาทัพยักษ์แปลงออกจากลงกา

1. ทพมาน นิลนนท์ ชมพูพาน นิมิตรร่าง
2. ทัพทศกัณฐ์แปลงเข้าเมือง
3. ทศกัณฐ์แปลงเข้าวัง
4. ทศกัณฐ์แปลงลวงนางมณฑาในโรงพิธี
5. ทศกัณฐ์แปลงได้นางมณฑา
6. ทศกัณฐ์แปลงลานางมณฑา

ห้องที่ 103 พระรามแผลงศรถูกทศกัณฐ์ขาดเศียรขาดครแต่ไม่ตาย

1. ทหารพระรามกลับร่าง สามทหารเอกมา
ทูลพระราม พระรามตรัสชมเชย พลลิงเข้ารบ
พลยักษ์ ทศกัณฐ์เข้าสู่ พระรามสู้ด้วยการแผลง

1. ทัพพระรามกับทัพทศกัณฐ์รบกัน
2. พระรามแผลงศรถูกทศกัณฐ์แต่ไม่เป็นไร
3. พระรามแผลงศรอีกทศกัณฐ์ล้มลง

ศร ทศกัณฐ์ผู้ด้วยจักร พลลิง เห็นทศกัณฐ์หมดแรง
ก็เยาะเย้ยเรื่องน้ำทิพย์ ทศกัณฐ์เอะใจขอเลิก
ทัพ

2. ทศกัณฐ์ราพันถึงลูกระหว่างทางกลับ ถึง
วังต่อว่านางมณฑาทิศาความจริงนางมณฑา
ทราบความเสียมจนสลบ ทศกัณฐ์ราพันนางมณฑา
ฟื้นราพันเศก ทศกัณฐ์ปลอบ

3. เข้า ทศกัณฐ์สั่งจัดทัพ สรง-ทรงเครื่อง
ขึ้นรถทรงมีบทมรดกและขบวน มาหยุดที่สนามรบ

4. มีดจนเข้า พระรามถามพิเภกถึงทัพที่ยก
มา ทราบแล้วสั่งให้สุครีพจัดทัพ พระราม-พระ
ลักษมณ์สรง-ทรงเครื่อง ขึ้นรถศึกมีบทม
รดก-ขบวน เมื่อมาถึงให้หยุดทัพ

5. ทัพทั้งสองรบกัน พระรามแผลงศรถูกแขน
ถูกตัวขาด เคียวขาด ทศกัณฐ์ต่อติดได้ จน
บาดเจ็บหนักทศกัณฐ์จึงเลิกทัพ

6. ทศกัณฐ์กลัวมีใจ นอนคิดจนหลับไป

ห้องที่ 104 หนุมานอาสาสักกล่องดวงใจทศกัณฐ์

1. ตื่นบรรทมพระรามถามพิเภกเรื่องทศกัณฐ์
ไม่ตาย ทราบแล้วขอทหารอาสาไปลวงฤๅ
โคบุตร หนุมานอาสาโดยของคตไปด้วย พระ
รามให้พรหนุมานกับของคตเหาะไป (ตรงกับภาพ
ในห้องที่ 103)

2. หนุมานบอกอุบายแก่งคต กลับมาทูลพระ
รามตามลาพัง แล้วจึงมาหาของคตอีกก่อนเดิน
ทางต่อ (ตรงกับภาพในห้องที่ 103)

1. พระรามถามพิเภกเรื่องทศกัณฐ์ (ภาพ
เหตุการณ์นี้ในห้องที่ 103)

2. หนุมานมาทูลพระรามตามลาพัง องคต
รออยู่ในป่านอกพลับพลา (ภาพนี้ในห้องที่
103)

3. องคตกับหนุมานเหาะมาทางอาศรมฤๅ

4. องคตกับหนุมานเข้าพบฤๅโคบุตร

5. ก่อนเข้าเมืองลงกา หนุมานกับองคต

3. มาถึงอาศรมฤๅษี ทนุฆานเกลี้ยงราพัน ขอ
เป็นข้าของทศกัณฐ์ จนฤๅษียอมพาไปถวายตัว
ทนุฆานลวงถามเรื่องดวงใจของทศกัณฐ์ เมื่อ
ใกล้เมืองลงกา ก็ลวงให้พระฤๅษีฝากดวงใจทศกัณฐ์
ไว้กับองคต

4. ชาวเมืองลงกาเห็นทนุฆานต่างตกใจกลัว
ทนุฆานลวงฤๅษีว่าจะไปปล้ำความองคต แล้วนิมิต
ศิลาใหม่ ให้องคตนาศิลาเก็บดวงใจทศกัณฐ์ไปฝัง
ที่ทำน้ำ ให้ส่งศิลาปลอมให้ฤๅษีแทน พร้อมกับนัด
แนะสัญญาว่าก่อนกลับมาพบฤๅษีโคบุตร
องคตทำตามคำทนุฆาน

5. ทศกัณฐ์เห็นทนุฆานหมกกับฤๅษีก็ตกใจ แล้ว
โกรธจะฆ่าทนุฆาน ฤๅษีแถลงความจนทศกัณฐ์สิ้น
สงสัย ยอมรับทนุฆาน ทนุฆานทนายินดี ทศกัณฐ์
ปรึกษาเสนาบุโรหิตย์แล้วรับเลี้ยงทนุฆานเป็น
โอรสฤๅษีลากลับ

6. องคตส่งศิลาปลอมให้ฤๅษี แล้วมาคอย
ทนุฆานอยู่ที่เชิงเขา

7. ทศกัณฐ์มาเล่าให้มณฑาทิพย์ นางเตื่อนให้
ระวัง ทศกัณฐ์ไม่พอใจสั่งให้จัดพิธีสมโภชทนุฆาน
ให้ทนุฆานสร้าง เปลี่ยนเครื่องทรง

8. ทาพิธีสมโภช ทศกัณฐ์ให้ทนุฆานไปอยู่
ประสาธ

9. ทนุฆานขึ้นบัลลังก์ มีนางโนปรนนิบัติ

ย้อยยุคฤๅษีโคบุตร

6. ฤๅษีพาทนุฆานเข้าเมือง ชาวเมืองแตกตื่น

7. ฤๅษีพาไปพบทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์จะฆ่าทนุฆาน

8. ทศกัณฐ์ฟังฤๅษี

9. ทศกัณฐ์รับทนุฆานมณฑาทิพย์

10. ทศกัณฐ์ให้ทนุฆานเปลี่ยนเครื่องทรงไป

อยู่ในปราสาท

11. ทนุฆานอยู่ในปราสาทท่ามกลางพลยักษ์

ห้องที่ 105 ทนุฆานอาสาออกศึกรบกับทัพพระลักษมณ์ แสร้งทำอุบายให้ทศกัณฐ์เชื่อว่าสวามีภักดี

1. เข้า อุฆานเข้าเฝ้าทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์อยาก
ให้ไหว้ ทนุฆานออกอุบายเลี้ยงขออาสารบ ทศกัณฐ์

1. พระรามถามพิเภก เรื่องทัพเข้าศึก

2. ทนุฆานถามถึงทัพอินทรชิตก่อนออกสู้ลาพัง

ยินดี ให้นำโหรจัดทัพ ทนุมาสรง-ทรงเครื่องมี
บพชมรดและชบวน มาถึงให้หยุดพล

2. พระรามถามพิเภกแล้วว่าให้สุครีพจัดพล
พระราม-พระลักษมณ์สรง-ทรงเครื่อง ขึ้นรถ มี
บพชมรด+ชบวน มาพบทัพยักษ์

3. ทนุมาเข้าสู่เพียงลาพัง พลลิงหนีไปหา
พระลักษมณ์ พระลักษมณ์โกรธ ให้นำสุครีพกับพิเภก
ไปตามพลลิงที่หนีเข้าป่า ทนุมาแกล้งเย้ยพระ
ลักษมณ์แล้วว่าจะมีดีแล้วให้เลิกทัพก่อน

ห้องที่ 106 ทนุมาหลอกให้ศกัณฐ์ออกรบ

1. ทนุมาเข้าเฝ้าศกัณฐ์ ศกัณฐ์ทราบเรื่อง
จากพลยักษ์ก็ยินดี บอกจะยกสมบัติให้ทนุมา
พร้อมทั้งสมบัติอินทรชิตและมเหสีสุวรรณกัณฐ์มา

2. ทนุมาขึ้นชมกับสมบัติ และนางสุวรรณกัณฐ์-
ยุมา

3. เข้า พระรามสั่งจัดพล เข้าสรง-ทรง
เครื่อง มีบพชมรด+ชบวน ยกทัพมาสมทบพระ-
ลักษมณ์

4. เข้า พระรามสั่งจัดพล เข้าสรง-ทรง
เครื่อง มีบพชมรด+ชบวน ยกทัพมาสมทบพระ
ลักษมณ์

5. ทนุมาเข้าเฝ้าศกัณฐ์ ลวงให้ศกัณฐ์ออก
รบ ศกัณฐ์ยินดีสั่งให้จัดพล แล้วมาสรง-ทรง
เครื่องขึ้นรถ มีบพชมรด+ชบวน

3. พลลิงเห็นทนุมาก็วิ่งหนี ทนุมาเข้าไล่

4. ทนุมาเย้ยพระลักษมณ์

1. ทนุมาฆ่าทูลศกัณฐ์

2. เสนาทูลเล่าให้ศกัณฐ์ฟัง

3. ทนุมาขึ้นวอหาม

4. ทนุมาขึ้นชมนางสุวรรณกัณฐ์มาและ

ได้นาง

5. ตาหนักนางมณโฑ

ห้องที่ 107 หนุมานชุกกล่องดวงใจเยี่ยทศกัณฐ์

1. ถึงสนามรบ หนุมานบอกทศกัณฐ์จะกำบัง
กายไปจับพระราม-พระลักษมณ์ แต่กำบังกาย
เหาะไปให้สัตตยาของคต องคตไปนากล่องดวง
ใจมาสมทบพากันเหาะไปเข้าเฝ้าพระราม

2. พระรามยินดี พระลักษมณ์ชมเชยหนุมาน
หนุมานเหาะขึ้นฟ้าลวงทศกัณฐ์ ให้นำพลเข้ามา
แล้วชุกกล่องดวงใจเยี่ยทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์ตกใจ
ทศกัณฐ์ เจรจากับหนุมาน หนุมานคืนเครื่องทรง
ไว้ ทศกัณฐ์รู้ชะตาเลิกทัพกลับ

3. หนุมานมาทูลพระรามว่าทศกัณฐ์กลับลงกา
พระรามเลิกทัพ

ห้องที่ 108 ทศกัณฐ์ไต่กลังเมืองและออกรบ

1. ทศกัณฐ์กลับวัง นางมณฑาทิกับนางอินไม่
เห็นเศียรและแขนของทศกัณฐ์ต่างตกใจ เข้าไป
รับเสด็จจึงเห็นตัวครบ ทศกัณฐ์เล่าให้นางมณฑา
ฟัง นางราพัน นางอินรู้ว่าให้ ทศกัณฐ์สั่งจัดพล
พลยักษ์ต่างใจเสียว

2. ทศกัณฐ์แปลงเป็นพระอินทร์มาสร้าง-ทรง
เครื่อง แล้วมาลานางมณฑาทิต่างราพัน ทศกัณฐ์
อาลัยจากวง เกิดกลางต่าง ๆ แต่ฝันใจให้รีบ
ไป

3. ทศกัณฐ์ยกทัพมาตั้งมั่น

4. เข้า พระรามให้จัดพล พระราม-พระ
ลักษมณ์สร้าง-ทรงเครื่องยกทัพออกมา

1. หนุมานเหาะขึ้นให้องคตเห็น

2. หนุมานกับองคตเหาะมาทางพลับพลา

3. หนุมานกับองคตมาถวายกล่องดวงใจ
ทศกัณฐ์

4. หนุมานเหาะมาลวงทศกัณฐ์พร้อมชู
กล่องดวงใจ

5. หนุมานถอดเครื่องทรงคืนทศกัณฐ์

1. ทศกัณฐ์สั่งเสียนางมณฑาทิกับนางกาลอัคคี

2. ทศกัณฐ์ลามาเหสี นางสนมรู้ว่าให้

3. ทศกัณฐ์ยกทัพออกจากเมืองมีนกลแสง
บินอยู่

ห้องที่ 109 ทศกัณฐ์แปลงตนเป็นพระอินทร์ ออกรบกับพระรามจนตาย

1. เมื่อรบกัน พลยักษ์ใจเสีย ทิ้งกันกระจัดกระจาย พลลิงพากันไล่ล่าทศกัณฐ์เข้าสู้
2. ทศกัณฐ์แปลงศรไล่พระรามกลับเป็นข้าวตอกดอกไม้ พระรามยังหลงรูปแปลงทศกัณฐ์ไม่แปลงศร รวมทั้งพระลักษมณ์และพลลิงอื่น ๆ เว้นหนุमानเดือนสติพระรามถึงครึ่งศึกอินทรชิต
3. พระรามได้สติแปลงศรไล่ทศกัณฐ์ตกลงจากรถ งาช้างที่ปักอกหักกลับร่างเป็นทศกัณฐ์พรากร่างพันต่างๆ นานาหนุमानขี้ดวงจิตของทศกัณฐ์จนทศกัณฐ์ตาย เทพมาวยพร พระรามถามถึงพิเภกถึงงาช้าง แล้วเลิกทัพกลับ
4. พิเภกเข้ากอดบาททศกัณฐ์ว่าให้รำพันมหุเทรกับสาริณทุตกีเข้ามาร่ำไห้ พิเภกาให้ทั้งสองไปทูลนางมณฑิเทและนางอัคคี
5. นางมณฑิเท นางกาลอัคคี ทราบเรื่องสลับไป เมื่อพื่นก็รีบเดินทาง
6. ถึงสนามรบ พบศพทศกัณฐ์ นางมณฑิเทกอดบาทชวา นางอัคคีกอดบาทช้าย ต่างรำพัน นางนร่ำไห้รำพัน เสนาร่ำไห้ พิเภกบลดทุกคนหัดคิดถึงการพระศพ สองมเหสีมอบาให้พิเภกจัดการ

ห้องที่ 110 พิเภกาให้เชิญศพทศกัณฐ์เข้าเมือง

1. พิเภกาให้มหุเทรไปจัดรถกับโกศแก้วมา พิเภกเชิญศพใส่โกศ แห่ศพเข้าเมือง แล้วเชิญศพขึ้นปราสาทตั้งบนแท่นทอง
2. พิเภกาให้เตรียมบุษบกแก้ว เชิญนางสีดาเข้าเฝ้าพระรามพร้อมกับนางมณฑิเท นางอัคคี

1. ทศกัณฐ์ในร่างพระอินทร์แต่ยังมีเขี้ยวยักษ์แปลงศรไล่ทัพพระรามกลับเป็นข้าวตอกหนุमानทูลเตือนพระรามบนรถทรง
2. ท่ามกลางพลยักษ์ที่ตาย พระรามแปลงศรถูกทศกัณฐ์รตพัง หนุमानขี้ดวงจิตทศกัณฐ์
3. ทศกัณฐ์ตาย พิเภกร่ำไห้
4. พิเภกร่ำไห้กับศพทศกัณฐ์ นางมณฑิเท นางอัคคีและนางนร่ำไห้ พลยักษ์นั่งเฝ้า

1. ขบวนแห่พระศพของทศกัณฐ์เข้าเมืองลงกา
2. พิเภกสั่งการหลังเชิญพระศพขึ้นปราสาท
3. เหล่านางนอยู่ในโรงพิธี

นางจันทวดีมีเหยื่อของกุมภกรรณและนางสุวรรณ
กันยมา

3. พิเภกกับสีนางมาเฝ้านางสีดา เชิญนาง
ไปปล้ำปลาของพระราม นางเกรงพระราม
สงสัย พิเภกกล่าวแก้ให้ นางสีดาขอไปสร่งทรง
เครื่องแล้วขึ้นบุษบก มีบทชมบุษบก และชบวน
นางส่านักขาตามชบวนแห่มาด้วย

4. พิเภกเข้าทูลพระรามเมื่อชบวนถึงปล้ำปลา
พระรามถามถึงผู้ตามมาพิเภกแนะนำให้ นางสีดา
ลงจากบุษบกมาเฝ้าพระราม พระรามเกรงคน
ตจฉินจึงกล่าวถามนางอย่างไว้เชิง นางสีดาอัดอั้น
ตันใจขอพิสูจน์ตนเองด้วยการลุยไฟ พระรามยินดี

ห้องที่ 111 นางสีดาลุยเพลิงถวายสัตย์ต่อพระราม

1. พระรามแผลงศรเป็นสัญญาณเชิญวงเทพ
มาพร้อมกัน แล้วสั่งสุครีพหาเชื้อเพลิง พระราม
แผลงศรจุดไฟ

2. นางสีดาอธิษฐานแล้วลุยไฟ เกิดดอกบัว
รองรับบาทของนางทุกก้าวเหล่าเทพอวยพรนาง
พลึงพลึงษ์สรรเสริญ พระอินทร์เป่าสังข์ให้
นางออกจากกองไฟ

3. นางสีดาอภิวาทพระราม พระรามรับนาง
ขึ้นร่วมบัลลังก์ พระอินทร์ให้เหล่าเทพร่ายรา
ถวาย แล้วต่างลากลับ

4. นางสีดาสนทนากับพระราม แล้วพระราม
ให้พิเภกครองลงกา

1. นางสีดาลุยไฟต่อหน้าพระราม ท่วม
กลางพยาน ทั้งมวลเทพ ฤๅษี สัตว์ในหิมพานต์
พลึงษ์ พลึง เกิดมีดอกบัวรองรับบาทนาง

ห้องที่ 112 ขบวนแห่ศพทศกัณฐ์ไปสู่เมรุ

1. พิเภกลี้งการเรื่องพิธีปลงพระศพทศกัณฐ์
2. พิเภกให้เชิญพระศพขึ้นรถ จัดขบวนแห่ไปยังพระเมรุ
3. ทาพิธีปลงศพเสร็จ พิเภกไปเข้าเฝ้าพระรามเชิญเข้าลังกา (เนื้อเรื่องตอนนี้จะตรงกับตำแหน่งภาพในห้องที่ 112 นี้แต่ต้องลำดับเหตุการณ์หลังภาพเหตุการณ์ในห้องที่ 113)

ห้องที่ 113 พิเภกถวายเพลิงศพทศกัณฐ์

1. พิธีปลงศพของทศกัณฐ์ ให้เชิญโกศแก้วขึ้นพระเมรุ เหล่ามเหสี ญาติ นางใน ต่างรำให้ (มีแต่บทพรรณนาลักษณะของพระเมรุ ไม่กล่าวถึงมหรสพในงาน)
2. ทาพิธีสมาพระศพและถวายพระเพลิง

1. พิเภกลี้งการ
2. ขบวนแห่พระศพไปยังพระเมรุ (ภาพต่อถึงห้องที่ 113)
3. พิเภกมาเข้าเฝ้าพระราม (ตามลำดับเหตุการณ์จะต้องต่อจากภาพในห้องที่ 113)

1. พระเมรุตั้งโกศแก้ว พิเภกลี้งการอยู่หน้าพระเมรุ เหล่านางทั้งหลายรำให้ รอบพระเมรุมีโรงมหรสพ ล้อมรอบ ผู้คนเข้าชมทุกโรง มุมซ้ายค่อนข้างด้านบน ของภาพมีหญิงโขนหัวทุ่มขาวไว้ทุกข์หลายคน และมีพลับพลาพระญาติวงศ์

ห้องที่ 114 ราชากิเชกครองกรุงลังกา และพระราม พระลักษมณ์ นางสีดา ประทับแรมในส่วนขวัญ

1. พระรามให้สุครีพเตรียมพล พระราม พระลักษมณ์ นางสีดา สรง-ทรงเครื่อง มาขึ้นรถ มีบทชมรถ+ขบวน เข้าลังกา มีบทชมเมือง
2. ถึงวัง พิเภกเชิญเสด็จขึ้นปราสาท นางมณฑิพาสนมนางในมาเข้าเฝ้าพระราม นางในจับระบา ขับร้องเพลง
3. เข้า พระรามให้ชามพูวราชหาฤกษ์ครองลังกาให้พิเภก ลี้งการ ให้จัดเตรียมพิธี ตกแต่งปราสาท

1. พระรามทาพิธีมอบลังกาให้พิเภก
2. พระราม นางสีดา ประทับส่วนขวัญ พิเภก พระลักษมณ์ พลยักษ์ พลลิง หมอบเฝ้าอยู่
3. พระรามประทับในส่วนขวัญ

4. เข้า พร้อมกันที่ปราสาท พิเภกสรง-
ทรงเครื่อง มาเข้าเฝ้า พระราม นางตรีชฎา
กับนางมณฑิลาสรงทรงเครื่องตามมาเฝ้า

5. พระรามท้าวพิเภกมอบลงกาให้พิเภก นางตรี
ชฎาเป็นแม่เหล็ก ฝ่ายขวา นางมณฑิลาเป็นฝ่ายซ้าย

6. เข้าอีกวัน พิเภกเชิญพระรามประพาส
อุทยาน สู่ศรีพิจัดพล พระราม พระลักษมณ์ นาง
สีดาสรงทรงเครื่องแล้วขึ้นรถทรง มีบทชมรด+
ชบวน

7. ถึงสวนขวัญ สามกษัตริย์ชมไม้ดอก พิเภก
เชิญขึ้นตึกหน้า พระรามประทับแรมที่สวนนั้น

ห้องที่ 115 อัศรรณมาราสูรรบกับพระราม พระรามฆ่าตาย แล้วกลับเกิดเป็น 4 ตาย 4 กลับ
เกิดเป็น 8 พิเภกทูลให้แผลงศรกวาดศพลงทะเล

1. ไวยกาสูรและนิลกายสูรทหารกรุงจักรวาล
ลมาทูลท้าวอัศรรณว่า ทศกัณฐ์ ทศคีรีวัน ทศคีรีธ
ฤกพระราม-พระลักษมณ์ฆ่าท้าวอัศรรณเดินสั่งจัด
ทัพ เข้า สรง-ทรงเครื่อง มาขึ้นรถทรงมีบทชม
รด+ชบวน มาถึงลงกาชาวเมืองแตกตื่น นาย
ด่านมาแจ้งพิเภก พิเภกเข้าทูลพระราม

2. พระรามทราบเรื่องสั่งจัดทัพ แล้วไปสรง-
ทรงเครื่องพร้อมพระลักษมณ์มีบทชมรด+ชบวนทัพ

3. พระรามเจรจากับท้าวอัศรรณก่อนรบกัน
พระรามแผลงศรท้าวอัศรรณขาด 2 ท่อน
กลับเกิดขึ้นเป็นท้าวอัศรรณ 2 ตนขาด 4 ท่อน
กลับเป็นขึ้นมา 4 ตน จนกลับเป็นท้าวอัศรรณได้
ถึงพันตน พระรามถามพิเภก พิเภกตอบว่าท้าว
อัศรรณได้พรมาให้พระรามแผลงศรให้ตัวขาด

1. พอลิงรบกับท้าวอัศรรณหลายคน

2. พระรามแผลงศรกวาดท้าวอัศรรณ
ทั้งหมดลงทะเล

แล้วกวาดลงทะเลทำวัตรก็ตาย

4. พระรามแผลงศรตัดตัวทำวัตรทั้งหมดแล้วกลายเป็นลมกรรพัดเอาตัวทั้งหมดลงทะเลจนตาย เทพทั้งหลายมาอวยพร

ห้องที่ 116 เมื่อพระรามยกทัพกลับ พิเภกทูลให้แผลงศรทำลายถนนที่จองไว้ บรรลัยก็กลับขึ้นมาจากบาดาลเยี่ยมทศกัณฐ์ พบนางกาลอัคคี มารดาจึงรู้ว่าพ่อตาย

1. พระรามเสด็จศึกกลับมาสวนขวัญ พระมาตุลีลา ชัษรตเหาะกลับสวรรค์ พระรามให้พิเภกดูฤกษ์กลับอยุธยา พิเภกว่าจะมีศัตรูมาอีกหนึ่งตน พระรามไม่กลัวเกรง ให้สุครีพจัดพลพิเภกสั่งเปาวนาสุรจัดชบวนรถ

2. พระราม พระลักษมณ์ นางสีดาสรง-ทรงเครื่อง มาทรงรถ มีบทชมบุษบก รถทรง และชบวน ข้ามถนนที่จองไว้ แล้วพิเภกทูลขอพระรามแผลงศรทำลายถนน เดินทางถึงเขาเหมติ-รันพระรามให้ตั้งพลับพลา

3. กล่าวถึงบรรลัยก็กลับ โอรสของทศกัณฐ์กับนางกาลอัคคี ผันว่ามีเทพสี่กรมาหักคอ และแหะดวงวิญญานพาไป ให้นึกถึงพระบิดา ขอลาทำวกาลนาคไปลงกา มาสรง-ทรงเครื่องแล้วแทรกผันขึ้นมา

4. เดินทางถึงลงกา เห็นผิคลั่งเกด ร่ายเวทกำบังตนเข้าเฝ้าพระมารดา นางกาลอัคคี กอดโอบาสไศกเศร่า บรรลัยก็กลับถามจนทราบความ ราพันถึงทศกัณฐ์ ไกรธ จะไปสังหารพระราม นางอัคคีห้ามไม่ได้จึงส่งศรพระพรหมให้แล้วอวยพร

1. พระรามแผลงศรทำลายถนนหลังจากชบวนเสด็จข้ามพันกรุงลงกา

2. บรรลัยก็กลับร่ายเวทกำบังตน

3. บรรลัยก็กลับเข้าพบนางกาลอัคคี

ท้องที่ 117 บรรลัยกัลป์ตามมารบ หนุมาณแปลงเป็นกระบือฆ่าบรรลัยกัลป์ตาย

1. บรรลัยกัลป์ตามรอยชบวนเสด็จของพระ-
รามไป พระรามได้ยินเสียงกึกก้องตามพิเภก
ทราบว่าบรรลัยกัลป์ตามมาให้หนุมาณไปสังหาร
2. หนุมาณรับสั่งรับมา ร่ายเวทแปลงเป็น
ควายตกหล่มอยู่ เมื่อบรรลัยกัลป์มาพบก็ขอให้
ช่วยแล้วจะบอกทาง บรรลัยกัลป์เข้าแบกจนเหนื่อย
หนุมาณในร่างกระบือให้ไปพักแล้วมาใหม่
บรรลัยกัลป์ทำตามแล้วกลับมาช่วยจนสำเร็จ
หนุมาณตอบแทนคุณด้วยการเตือนให้กลับไป
บรรลัยกัลป์โกรธไม่เชื่อ เข้าสู้
3. หนุมาณหนีไปกลับร่างเดิมแล้วได้สู้กันอีก
บรรลัยกัลป์ใช้ศร หนุมาณจับร่างบรรลัยกัลป์ไม่ได้
ให้ร่างแปลงสู้ ตนเองลอบไปถามพระทีศไพฑูริ
ที่เขามรกต พระฤๅษีบอกให้ด้วยฝูงทรายหนุมาณ
กลับมาสู้ใช้ฝูงทรายซัดบรรลัยกัลป์แล้วจับตัวได้
ใช้ตรีเฑาะจนตาย ตัดเศียรบรรลัยกัลป์กลับมา
ถวายพระราม

1. หนุมาณรับสั่งพระรามที่พลับพลา
2. หนุมาณร่ายเวทนิมิตร่าง
3. รถศึกบรรลัยกัลป์มาพบกระบือแปลง
ตกหล่ม
4. บรรลัยกัลป์เข้าจุดขึ้นแต่ไม่ให้
5. หนุมาณไปถามฤๅษี
6. หนุมาณสู้กับบรรลัยกัลป์ในท่าจับ
7. หนุมาณสังหารบรรลัยกัลป์

ท้องที่ 118 พระรามเคลื่อนพลเข้าเมืองขีดขิน นิลพัทออกมาจับ

1. พระรามเดินทางต่อ มีบทชมปา ถึงเขา
คันธมาสน์ พระรามเล่าถึงพลลิง มาถวายตัวที่นี้
เดินทางจนใกล้ขีดขินนิลพัททราบเรื่องมารับเสด็จ
2. พระรามเคลื่อนพลเข้าเมืองขีดขิน นาง
คาราพาวีวารมารับเสด็จ พระรามให้นิลพัท
ดูแลขีดขินจนกว่าสุครีพจะกลับมาครอง สุครีพ
เชิญประพาสสวน มีบทชมสวน พระรามประทับ
แรมในอุทยาน

1. ชบวนรถพระรามใกล้เมืองขีดขิน
นิลพัทมารับเสด็จ เชิญเข้าวัง
2. นางคาราพานางในมารับเสด็จในวัง

ห้องที่ 119 พระรามให้ทูลมารกับกุชั่นไปส่งข่าวในกรุงศรีอยุธยา

1. ออกจากขีดขินถึงปาร์จ พระรามเล่าถึง ตอนพบสดาญ มีบทสร่งน้ำชมบัว ชมปลา พลลึง ลงเล่นน้ำ เดินทางต่อ มีบทชมป่า ผ่าน อาศรมฤๅษี พระสรภังค์ - ภารทวาชข้ามฝั่ง แม่น้ำสะโตงมาถึงอาศรมพระฤๅษีวิชิษฐ์-สวามิตร มีบทฤๅษีอื่นแตกตื่น

2. พระรามเข้าเคารพสองพระฤๅษีพร้อมพระ- ลักษมณ์และนางสีดา พระรามเล่าเรื่องให้ พระฤๅษีทั้งสองฟัง

3. กุชั่นนับนิ้วไม่หล่นรู้ว่าครบสี่ปีมารับเสด็จ พระรามที่ทำน้ำพบรอยของชบวนเสด็จจึงมายัง อาศรม พบพลลึง-พลยักษ์ และได้พบพระราม เข้ามาเฝ้า พระรามถามทุกข์สุข กุชั่นเล่า ถึงอยุธยาพระรามโศก ให้กุชั่นกับทูลมานไป แจ้งข่าวในอยุธยา

1. พระรามและชบวนข้ามฝั่งแม่น้ำมายัง เขตอยุธยา (ศรีอยุธยา)

2. พระรามพาพระลักษมณ์ นางสีดามา พบพระวิชิษฐ์-สวามิตร พลลึงมาบอกทูลมาน ว่ากุชั่นและพวกมา

ห้องที่ 120 พระพรต พระสัตรรูด เตรียมเข้ากองไฟ ทูลมานและกุชั่นเข้าเฝ้าทูลเรื่องพระราม เสด็จกลับให้ทราบ

1. พระพรต พระสัตรรูด มาลาสามชนนีเพื่อ เข้ากองไฟตามสัญญาไว้ชนนีทั้งสามคร่ำครวญจน สลบ พระพรต พระสัตรรูดคร่ำให้สลับไปด้วยเมื่อ ฟื้นพระพรต พระสัตรรูดลามายังพระลานชัย สั่ง สุ่มันตันเตรียมไฟ

2. พระพรต พระสัตรรูด จะเข้ากองไฟ ทูลมานกับกุชั่นมาถึงเข้ายุตไว้ แล้วทูลความ สององค์ไปทูลสามชนนี ต่างพากันยินดี พระพรต

1. พระพรต พระสัตรรูด ลาชนนีเข้ากอง ไฟ

2. ทหารเตรียมกองไฟ

3. ทูลมานกับกุชั่นมาทูลพระพรต

4. ชบวนเสด็จกลับอยุธยา พระพรต พระสัตรรูดนำตามด้วยสามชนนี พระราม- นางสีดา พระลักษมณ์ และพิเภก

พระลัทรุคสังเตรียมขบวนรถรับเสด็จ ชาวเมือง
ชาววังยินดีทิวหน้า

3. เข้า ท้ากษัตริย์สรง-ทรงเครื่อง มาขึ้น
รถ มีบทชมขบวนรถมาถึงอาศรมพระฤๅษี เข้าพบ
กันด้วยความยินดี พระรามเล่าเรื่องให้ฟัง ชนนี้
ทั้งสามสงสารต่างโศกเศร้า ทราบความจาก
นางสีดาก็ยิ่งสงสาร แล้วต่างสนทนากันก่อนลา
พระฤๅษีกลับ

4. พระรามสั่งจัดพล เข้า แبدกษัตริย์สรง-
ทรงเครื่อง มาทรงรถมีบทชมขบวนรถ ชาว
เมืองมารอรับเสด็จ

ห้องที่ 121 พระรามบุนบำเพ็ญความชอบประทานน้องและทหาร

1. ถึงวัง พระรามให้พลลิงพักที่อุทยานฝ่าย
ขวา ฝ่ายซ้ายเป็นพลยักษ์พรานป่าให้อยู่ในเมือง
ให้เตรียมจัดเลี้ยงพลทั้งหลาย

2. ชนนี้ทั้งสามให้พระพรตเตรียมการให้พระ-
รามครองเมือง พระพรตตามโหรและตามพิเภก
แล้วสั่งสมันตันเตรียมพิธี ไปเชิญพระฤๅษี มีบท
พรรณนาการจัดพิธีต่าง ๆ พระฤๅษี พระอินทร์
มาเข้าร่วมพิธี

3. เข้า ชนนี้ทั้งสามให้พระรามสรง-ทรง
เครื่อง ขึ้นรถทรงทรงแห่ขบวนมายังมณฑป เริ่ม
ทำพิธี มีการรำราชองเทพ โรงมหรสพต่าง ๆ
เมื่อเสร็จพิธีพระฤๅษี เทวดา ลากลับ

4. พระรามปรึกษาสมันตัน ในการบำเพ็ญ
ความชอบ บทบรรยายถึงบำเพ็ญของแต่ละคน

1. พระรามประชุมพล ประทานบำเพ็ญ
ให้ทุกคน

2. ทูมานั่งบัลลังก์กลับลู่มใจ

3. พระรามแผลงศรให้ทูมานตามไป

4. ทูมานใช้หางกวาดเป็นอาณาเขตเมือง

โดยเฉพาะหนุมานได้ครองอยุธยาพร้อมกับพระ-
ราม-พระลักษมณ์ แล้วต่างแยกย้ายกลับกันไป

5. หนุมานสร้าง-ทรงเครื่องมานั่งบัลลังก์เกิด
เจ้าร้อนจึงได้คิดเข้าไปทูลพระรามขอถวาย
เมืองคืนพระรามเพลงศรให้หนุมานตามไป ถ้า
ศรตกที่ใดจะสร้างเมืองให้ตรงนั้นหนุมานตามไป
พบแล้วใช้หางกวาดเป็นอาณาเขตเมือง

ห้องที่ 122 พระรามสร้างเมืองให้หนุมาน

1. หนุมานกลับมาทูล พระรามไม่อาจสร้าง
เมืองให้ได้เพราะหนุมานทำเกินคำสั่ง ให้
เทวดามาสร้างให้แทน

2. พระวิษณุกรรมกับเทพมาสร้างเมืองให้ด้วย
การนิมิต บทพรรณาสภาพเมือง พระรามให้ชื่อ
ว่า เมืองนพบุรี แบ่งสมบัติให้หนุมานครึ่งหนึ่ง
รวมทั้งไพร่พล หนุมานสร้าง-ทรงเครื่องไปขึ้นรถ
มีบทรถ+ชบวน ชาวเมืองย้ายมาเมืองใหม่

3. หนุมานครองเมืองอย่างเป็นสุข เจ็ดวัด
จึงไปเฝ้าพระราม หนุมานแกล้งล้อมด้วยนางบำเรอ
ปรนนิบัติ

1. หนุมานครองเมืองใหม่ ท่ามกลางทหาร
ลิงและมนุษย์ มีตำหนักนางสนม ไพร่พลทามา
ค้าขาย มีทั้งคนและลิงเช่นกัน

ห้องที่ 123 ท้าวมหาบาลเทพาสูร ยกทัพมาเยี่ยมทศกัณฐ์ ทราบว่าทศกัณฐ์ตาย จึงยกเข้าประชิดลงกา

1. ท้าวมหาบาลครองเมืองจักรวาลคิดถึงทศ-
กัณฐ์ สหายรัก ให้จัดพลเข้าสร้าง-ทรงเครื่อง
มาขึ้นรถ มีบทขมรถ+ชบวน

2. ถึงลงกาถามฤทธิการนายด่านจึงทราบ
เรื่อง ให้ภัทรจักรไปพบพิเภก พิเภกหรือท้าวมศ-
คีริวงศ์คู่ชะตา ให้พลรักษาเมือง ภัทรจักรมาทูล

1. ทัพของท้าวมหาบาลยกมาทางลงกา
2. พิเภกสั่งจัดทัพ
3. พิเภกขึ้นช้างศึก เคลื่อนชบวนพล

ว่าพิเภกเป็นข้าพระรามไม่ชอบกับยักษ์พาล

ทำวมหาบาลโกรธาให้หยุดทัพพรอทัพพิเภก

3. พระรามฝันโหรทั้งสี่ทำนาย พระราม
เพลงศรไปถึงพิเภก พิเภกเชิญพระศรเขียนสาร
ผูกติดแล้วศรจึงกลับมาถึงพระราม พระราม
ให้หนุมานหรือพระยาอนูชิตไปช่วย

4. หนุมานเหาะไปพบพิเภกปรึกษากัน หนุมาน
เหาะไปดูเชิงแล้วจะเข้าช่วยแก้เสียที่ พิเภกสั่ง
จัดทัพ มาสร้าง-ทรงเครื่องขึ้นช้างศึกมีบทมข้าง
ศึกและชบวน

ท้องที่ 124 พิเภกรับกับทำวมหาบาลเทพาสุร หนุมานเข้าช่วยร่ำมหาบาลตาย

1. หนุมานเหาะมาอยู่ในเมฆ ทำวมหาบาล
เทพาสุรให้ขับพลเข้ารบพิเภกเข้าสู่กับทำ
มหาบาล ทำวมหาบาลหวดศรถูกพิเภกตกลงจาก
หลังช้าง หนุมานเข้าช่วย มีบทเจรจาตอบโต้กัน
ก่อนการต่อสู้

2. หนุมานจับเท้าทำวมหาบาลพาดลง ฉีก
แขนขาขว้างไป แต่กลับติดเข้าร่างเดิม ทำ
มหาบาลถอนต้นตาลเข้าสู่ จนหนุมานเหยียบบอก
ทำวมหาบาลได้ ถามพิเภกถึงวิธีฆ่า หนุมานจึง
แหะดวงใจมาช่วยจนทำวมหาบาลตาย เทพมา
อวยพร

3. พิเภกชวนหนุมานกลับเข้าวัง

ท้องที่ 125 กาเนติไพนาสุรียวงศ์ และอสุรผัด

1. หนุมานเข้าไปพบนางเบญกาย

1. ทัพพิเภกเผชิญกับทัพทำวมหาบาล
2. ทั้งสองฝ่ายเข้าสู่กัน ทำวมหาบาลขึ้น
สู้กับพิเภกบนหลังช้าง หนุมานออกมาช่วย
3. หนุมานสู้กับทำวมหาบาล มีภาพหนุมาน
จับแขน-ขาทำวมหาบาลคล้ายจะฉีกออก
4. ทำวมหาบาลถอนต้นตาลมาสู้ด้วย
5. หนุมานเหยียบบอกทำวมหาบาล ถาม
พิเภกซึ่งอยู่บนหลังช้าง
6. เทวดานางฟ้าอวยพร
7. พิเภกยกทัพกลับ

1. หนุมานเข้าห้องนางเบญกาย

2. เข้าทูลถามกับพิเภกเหาะไปเฝ้าพระราม พระรามยินดีประทานรางวัลให้ ทั้งสองลากลับ
3. นางมณโฑให้กำเนิดโอรสเหมือนอินทรชิต เป็นบุตรทศกัณฐ์ พิเภกคิดว่าโอรสของตนให้ชื่อว่า ไพนาสूरียวงศ์ ให้นำคนดูแลโอรสเป็นพี่เลี้ยง
4. เบญจกายคลอดบุตรพัศตร์เป็นลิง พิเภกให้ชื่ออสูรผัด
5. พิเภกรักทั้งไพนาสूरียวงศ์และอสูรผัด ให้นำบุตรเสนางค์ละห้าร้อยเท่าๆ กันไพนาสूरียวงศ์และอสูรผัดเติบโตมาด้วยกัน

2. ทูลถามกับพิเภกเหาะไปเฝ้าพระราม
3. พิเภกขึ้นชมไพนาสूरียวงศ์และอสูรผัดข้าง ๆ เป็นนางมณโฑกับนางเบญจกาย

ห้องที่ 126 พระยาอนุชิตชมอุทยาน เก็บผลมะม่วงให้สาม ยางมะม่วงหยดถูกศีรษะเผลอตัวใช้เท้าเกา นางสนมเห็นเข้าหัวเราะ เลยหนีไปบวชอยู่กับฤๅษีที่ศิวพิที่เขามณฑป

1. ทูลถามครองเมืองอย่างเป็นสุข เข้าวันหนึ่งให้จัดพลจะไปประพาสอุทยาน สรง-ทรงเครื่องมาทรงรถ มีบทสมรถ+ชบวน
2. ถึงสวนมีบทสมไม้ ทูลถามขึ้นเก็บมะม่วง ยางตกใส่ศีรษะยกเท้าขึ้นเกาหัวนาย นางสนมหัวเราะชี้ชวนกันดู ทูลถามเกิดอดสู ให้นำตัวมิดมิด เหาะไปอุทยาน นางกานัลตกใจค้นหาไม่พบต่างโศกเศร้า
3. ทูลถามทูลพระรามขอถวายเมือง ลาไปบวช พระรามอวยพร
4. ทูลถามมาขอบวชกับพระศิวพิที่เขามณฑป ฤๅษีให้อยู่ในร่างมนุษย์ ทูลถามนิมิตร่างทรงเครื่องบวช ลาพระฤๅษีไปยอดเขา บูชาองไฟ

1. ทูลถามครองเมืองนพบุรี พร้อมหน้าสนมกานัล-ทหาร
2. ทูลถามขึ้นต้นมะม่วงยกเท้าเกาเศียร นางสนมกานัลชี้ชวนกันดู
3. ทูลถามกานัลร่างเหาะไปทางอุทยาน
4. ทูลถามเหาะมาเข้าพบพระฤๅษี
5. ทูลถามนิมิตร่าง
6. ทูลถามในร่างมนุษย์มาหาพระฤๅษี
7. ทูลถามในร่างมนุษย์บูชาองไฟ ทรงเครื่องเป็นฤๅษี

ห้องที่ 127 วรณีสู่ที่เลี้ยงโพนาสूरियวงศ์ ทาอุบายให้รู้ว่าพิเภกฆ่าเชบีดา แล้วให้ขอลาไปเรียน
ศิลปศาสตร์กับพระกาลตาส

1. โพนาสूरियวงศ์ชั้นชาลิบสามปีลาไปเที่ยว
อุทยาน พิเภกให้วรณีสู่จัดพล โพนาสूरियวงศ์สรง-
ทรงเครื่อง มาขึ้นม้าทรงมีบทชมม้า+ชบวน มีบท
ชมสวน

2. ถึงเวลาบ่ายสาม วรณีสู่ทาอุบายร้องให้
แล้วหัวเราะ โพนาสूरियวงศ์ถามแล้วพาไป
สนทนาตามลาพัง โพนาสूरियวงศ์ทราบเรื่องเกิด
ความแค้นกลับไปเฝ้าพิเภกแล้วไปหานางมณฑา
ศกเศรำ ถ้ามถึงพวกของทศกัณฐ์ที่ยังมีอยู่
นางมณฑาเอ่ยถึงท้าวจักรวรรดิครองกรุงมลิวัน
โพนาสूरियวงศ์ลาจะไปพบ แล้วมาบอกกับวรณีสู่

3. เข้าโพนาสूरियวงศ์มาขอลาพิเภกไปเรียน
วิชา แล้วมาลานางมณฑาออกไปพร้อมวรณีสู่โดย
ลักจอกแก้วที่ทศกัณฐ์กับท้าวจักรวรรดิร่วมตีมฉลอง
ชัยมาด้วย

1. โพนาสूरियวงศ์ถามความจากวรณีสู่

2. โพนาสूरियวงศ์ มาลาพิเภกไปเรียน
วิชาพร้อมวรณีสู่

3. โพนาสूरियวงศ์กับวรณีสู่มาลานางมณฑา

4. โพนาสूरियวงศ์กับวรณีสู่ออกจากวังพา
กันเหาะไป

ห้องที่ 128 โพนาสूरियวงศ์กับวรณีสู่ที่เลี้ยงลอบไปกรุงมลิวัน ผ่านด่านไพทรด - นัการดของ
กรุงมลิวัน เข้าเฝ้าท้าวจักรวรรดิ บอกข่าวทศกัณฐ์ตาย

1. โพนาสूरियวงศ์ขอเรียนนนต์แก่ไพทรด นั
การด ลวงว่าพิเภกจะให้ไปพบท้าวจักรวรรดิ
เมื่อเรียนสำเร็จลาพระฤๅษีเดินทางไปกับวรณีสู่
2. ถึงด่านเมืองมลิวันร้ายเวทกำบัง เพลิง
กรดก็เย็น ถึงด่านนัการดใช้ทรายโปรยกำกับ
พระเวท ผ่านป่ามีบทชมป่า

1. โพนาสूरियวงศ์มาทักวรณีสู่ขอเรียนนนต์
กับฤๅษี

2. ถึงด่านไพทรด โพนาสूरियวงศ์ร้ายเวท
มาถึงด่านนัการดโปรยทรายจนน้ำแห้ง

3. โพนาสूरियวงศ์กับวรณีสู่เข้าเฝ้า
ท้าวจักรวรรดิ

3. ท้าวจักรวรรดิผันผวาตื่น ให้โทรทานาย
ทราบว่าจะมีกุมารมาพึ่ง เข้าไพบนาสุริยวงศ์กับ
วรรณีสูรเข้ามาพบทูลความทั้งหมด ท้าวจักรวรรดิ
ให้จัดพล สรง-ทรงเครื่อง ขึ้นรถ ยกทัพมาถึง
ลงกา

ห้องที่ 129 ท้าวจักรวรรดิยกทัพระชืดลงกา พิเภกออกรบแพ้ ท้าวจักรวรรดิให้จำตรุษังไว้

1. ไพบนาสุริยวงศ์ขอลาไปเฝ้าพิเภกเพื่อไม่ให้
นางมณฑาทืดอดร้อน ท้าวจักรวรรดิเห็นดี

2. ไพบนาสุริยวงศ์เข้าเฝ้าพิเภก พิเภกยินดี

3. เข้า ท้าวจักรวรรดิยกพลมาตั้งมั่น ให้

วิษณุราชกับนันทการไปพบพิเภกบอกให้มาสวามิภักดิ์
พิเภกตอบว่าไม่เคยกับพาล ท้าวจักรวรรดิ
โกรธให้เคลื่อนพล

4. พิเภกสั่งจัดพล สรง-ทรงเครื่อง มีบทชม
รด+ชบวน

5. มาถึงสองทัพรบกัน ท้าวจักรวรรดิแผลง
ศรเป็นพญานาคราชมัดพิเภก จับพิเภกยกทัพ
กลับพลับพลา

6. ไพบนาสุริยวงศ์ทราบเรื่อง ยินดี มาเฝ้า
ท้าวจักรวรรดิขอชีวิตพิเภก ท้าวจักรวรรดิ
ยินยอมแต่ให้ทรมาณแล้วขังไว้

4. ท้าวจักรวรรดิยกทัพออกจากเมือง

1. พิเภกให้เตรียมรบ

2. พิเภกยกทัพออกมา

3. พิเภกสู้กับท้าวจักรวรรดิ ท้าวจักรวรรดิ
แผลงศรเป็นพญานาคมัดพิเภก

4. พิเภกถูกพญานาคมัด ท้าวจักรวรรดิจึง
จับตัวกลับมาที่พลับพลา

ห้องที่ 130 ท้าวจักรวรรดิอุกภิเษกไพบนาสุริยวงศ์ เปลี่ยนนามเป็นทศพินครองลงกา อสุรผัดลาชนนี
เพื่อตามบิดา

1. ท้าวจักรวรรดิเข้าวังกรุงลงกา นางมณฑาท
ทราบเรื่องจาใจมาเข้าเฝ้า ผากไพบนาสุริยวงศ์
กับท้าวจักรวรรดิท้าวจักรวรรดิยินดีให้โทรหาฤกษ์

1. ท้าวจักรวรรดิยกทัพเข้าวังกรุงลงกา

2. ท้าวจักรวรรดิทาพิธีอุกภิเษกให้ไพบนา-
สุริยวงศ์

อุปภิเชกโพนาสูริยวงศ์ แล้วให้เตรียมการพิธี

2. เข้าท้าวจักรวรรดิให้โพนาสูริยวงศ์สร้าง-
ทรงเครื่อง พามาท้าวให้ครองเมือง ให้นาม
ว่า ทศพิน และมอบศรบรรลัยจักรวาลให้

3. พิเภกราพันถึงทุกข์ของตน

4. อสุรผัดจะเข้าพบโพนาสูริยวงศ์ถูกท้าว
จักรวรรดิจับไล่ จาใจกลับออกมา ไปพบชนี่ลา
ไปหาพระบิดา นางเบญกายให้รอท้าวจักรวรรดิ
กลับก่อน

5. ท้าวจักรวรรดิสั่งนางมณฑเทแล้วกลับเมือง
อสุรผัดมาตามนางเบญกายถึงพระบิดาแล้วลาตรี-
ชฎากับนางเบญกายเหาะไป ถึงเขามณฑปตาม
พระฤๅษี อสุรผัดไปตามคำบอกพหุमानในร่าง
มนุษย์จึงถาม พหุमानทราบว่า เป็นบุตรกียินดี
สำแดงฤทธิ์หาวเป็นดาวเดือนให้ดู อสุรผัดจึง
เชื่อว่าเป็นพระบิดาเล่าความให้ฟังพหุमानเกรธ
ลาเพศฤๅษี พาอสุรผัดไปขีดขิน

3. อสุรผัดเข้าพบโพนาสูริยวงศ์ถูกท้าว
จักรวรรดิไล่

4. อสุรผัดมาร้องให้กับชนี่ แล้วลาไปหา
พระบิดา

5. อสุรผัดลาพิเภกในท้องช้าง

6. อสุรผัดออกจากลังกา เหาะไป

7. อสุรผัดพบพระฤๅษี พระฤๅษีชี้บอกทาง

8. อสุรผัดพบพหุमानหาวเป็นดาวเป็น
เดือนให้ดู

ห้องที่ 131 พระรามให้พระพรต พระสัตรุด พร้อมทั้งท้าวพระยาพานร ยกทัพไปช่วยพิเภก และ
รบกับท้าวจักรวรรดิ เมืองมลิวล

1. พหุमानทูลสุครีพหรือพระยาไวยวงศา สุครีพ
ให้พหุमानพาโอรสไปทูลพระราม สุครีพกับท้าว
มหาชมพูจะยกพลตามไป

2. พระรามหลับฝันให้โหรแก้ฝัน

3. พหุमानพาโอรสมาเข้าเฝ้าพระราม แล้ว
เล่าความ พระรามกริ้ว ให้พหุमानไปเกณฑ์พล
เมืองขีดขินและชมพู ให้เสนาไปเชิญพระพรต-
พระสัตรุด

1. พหุमानกับอสุรผัดมาทูลสุครีพ

2. ทัพของสุครีพพร้อมพระยาพานรมาถึง
อยุธยา

3. ทัพของพระพรต-พระสัตรุดมายัง

อยุธยาเช่นกัน

4. พระพรต-พระสัตรุด เข้าเฝ้าพระราม
พร้อมท้าวพระยาพานร

5. พระพรต-พระสัตรุดมาลาชนี่ทั้งสาม

4. พระพรต-พระสัตรุด ทราบความลาท้าว
โกยเกษ สั่งจัดพล เข้าสร้าง-ทรงเครื่อง มาขึ้น
รถ มีบทชมรด+ชบวน

5. ท้าวท้าวมหาชมพูให้นิลพัทคุมมาสมทบกับทัพ
ของสุครีพ มาอยุธยา พบกับทัพพระพรต-พระ
สัตรุด พากันไปเข้าเฝ้าพระราม

6. พระรามให้พระพรต-พระสัตรุด นำทัพไป
ช่วยพิเภก

7. สุครีพและพระยาวานรเกณฑ์ทัพ

8. เข้า พระพรต พระสัตรุด สร้าง-ทรง
เครื่อง มาลาชนนีทั้งสาม ชนนีทั้งสามให้พร
แล้วมาลาพระราม พระรามประทานศรพรหมศาสตร์
กับเกราะพระอังคตมณีพระลักษมณ์ให้สรจันทวาทีตย์
และเกราะแก้วแก่พระสัตรุด แล้วต่างให้พร
พระพรต-พระสัตรุด มาขึ้นรถทรง มีบทชมรด+
ชบวน

6. ทัพวานรนำหน้าทัพพระพรต-พระสัตรุด
ออกจากเมืองไป

ห้องที่ 132 นิลพัทเนรมิตกาย ทอดตัวเป็นสะพานให้กองทัพข้ามไปประชิดลงกา

1. เดินทางข้ามแม่น้ำสะตอง ถึงเขาสัตกภู
มีบทชมป่าชมสัตว์ถึงท่าโคทาวารี พระไวยวงศา
ทูลว่าเป็นที่ตั้งอาศรมของพระรามเดิม พระพรต-
พระสัตรุดทักการคารวะ เข้าเดินทางต่อ มีบท
ชมป่า มาถึงเขาคันธมาสน์ พระไวยวงศาทูลว่า
เป็นที่ตั้งพลับพลาของพระราม เข้าเดินทางต่อ
มีบทชมป่า

2. ถึงเขาคันธมาสน์ พระไวยวงศาทูลว่าเป็น
ท่าที่พระรามจองถนนแล้วทำลายหลังเสด็จกลับ
จากลงกาให้สาเกาแล่นได้ พระพรตถามความ

นิลพัทเนรมิตกายใหญ่โตทอดตัวเป็นสะพาน
ในกองทัพข้ามไปลงกา

วิทยาลัย

เห็นที่จะข้ามไป นิลพัทอาสาหนีตกายทอดตัวเป็น
สะพาน

3. นิลพัทร่ายเวทหนีตกายใหญ่ทอดตัวให้ทัพ
ได้ข้ามไป มีบทชมขบวนทัพ เมื่อข้ามเสร็จ
นิลพัทกลับร่าง

4. พระพรตตามพระไวยวงศาถึงพลับพลา
เดิมของพระราม แล้วไปตั้งทัพที่เขามรกต จัด
ตั้งพลับพลา บรรยายการสร้างพลับพลา เสร็จ
แล้ว พระพรต-พระสัตรุดขึ้นประทับยังพลับพลา

ห้องที่ 133 พระพรตให้ชมพูนพานไปสื่อสารแก่ทศพิน

1. พระพรต-พระสัตรุดปรึกษาเหล่าทหาร
สุครีพเสนอให้แต่งทหารไปเชิญทศพินมา ถ้าไม่
มาจึงรบด้วย และเสนอชมพูนพาน พระพรต ให้
ชมพูนพานไปลงกา

2. ชมพูนพานไปหน้าบัฏชรบอกให้ทศพินไปเข้า
เฝ้าพระพรต ทศพินตกใจถามวรีสูร แล้วได้
ตอบ ชมพูนพานประจานเรื่องนางมณฑิลา ทศพิน
โกรธาให้ยักษ์จับตัวชมพูนพานเข้าทำร้ายทศพินแล้ว
กลับมาทูลพระพรต

3. ทศพินมาเฝ้านางมณฑิลา นางเห็นโอรส
เลือดไหลก็ตกใจ ทศพินบอกจะไปรบ นางขอ
ร้องทศพินไม่ฟัง

4. ทศพินให้วรีสูรจัดพลยามลี้วันกับกันญูเวก
มาเฝ้าชนี้ นางสุวรรณกันญูมาให้สองโอรสไป
แจ้งข่าวแก่พระยาอนุชิต

5. ยามลี้วันกับกันญูเวกมาพบหนุมาน(พระยา
อนุชิต) เข้าเฝ้าพระราม อาสาจับทศพินมาถวาย

1. ชมพูนพานเหาะมาเจรจากับทศพิน

2. ชมพูนพานถึงทศพินตกจากบัลลังก์แล้ว

ปราชัย

3. ทศพินมาเข้าเฝ้าชนี้

4. ทัพของทศพินออกจากวัง

แล้วรีบกลับวัง

6. เข้า ทศปิ่นสร่ง-ทรงเครื่อง ยามลิ้นกับ
กันยูเวกลวงว่าจะอาสารบด้วย พากันขึ้นรถ มี
บทมรถ-ชบวน เคลื่อนทัพ

ห้องที่ 134 พระพรต-พระสัตรีดยกทัพพบกับทศปิ่น ยามลิ้นและกันยูเวกจับตัวทศปิ่นได้

1. พระพรตให้จัดพล เสด็จพร้อมพระสัตรีตมา
สร่ง-ทรงเครื่อง แล้วขึ้นรถ มีบทมรถ+ชบวน

2. ถึงสนามรบ อสุรผัดนำทัพมา เจรจากับทศปิ่น
ทศปิ่นให้พลจับอสุรผัด พลยกษ์หนีหมด ทศปิ่นเพลง
ศรอสสุรผัดก็รับได้ อสุรผัดตีทศปิ่นล้ม ยามลิ้นกับ
กันยูเวกเข้าจับทศปิ่น อสุรผัดจับวรวีสุร ต่างพา
มาถวายพระพรต

3. อสุรผัด ยามลิ้น กันยูเวก เข้าลงกาตาม
พระพรตสั่ง อสุรผัดไปแก้พิเภกออกจากตรู

4. พิเภกหรือท้าวทศคีรีวงศ์สร่ง-ทรงเครื่อง
แล้วมาเข้าเฝ้าพระพรต พร้อมกับอสุรผัด พระ-
พรตให้สุครีพไปพิจารณาโทษทศปิ่นกับวรวีสุร

1. สองทัพเข้ารบกัน อสุรผัดขี่ม้าจับวรวี-
สุรยามลิ้นกับกันยูเวกจับทศปิ่น

2. อสุรผัดไปช่วยพิเภกออกจากตรู
(ภาพอยู่ห้องที่ 134)

3. ทศคีรีวงศ์มาเข้าเฝ้าพระพรต พระพรต
ให้สุครีพไปพิจารณาโทษทศปิ่นกับวรวีสุร

ห้องที่ 135 ทศปิ่นและวรวีสุรถูกลงทัณฑ์ ตระเวนประจาน

1. สุครีพเห็นยักษ์ทั้งสองใส่ชื่อคา ผูกเท้า
ผูกเอว ลงโทษทรมาณ ถามความจนทราบบเรื่อง
มาทูลพระพรต พระพรตให้พาไปตระเวน
ประจานแล้วฆ่าเสีย

2. ทหารพาทั้งสองไปตระเวนประจาน ชาว
เมืองมามุงดู ทศปิ่นไหวปราสาทานางมณฑลแล้ว
ร้องไห้

1. สุครีพรับสั่งพระพรต

2. สุครีพสั่งการให้ทรมาณทศปิ่นกับวรวีสุร

3. ทหารลงโทษทศปิ่นกับวรวีสุรตระเวน
ประจาน

ห้องที่ 136 พระพรตสั่งให้เอาทศพินและวรมีสุรไปตระเวนแล้วประหาร

1. เพชฌฆาตตัดเศียรทศพินกับวรมีสุร แล้ว
นำไปเสียบประจาน
2. นางมณฑาทิพราช่าวโอรสเศกเศร้าเสีย
ใจ ราพัน

1. เพชฌฆาตตัดเศียรทศพินกับวรมีสุร ถัด
มาเป็นภาพประสาธนางมณฑาทิ กับนางก้านัล
นั่งเล่นอยู่
2. นางมณฑาทิร่าให้ในปราสาท หน้าประตู
เมืองมีเศียรทศพินกับวรมีสุร เสียบประจาน

ห้องที่ 137 ทศพินกับวรมีสุรถูกตัดศีรษะเสียบประจาน ท้าวจักรวรรดิฝันร้าย ให้พระปรเมศฤษีรด
น้ำมนต์ จนถึงพระพรตยกทัพประชิดเมืองมลิวัน

1. พระพรตให้พิภกตูกษัยยกทัพไปเมืองมลิวัน
ให้สุครีพจัดพล พระพรต-พระสัตรุด สรง-ทรง
เครื่อง มาขึ้นรถ มีบทสมรท และขบวน เดิน
ทางผ่านป่า ถึงด่านหยุดตั้งพลับพลา ท้าว-
จักรวรรดิฝันร้าย โททรานายว่าจะมีศึก ท้าว-
จักรวรรดิให้นิมนต์ฤษีปรเมศมาสูพินสัน อามาศย์
เอกเป็นผู้นิมนต์มา
2. พระฤษีทำนายว่ามีเคราะห์ แล้วเสกน้ำ
มนต์ให้ท้าวจักรวรรดิอาบ

1. จากพลับพลาเดิมพระพรตเคลื่อนทัพ
ไปเมืองมลิวัน
2. ท้าวจักรวรรดิสั่งการให้ไปนิมนต์พระ-
ฤษี
3. อามาศย์ยกขบวนนิมนต์พระฤษีที่อาศรม
4. พระฤษีเสกน้ำมนต์อาบให้ท้าวจักรวรรดิ

ห้องที่ 138 พระยาอนชิตอาสาหักด่านน้ำกรด ไพรครด ข้ามขวานและกาลสูรนายด่านตาย

1. เข้า พระลักษมณ์ถามหาผู้อาสาหักด่าน
หนุมานรับอาสา แปลงร่างใหญ่โตแปดกรสีพักตร์
แล้วเหาะไป
2. หนุมานสู้กับขมขวาน นายด่านด่านแรก
แล้วหนุมานจับขมขวานพาดกับพื้นจนตาย
3. ถึงด่านของกาลสูร หนุมานเห็นกาลสูร
นายด่านอ่านเวท เรียกพญานาคมาพันพิษให้น้ำ

1. หนุมานอาสาพระพรตหักด่าน
2. หนุมานเหาะไป (ยังไม่แปลงร่าง)
3. หนุมานเข้าทำร้ายพลตระเวนของยักษ์
4. หนุมานนิมิตร่าง แสดงทำร้ายเวท
5. ที่ด่านไพรครดหนุมานมีแปดกรสีพักตร์สู้
กับเหล่ายักษ์
6. หนุมานในร่างครุฑจิกเหล่านาค

กรต จึงแปลงร่างเป็นพญาครุฑจินาคแล้วแปลง
ร่างใหญ่โตแปดกรสี่พักตร์เข้าสู่กับนายด่าน สุด
ท้ายจับสองเท้าของนายด่านขว้างไปถูกเขาจน
ตาย

4. หนุมานเหาะกลับพลับพลาทูลพระพรต
พระพรตชมเชย

7. หนุมานจับยักษ์ขึ้นจะพาดลงพื้นที่ด่าน
น้ำกรด

ห้องที่ 139 พระพรตตั้งทัพที่เขามยุรา หลักเมืองมลิวัน นิลนทสี่อสาร จนถึงท้าวจักรวรรดิให้หา
สุริยาภพออกรบ

1. พระพรตให้เคลื่อนทัพมาถึงเขามยุรา ให้
ตั้งพลับพลา

2. พระพรตชวนพระสัตรรุคลงสร้างในสระ มี
บพชมธรรมชาติแล้วเหล่าวานรลงเล่นน้ำ

3. นายด่านที่เสียมมาแจ้งแก่เสนายักษ์ แล้ว
เสนาทูลท้าวจักรวรรดิ จึงท้าวจักรวรรดิสั่งเกณฑ์
ทัพป้องกันเมือง พรรณาถึงราชฎเป็น
ทุกข์เรื่องสงคราม

4. เข้า พระพรตปรึกษาการศึกษา สู้ครีพทูลว่า
ควรแต่งตั้งเสนาไปเจรจาก่อนโดยเสนอนิลนท
สัตพลีรับสั่งพระรามแต่งสารให้นิลนทนำไป

5. นิลนทเหาะไปที่หน้าต่างร้องบอกท้าว
จักรวรรดิให้ฟังราชสาส์น ยอมสวามีภักดี ท้าว
จักรวรรดิโกรธ ต่างโต้ตอบกันด้วยวาจา นิล
นทสี่อสารแดงฤทธิแก้วพระชรรค์เป็นเปลวไฟแล้ว
เหาะไปหักยอดปราสาทเยาะเย้ยก่อนเหาะกลับ
มาทูลพระพรต

6. ท้าวจักรวรรดิสั่งฤทธิจักรให้ไปเชิญสุริยา-
ภพ พระโอรสมา ท้าวจักรวรรดิให้สุริยาภพออกรบ

1. พระพรตประทับในพลับพลาพร้อมด้วย
พระสัตรรุคและทหารวานร

2. พระพรต-พระสัตรรุคสร้างน้ำแล้วขึ้นมา
ทรงเครื่อง

3. เหล่าวานรลงเล่นน้ำ

4. นิลนทสี่อราชสารและพระชรรค์เหาะ
อยู่ตรงหน้าท้าวจักรวรรดิ

5. นิลนทสี่อหักยอดปราสาท

6. ท้าวจักรวรรดิสั่งให้สุริยาภพออกรบ

ห้องที่ 140 พระสัตรุดรบกับสุรียาภ สุรียาภพาให้เมษสุรเนรมิตกายเป็นภูเขากั้นพลมาราวิ เพื่อตนเองปลุกเสกหอกเมษพัทให้เรื่องฤทธิ พระสัตรุดแผลงศรต้อนเมษสุรตาย สุรียาภ พุ่งหอกต้อนพระสัตรุดสลบ

1. สุรียาภสั่งจัดทัพ แล้วมาสร้าง-ทรงเครื่อง ก่อนขึ้นรถศึก มีบทชมรถและชบวน

2. เข้า พระพรตถามพิเภกจึงรู้ว่าทัพสุรียาภมา ให้พระสัตรุดออกรบตามคพิเภกให้สุครีพ เกณฑ์พล พระสัตรุดมาสร้าง-ทรงเครื่อง แล้วขึ้นรถศึก ถึงสนามรบ

3. พระสัตรุดเจรจาโต้ตอบกับสุรียาภก่อน เข้ารบกัน รถศึกของสุรียาภพัง สุรียาภพาให้เมษสุรนิมิตตนเป็นภูเขาล้อมพลักษ์ ตนเอง ร่ายเวทเสกหอกเมษพัท

4. พระสัตรุดถามพิเภกแล้วแผลงศรต้อนเมษสุรตาย สุรียาภโกรธเข้าสู่ พระสัตรุด แผลงศรต้อนสุรียาภแต่แก้ได้ สุดท้ายสุรียาภ พุ่งหอกต้อนพระสัตรุดล้มลง

1. ที่พลับพลา พระรามถามพิเภกถึงทัพที่ยกมา

2. พระสัตรุดยกทัพออกมา

3. พระสัตรุดแผลงศรต้อนของสุรียาภ พังทั้งสองทัพเข้ารบกัน

4. สุรียาภเสกหอกเมษพัท เมษสุรนิมิตร่างใหญ่และเป็นภูเขาล้อมทัพักษ์ พระสัตรุด แผลงศรตัดเศียรเมษสุร

5. สุรียาภพุ่งหอกต้อนพระสัตรุด

6. นิลราชมาทูลพระพรตที่พลับพลา

ห้องที่ 141 นิลพัทอาสาไปเอาสรรพยา และสิ่งของต่าง ๆ แก่พิษหอก

1. ตกเย็น สุรียาภยกทัพกลับ ทูลท้าวจักรวรรดิ ท้าวจักรวรรดิยินดี

2. เหล่าวานรเศกเศร้า พิเภกให้นิลราชไปทูลพระพรตที่พลับพลา (ภาพอยู่ห้องที่ 140)

3. พระพรตรับมา เข้าประคองพระสัตรุด ชักหอกออกก็ไม่หลุด ได้แต่เศการาพันจนสลบไป

4. พระพรตพินถามพิเภก พิเภกบอกวิธีแก่พระพรตให้นิลพัทไปเอายา

1. นิลพัทไปอยู่ทูลขอประทานแก่นจันทร์แดงจากพระราม

2. นิลพัทขอมูลโคที่ถ้ำในเขาคินทล

3. นิลพัทเหาะไปขอหินบดยาจากพระพรหม

4. นิลพัทลงใต้ดินขอลูกหินบดยาจากพญานาค

5. พระพรตเศกอยู่กับร่างพระสัตรุดที่ถูกหอกพิเภกท้าวการเสกบดยาที่นิลพัทนำมา

6. พระพรตยกทัพกลับ

5. นิลพัทมาอายุทศยา เล่าความ ขอบระทาน
แก่นจันทร์แดง พระรามสั่งให้
6. นิลพัทเหาะไปหาอินทกาเลศ ต่อ ขอมูลพระ-
โค แล้วเก็บมา
7. นิลพัทเหาะต่อไปขึ้นพรหมขอศิลาบดยา
พระพรหมสั่งให้
8. นิลพัทแทรกขึ้นไปบาดาลขอลูกศิลาบดยา
จากพญานาค
9. นิลพัทมาถึงทูลพระพรตพระพรตส่งสรรพยา
ให้พิเภกเสกมนตร์ บดยาแล้วทาลงที่แผล หอก
เมฆพัทหลุดออก พระสัตรุดพื้น พระพรตให้เลิกทัพ

ห้องที่ 142 สุริยาภพกับพระพรต - พระสัตรุดถูกพระพรตฆ่าตาย

1. กองคอยเหตุของยักษ์มาทูลท้าวจักรวรรดิ
ท้าวจักรวรรดิให้นางนโปตามสุริยาภพมา นาง
เหาะมาทูลสุริยาภพ
2. สุริยาภพเข้าเฝ้าแล้วอาสาออกรบอีก
ท้าวจักรวรรดิอวยพร
3. สุริยาภพสั่งเกณฑ์พลแล้วมาสร้าง-ทรง
เครื่อง ชันรถ มีบทชมรถและชบวน
4. พระพรตถามพิเภกว่าสุริยาภพยกทัพมา
พระพรตให้เกณฑ์พลแล้วพระพรต-พระสัตรุดมา
สร้าง-ทรงเครื่อง มีบทชมรถและชบวน
5. สุริยาภพให้ทหารโจมตี พระพรตแผลงศรล้าง
ศรสุริยาภพ แล้วแผลงศรล้างจักรจนรตสุริยาภพพัง
พระพรต-พระสัตรุดสู้กับสุริยาภพในท่าจับพระพรตตี
สุริยาภพกระเด็นไปแล้ว แผลงศรสังหารสุริยาภพ
เหล่าเทพมาอวยพร พระพรตให้เลิกทัพ

1. ท้าวจักรวรรดิให้ตามสุริยาภพ สั่งให้
ออกรบอีก
2. พระพรตในพลับพลาถามพิเภกเรื่อง
ทัพที่ยกมา
3. ทัพพระพรตกับทัพสุริยาภพรบกัน
4. สุริยาภพถูกศรของพระพรต

ท้องที่ 143 บรรลัยจักรออกรบ หย่าศึก ไปหาพิธิชูปศรเหราพต องคตและอสุรผัดมาล้างพิธิ มาร
กระบิลออกชัศตาทัพภูณิลพัทฆ่าตาย

1. กองคอยเหตุยักษ์มาทูลท้าวจักรวรรดิว่า
สุรียาภสวรโรคท้าวจักรวรรดิราพัน แล้วให้ไป
ตามบรรลัยจักร

2. บรรลัยจักรอาสาออกรบแก้แค้นให้เชษฐา
กลับมาปราสาทสั่งจัดทัพ มาสร่ง - ทรงเครื่อง
ก่อนขึ้นรถ มีบทชมรถและชบวน

3. เข้า พระพรตถามถึงทัพที่ยกมา พระพรต
สั่งสุครีพจัดทัพ พระพรต-พระสัตบุรุษสร่ง-ทรง
เครื่อง มาขึ้นรถ มีบทชมรถ-ชบวน

4. บรรลัยจักรเจรจาโต้ตอบกับพระพรตแล้ว
เข้ารบกัน บรรลัยจักรถูกศรแต่แก้ได้ ตกเย็นให้
เลิกทัพกลับ

5. บรรลัยจักรลาท้าวจักรวรรดิไปชูปศรเหรา
พต เดินทางพร้อมชบวนพลเหาะไปเขาจักรวาล
ให้ตั้งโรงพิธิ แล้วสร่งทรงเครื่องนักพรตมาหาพิธิ

6. ท้าวจักรวรรดิสั่งมารกระบิลไปชัศตาทัพ ำให้
จัดม้าศึก นาทพมาสนามรบ

7. เข้า พระพรตถามพิเภกทราบว่าทัพของ
มารกระบิลยกมา ำให้นิลพัทยกทัพไปรบมารกระบิล
องคตกับอสุรผัดไปทาลายพิธิชูปศร

8. นิลพัทนำพลออกรบ นิลพัทใช้ตรีเพชร
สังหารมารกระบิล

9. องคตจับอสุรผัดเข้าทาร้ายบรรลัยจักร
แล้วเยาะเย้ยก่อนเหาะกลับ

1. บรรลัยจักรอาสาท้าวจักรวรรดิออกรบ

2. พระพรตทราบข่าวบรรลัยจักรยกทัพมา

3. ทั้งสองทัพเข้ารบกัน พระพรตแผลงศร
ถูกบรรลัยจักรมากมาย

4. ท้าวจักรวรรดิให้มารกระบิลออกชัศตาทัพ

5. มารกระบิลสู้กับนิลพัท

6. องคตกับอสุรผัดเหาะมาโรงพิธิ องคต
เข้าทาร้ายบรรลัยจักร อสุรผัดเยาะเย้ย

ห้องที่ 144 บรรลัย์จักรออกรบกับพระพรตและพระสัตรุด พระสัตรุดต้องศรเหราพต บรรลัย์จักร
มอบให้สุรราหุรักษา หนุมาน นิลพัท สุครีพ และองคตแก้คืน

1. สามทหารเอกมาทูลพระพรต พระพรตยินดี
2. บรรลัย์จักรทราบเรื่องมารกระบิล เข้ามา
ทูลท้าวจักรวรรดิขอไปรบพุ่งนี้แล้วกลับปราสาท
สั่งจัดพล ถึงเวลามาสร้าง-ทรงเครื่อง ขึ้นรถ
ทรงมีบทสมรตและชบวน หยุดทัพที่ชัยภูมิ
3. เข้า พระพรตถามพิเภกทราบว่าเป็น
ทัพบรรลัย์จักร ให้สุครีพจัดพลแล้วมาสร้าง-ทรง
เครื่อง พร้อมพระสัตรุด ขึ้นรถทรง มีบทสมรต
และชบวน
4. ถึงสนามรบ เข้าต่อสู้กัน บรรลัย์จักร
ขว้างจักรกรดเป็นเมฆปิดดวงอาทิตย์แล้วแผลง
ศรเป็นเหราพันตัวพระสัตรุดพาขึ้นเมฆบรรลัย์จักร
ผูกผ้าพยนตร์เป็นรูปตนเองถือหอกเข้ารบ แล้ว
ตนเองเหาะตามเหราไป พบราหูทหารตระเวน
อากาศก็ให้รักษาพระสัตรุดไว้ แล้วกลับมาทูล
ท้าวจักรวรรดิ
5. พระพรตถามพิเภก แล้วแผลงศรทำลาย
จักร เฆผ้าพยนตร์ไม่เห็นพระสัตรุด โศกเศร้า
ราพัน แล้วสั่งสุครีพ หนุมาน องคต นิลพัทไปแก้
พระสัตรุดกลับมา
6. สี่ทหารเอกเหาะมาพบพระสัตรุด หนุมาน
นิมิตรร่างเป็นอินทรียักษ์จิกเหรา สุครีพเข้ารับ
พระสัตรุด องคตและนิลพัทฆ่าพลยักษ์ สุครีพ
องคต นิลพัทฆ่าราหูตาย หนุมานกลับร่างให้
พระสัตรุดประทับบนป่าพาเหาะกลับ มาทูลพระ-
พรต

1. บรรลัย์จักรยกทัพมา
2. ทั้งสองทัพเข้ารบกัน พระพรตแผลงศร
แก้จักรของบรรลัย์จักร จนตกจากรถ
3. พระพรตแผลงศรแก้ศรบรรลัย์จักรโดย
ดับไฟ
4. พระพรตแผลงศรแก้ศรบรรลัย์จักร
5. บรรลัย์จักรแผลงศรเป็นเหรามัด
พระสัตรุดในเมฆแล้วเหราพาพระสัตรุดไป
บรรลัย์จักรเหาะตาม
6. ราหูและพลยักษ์รักษาพระสัตรุดไว้
7. พระพรตแผลงศรทำลายจักรกรด
8. หนุมานแปลงเป็นนกยักษ์ตามมาด้วย
ทหารเอกอีกสองนาย สุครีพเหาะนำใบ
9. หนุมานในร่างนกจิกเหรา สุครีพเข้า
รับพระสัตรุดองคตกับนิลพัทสู้กับเหล่ายักษ์

ห้องที่ 145 บรรลัยจักรออกรบกับพระพรต ถูกพระพรตฆ่าตาย

1. ราหูมาทูลบรรลัยจักร บรรลัยจักรโกรธที่
ราหูกลัวตาย ให้จับตัวมาทูลท้าวจักรวรรดิ ท้าว
จักรวรรดิสั่งตระเวนประจานแล้วตัดหัวเสียบ
ประจาน

2. บรรลัยจักรขอออกรบ ให้เกณฑ์พล แล้ว
มาสร้าง-ทรงเครื่อง มีบทขมรดและขบวน

3. พระพรตถามพิเภก แล้วให้จัดทัพ พระ
พรต-พระสีตรด สร้าง-ทรงเครื่อง มีบทขมรด
และขบวน

4. ถึงสนามรบสองทัพรบกัน บรรลัยจักรใช้
จักร พระพรตแผลงศรล้าง รดทรงของบรรลัย-
จักรพัง บรรลัยจักรถูกศรหนีขึ้นเมฆร้ายเวท
กาบังตน พระพรตถามพิเภก แล้วแผลงศร
ถูกบรรลัยจักรทั่วขาด เทวดาอวยพร พระพรต
ยกทัพกลับ

5. กองคอยเหตุยักษ์มาทูลท้าวจักรวรรดิท้าว-
จักรวรรดิราพัน โศกเศร้า แล้วสั่งเสนาเกณฑ์
พลพามเหสีมารับศพโอรส พบศพแล้วตำราพัน
คร่ำครวญจนสลบ เมื่อฟื้นให้บรรจุศพขึ้นรถ เมื่อ
เข้าเมืองจึงบรรจุใส่หีบแก้ว ประดับเครื่องสุ-
วรรณ แล้วท้าวจักรวรรดิกับมเหสีเข้าจุดไฟ
ตามด้วยญาติวงศ์ นางใน

1. บรรลัยจักรของออกรบอีก
2. บรรลัยจักรยกทัพ
3. พระพรตถามพิเภก ที่ลับปลา
4. กองทัพยักษ์รบกับกองทัพลิง พระพรต
แผลงศรใส่บรรลัยจักร
5. ท่ามกลางการรบ พระพรตแผลงศร
ศรตัดเศียรบรรลัยจักรทั้งที่กาบังตนอยู่
6. ท้าวจักรวรรดิ มเหสี และนางใน
โศกเศร้าอยู่หน้าโกศพระศพของบรรลัย-
จักร

ห้องที่ 146 ท้าวจักรวรรดิออกรบกับพระพรต นนุพัคตร์เฮอร์สท้าวจักรวรรดิพาพีธีเกิดกลางสังฆรณ์เล็ก
ตะบะกิจ เข้าเฝ้าบิดาแล้วอาสาศึก

1. ท้าวจักรวรรดินอนคิดทั้งคืน เข้าให้จัดพล
แล้วมาสร้าง-ทรงเครื่อง ขึ้นรถ มีบทชมพรรณนา
ชมรถและชบวน

2. เข้า พระพรตถามพิเภกแล้วให้สุครีพ
จัดพล พระพรต-พระสัตรุดสร้าง-ทรงเครื่อง
ขึ้นรถ มีบทชมรถและชบวน

3. กองทัพสองฝ่ายรบกัน ท้าวจักรวรรดิ
เจรจาดัดต่อกับพระพรต แล้วสู้กันจนท้าว-
จักรวรรดิตกจากรถ พระพรตกับพระสัตรุดเข้าจู่
โจมท้าวจักรวรรดิ ตกเข็นท้าวจักรวรรดิสังเล็ก
ทัพ พระพรตก็เลิกทัพกลับ

4. นนุพัคตร์ อนุชาของบรรลัยจักรตั้งกิจ
พิธีที่เขามารันต์เกิดร้อนรุ่มใจ เห็นเลือดตก
มาตรงหน้า จึงเหาะกลับเมือง

5. นนุพัคตร์มาถึงพบนางวิชนีสูร ชนนี้ราพัน
เล่าความ นนุพัคตร์โศกแล้วจะออกรบไม่ฟัง
ชนนี้ทัดทาน

1. ท้าวจักรวรรดิให้จัดพล
2. ท้าวจักรวรรดิยกทัพออกจากเมือง
3. พระพรตทราบเรื่องให้จัดพล
4. พระพรตแผลงศรสู้กับท้าวจักรวรรดิ
5. พระพรตแผลงศรใส่ท้าวจักรวรรดิวิ่งหนี
6. ท้าวจักรวรรดิยกทัพกลับ
7. นนุพัคตร์ทำกิจพิธี เห็นเลือดไหลลงมา
8. นนุพัคตร์เหาะกลับ

ห้องที่ 147 นนุพัคตร์ออกรบกับพระสัตรุด พระสัตรุดฆ่าตาย ท้าวจักรวรรดิออกรบกับพระพรต
ต้องศรตรึงทั้งกาย แก้ได้ หย่าทัพเข้าเมือง

1. นนุพัคตร์เข้าทูลอาสาออกรบกับท้าวจักรวรรดิ
ท้าวจักรวรรดิสังจัดพลให้ นนุพัคตร์มาสร้าง-ทรง
เครื่อง ขึ้นรถ มีบทชมรถและชบวน

2. พระพรตทราบจากพิเภก ให้จัดพลให้
พระสัตรุดออกรบ พระสัตรุดเข้าสร้าง-ทรงเครื่อง
ขึ้นรถ มีบทชมรถและชบวน

1. พระพรตให้พระสัตรุดออกรบ
2. พระสัตรุดแผลงศรทาลายรถ นนุพัคตร์
ตกรถ
3. พระสัตรุดเข้าสู่กับนนุพัคตร์
4. พระสัตรุดแผลงศรถูกนนุพัคตร์ตาย
5. ท้าวจักรวรรดิออกรบกับพระพรต

3. ถึงสนามรบ นนุพัคตร์เจรจาคำตอบกับ พระสัตรุด แล้วเข้ารบกัน พระสัตรุดแผลงศร พรหมศาสตร์ที่พระพรตประทานให้ นนุพัคตร์ตาย เทวดาอวยพร พระสัตรุดเลิกทัพมาทูลพระพรต

4. กองคอยเหตุมาทูลท้าวจักรวรรดิ ท้าว จักรวรรดิเสกราพัน สั่งจัดพลด้วยความโกรธ เข้าสร่ง-ทรงเครื่อง ขึ้นรถ (บพขมรดและ ขบวน)

5. พระพรตถามพิเภกทราบว่าทัพท้าวจักรวรรดิ ไปถึงครีพจัดพล พระพรตกับพระสัตรุดสร่ง-ทรง เครื่อง ขึ้นรถ มีบพขมรด

6. ถึงสนามรบ สองทัพเข้าสู้กัน พระพรตกับ ท้าวจักรวรรดิแผลงศรสู้กัน ท้าวจักรวรรดิต้อง ศรแต่แก้ได้ พอบายท้าวจักรวรรดิให้เลิกทัพ

6. พระพรตแผลงศรถูกท้าวจักรวรรดิ มากมาย

7. ท้าวจักรวรรดิร้ายเวทปลดลูกธนูออก จากร่าง

ห้องที่ 148 พระพรตกับท้าวไวตาล ไม่แพ้ชนะกัน ไวยตาลหย่าทัพเข้ามาลิวัน

1. ท้าวจักรวรรดิไปถึงท้าวไวตาล ครอง กรุงกุรุราช ให้อาลักษณ์แต่งสารไปทูลท้าว ไวยตาลมาช่วยรบ

2. ท้าวไวตาลรับสารให้จัดพล เข้าสร่ง- ทรงเครื่อง ขึ้นรถ มีบพขมรดและขบวน

3. มาถึง ท้าวจักรวรรดิรับต้อนรับ ทั้งสอง สนทนากัน ท้าวไวตาลจะช่วยรบ ท้าวจักรวรรดิ ให้อาลักษณ์เสียดอาหาร มีระบาราพ้อน ถึงกลางคืน ทั้งสองนอนร่วมอาสน์เดียวกัน

4. เข้าท้าวไวตาลสั่งเตรียมพล เข้าสร่ง- ทรงเครื่อง มีบพขมรดและขบวน

1. ท้าวไวตาลยกทัพมาเมืองมลิวัน

2. ท้าวไวตาลสนทนากับท้าวจักรวรรดิ พลยักษ์ได้รับการต้อนรับ

3. พระพรตกับพระสัตรุดเตรียมยกทัพ

4. พระพรตแผลงศรล้างจักรของท้าว ไวยตาล

5. เข้า พระพรตถามพิเภกแล้วให้จัดพล พระพรตชวนพระลี้ตระกูลสร้าง-ทรงเครื่อง มาขึ้น รททรง มีบทชมรดและชบวน

6. ท้าวไวยตาลเจรจาโต้ตอบกับพระพรต แล้วเข้ารบกัน พระพรตแผลงศรถูกท้าวไวยตาล ตัดเต็มร่าง ท้าวไวยตาลแก้ได้ ท้าวไวยตาล ขว้างจักรท่องฟ้ามีคมมืด พระพรตแผลงศรล้าง จักรไปถูกอกท้าวไวยตาลแต่ไม่เป็นอะไรนิลพัท เข้าสู้กับท้าวไวยตาล ท้าวไวยตาลให้เลิกทัพ

ห้องที่ 149 ท้าวจักรวรรดิให้อสุรเพตราออกขัดดาทัพบ ฤกษ์บองดาล นิลพัทและอสุรผัดล้างพิธี่

1. ท้าวไวยตาลกลับมาเล่าให้ท้าว จักรวรรดิฟัง บอกจะไปหาพิธี่ชูประบองดาล
2. ท้าวไวยตาลยกพลแทรกแผ่นดินไปเมือง บาดาล แล้วให้ตั้งโรงพิธี่ ท้าวไวยตาลสร้าง- ทรงเครื่องนักพรตเข้าโรงพิธี่ร้ายเวทชูประบอง
3. ท้าวจักรวรรดิให้เพตราออกขัดทัพบ ให้จัด พลับขึ้นข้างศึก มีบทพรรณนาข้างศึกและชบวนทัพบ
4. พระพรตถามพิเภกแล้วให้องคตไปรบ ให้ นิลพัทไปทำลายพิธี่นิลพัทขอพาอสุรผัดไปด้วย
5. องคตจัดพลแล้วออกไปรบ มีบทเจรจาโต้ ตอบระหว่างองคตกับเพตรา องคตหักคอข้างศึก แล้วใช้พระขรรค์แทงฟันเพตราตาย
6. นิลพัทกับอสุรผัดแทรกแผ่นดินไปเมืองบาดาล อ่านเวทกำบังตน ถึงโรงพิธี่ อสุรผัดถีบตบ กระบองดาล นิลพัททำร้ายท้าวไวยตาล และพา กันเยาะเย้ยแล้วจึงกลับ

ฤกษ์บองคตฆ่าตาย ท้าวไวยตาลหาพิธี่ชูป

1. ท้าวจักรวรรดิให้เพตราออกรบ
2. เพตราขึ้นข้างศึกออกมารบ
3. องคตฆ่าเพตราด้วยพระขรรค์
4. อสุรผัดทำร้ายท้าวไวยตาล นิลพัท

อยู่บนหลังคาโรงพิธี่

ห้องที่ 150 ท้าวไวยตาลออกไปรบ นิลพัทและอสุรผัดตั้งอยู่ปากทาง และฆ่าไวยตาลตาย

1. ท้าวไวยตาลโกรธาให้เกณฑ์พลมาสร้าง-
ทรงเครื่อง ขึ้นรถ มีบทชมรดและชบวน
2. นิลพัทแปลงเป็นยักษ์จะลวงไวยตาลอสุร-
ผัดร้ายมนต์บังตา
3. นิลพัทในร่างยักษ์ทำทำหิว ท้าวไวยตาล
พบจึงถาม นิลพัทว่าเป็นยักษ์จากลงกาถูกพิเภก
ทารุณฆ่าหื้ออาหาร ท้าวไวยตาลเชื่อให้ขึ้นท้าย
รถ แล้วนิลพัทนิมิตร่างแปดกรสีหน้าทาลายรถพัง
ท้าวไวยตาลให้พลเข้าจับนิลพัท อสุรผัดเหยียบ
รถไว้ได้ ตีด้วยคทา นิลพัทพาดด้วยกระบองเข้า
แล้วแทงด้วยตรีจันตาย
4. นิลพัทกับอสุรผัดมาสมทบกับองคต พากัน
กลับไปทูลพระพรต ถวายเคียรยักษ์ทั้งสองแด่
พระพรต

1. นิลพัทกับอสุรผัดร้ายเวท
2. นิลพัทกลับร่างเป็นวานรที่ท้ายรถท้าว
ไวยตาลทาลายรถพัง
3. นิลพัทมีสีกรไล่ตีท้าวไวยตาล อสุรผัด
เข้าช่วย
4. นิลพัทจับท้าวไวยตาลไว้ได้ อสุรผัด
ใช้พระขรรค์ฟันเคียรท้าวไวยตาล
5. องคตนาเคียรเพตรามาถวาย นิลพัท
ถวายเคียรท้าวไวยตาล พร้อมด้วยอสุรผัด
เข้าเฝ้าพระพรต

ห้องที่ 151 พระพรตกับท้าวจักรวรรดิ ท้าวจักรวรรดิต้องศร แก้ได้ แล้วหย่าทัพ

1. กองคอยเหตุยักษ์กับพลท้าวไวยตาบาทูล
ท้าวจักรวรรดิ ท้าวจักรวรรดิครุ่นคิดจนเข้า สิ่ง
จัดพล มาสร้าง-ทรงเครื่อง มีบทชมรด+ชบวน
2. พระพรตถามพิเภกทราบว่าท้าวจักรวรรดิ
ยกมา ให้สุครีพจัดพล แล้วชวนพระสัตรุดสร้าง-
ทรงเครื่อง ขึ้นรถ มีบทชมรดและชบวน
3. ถึงสนามรบกองทัพทั้งสองรบกัน ท้าว
จักรวรรดิขว้างจักรทำให้ห้องฟ้ามีดพระพรตแผลง
ศรล้างจักร ถูกท้าวจักรวรรดิ ท้าวจักรวรรดิแก้
ได้แต่เจ็บปวดทั่วร่างรู้ตัวว่าจะตาย เหาะกลับ
เมืองมลิวันเพื่อสั่งเสีย

1. กองคอยเหตุมาทูลท้าวจักรวรรดิ
ท้าวจักรวรรดิสั่งจัดพล
2. พระพรตถามพิเภกถึงทัพที่ยกมา
3. พระพรตยกทัพออกจากพลับพลา
4. สองทัพรบกัน พระพรตสู้กับท้าวจักรวรรดิ
5. พระพรตแผลงศรถูกท้าวจักรวรรดิ
6. ท้าวจักรวรรดิร้ายมนต์ถอนศร
7. ท้าวจักรวรรดิเหาะกลับเมือง

ห้องที่ 152 ท้าวจักรวรรดิออกรบ แล้วมีกลางร้าย

1. พระพรตตามพิเภกแล้วเลิกทัพ
2. ท้าวจักรวรรดิสังเสียมเหสี นางราพันต่างโศกเศร้า
3. เข้า ท้าวจักรวรรดิสังจัดพล แล้วมาสร่ง-ทรงเครื่อง มาลามเหสี นางโศกรำพัน ท้าวจักรวรรดิขึ้นรถ สนมนางในคร่ำครวญ ท้าวจักรวรรดิปลอมเหสีกับนางกานัลแล้วให้เคลื่อนพล ท้าวจักรวรรดิอาศัยเมืองเกิดกลางร้าย แร้งกาบินว่อน เครื่องสูงเหมือนมีเปลวเพลิงโชติช่วง

ห้องที่ 153 ท้าวจักรวรรดิต้องศรพระพรต

1. เข้า พระพรตตามพิเภกแล้วสังจัดพล แล้วชวนพระสัตรุดสร่ง-ทรงเครื่อง มีบทขมรดและชบวน
2. ถึงสนามรบสองทัพรบกัน ท้าวจักรวรรดิขว้างตรีทาลายทัพวานร พระพรตแผลงศรล้างท้าวจักรวรรดิแผลงศรเป็นนาคเกลื่อนกลาด พระพรตแผลงศรเป็นครุฑ ท้าวจักรวรรดิขว้างจักร พระพรต -พระสัตรุดแผลงศรพร้อมกัน ศรพระสัตรุดล้างจักร วานรพินขึ้น ศรพรหมศาสตร์ของพระพรตถูกท้าวจักรวรรดิ ท้าวจักรวรรดิเห็นจักรสังข์คาของพระสีกร ขอภัยโทษ พระพรตให้ตั้งมั่นนึกถึงสวรรค์ ท้าวจักรวรรดิขอฝากลูกเมีย สมบัติ ชาวเมือง ขอให้ช่วยปลงศพ แล้วจึงสิ้นใจ เทวดามาอวยพรทัพพระพรต

1. ท้าวจักรวรรดิสังเสียมเหสีและสนมกานัล
2. ท้าวจักรวรรดิสังจัดพล
3. รถทรงท้าวจักรวรรดิมีเปลวเพลิงที่ฉัตรขณะยกทัพ
4. มเหสีและราชธิดา พร้อมสนมกานัล มาเคารพพระศพบรรจุโกศทองของท้าวจักรวรรดิ
(ตรงกับเรื่องในช่วงหลังของห้องที่ 153)

1. ทัพลับหลาพระพรตตามพิเภก
2. สองทัพรบกัน พระสัตรุด แผลงศรล้างจักรท้าวจักรวรรดิ พระพรตแผลงศรถูกท้าวจักรวรรดิ ท้าวจักรวรรดิเห็นเทพอาวุธของพระนารายณ์

3. พลท้าวจักรวรรดิที่หลือมาเคารพิเภก
พิเภกให้ไปแจ้งแก้มเหสีของท้าวจักรวรรดิ

4. สุนันมาทูลนางวชิระนางราพัน เหล่า
นางในคร่ำครวญ สลบไปเมื่อฝัน สุนันตื่นตื่น
ให้ไปเชิญพระศพ นางวชิระให้จัดพลแล้วเดิน
ทาง

5. ถึงแล้วไปเฝ้าพระพรต พระพรตให้นำศพ
ท้าวจักรวรรดิกลับไป สุนันนำเสด็จนางวชิระ
ไปยังพระศพ นางราพันคร่ำครวญ นางก้าน
ราพันสลบไป เสนาทหารทำให้หาศพญาติตน ฝัน
แล้วให้เชิญพระศพขึ้นรถใส่โกศแก้ว ท้าพิธิปลง
ศพท้าวจักรวรรดิ (ตรงกับภาพห้อง 152)

ห้องที่ 154 เสร็จศึกแล้วพระพรตยกพลกลับศรีอยุธยา

1. นางวชิระ สุนันให้สุนันไปเฝ้าพิเภก
เมื่อพิเภกทราบจากสุนันไปทูลเชิญ พระพรต
เข้าเมือง พระพรตให้สุครีพเตรียมพล พระ
พรต-พระสัตรุดสร้าง-ทรงเครื่อง มาขึ้นรถ มีบท
ชมรถและชบวน

2. เข้าเมือง มีบทชมเมือง ถึงปราสาท
นางวชิระกับพระธิดาเข้าเฝ้า พระพรตบอกจะ
ไปทูลพระรามว่าจะให้ใครมาครองเมือง แล้ว
ขึ้นรถเคลื่อนพลออกจากเมืองมลิวันกลับเขามยุรา
เหล่าทหารสนุกสนาน

3. เข้าบริษัทราชการจะกลับอยุธยาพิเภก
ทูลว่าเป็นเหตุฝนเดินทางลำบาก พระพรตเกรง
ช้านานให้สุครีพจัดพล พระพรต - พระสัตรุด
สร้าง-ทรงเครื่อง มีบทชมรถและชบวน

1. นางมณฑากับนางตรีชฎาเข้าเฝ้าพระ
พรตในเมืองลงกา

2. ทูมานทอดตัวเป็นถนนให้พระพรตพา
พลข้ามฝั่งไปอยุธยา

4. พรรณนาถึงฤดูฝนมีเมฆลาล้อแก้ว รามสูร
ไล่ตาม พระพรตจะแผลงศรหยุดพายุฝน พิเภก
ทัดทาน ทูลขอให้แผลงศรไล่พลาหกให้ไปตกที่อื่น
แล้วเดินทางต่อ มีบทชมป่า

5. ถึงเมืองลงกา นางมณฑิธา นางตรีชฎา
เข้าเฝ้า พระพรต-พระสัตรุด เทียบชมเมือง
เหล่าทหารสนุกสนาน พักอยู่สามคืนให้เดินทาง
ต่อ

6. ถึงฝั่งน้ำทพุนานร้ายเวทตัวใหญ่เท่าภูเขา
นอนทอดตัวเป็นถนน พระพรตให้เคลื่อนพลข้าม
ไป มีบทชมป่าระหว่างทาง

ห้องที่ 155 พระรามบุษบาเห็นจनोंทั้งสองและทหารถึงอุทธรยาให้หยุดพล พาพลทั้งหลายมาห้อง
พระโรง เข้าเฝ้าพระราม กราบทูลเล่าความ พระรามให้ประชุมประทานบำเพ็ญ
พระรามประทานบำเพ็ญทั่วหน้ากัน

1. ถึงอุทธรยาให้หยุดพล พาพลทั้งหลายมา
ห้องพระโรง เข้าเฝ้าพระราม กราบทูลเล่า
ความ พระรามให้ประชุมประทานบำเพ็ญ

1. พระพรต-พระสัตรุดเข้าเฝ้าพระราม
พร้อมพลนางสีดาประทับในตำหนัก
2. พระรามประทานรางวัลแก่ทัพพระพรต

ห้องที่ 156 พระรามตัดทางมัจฉานุ ให้หันเพศมัจฉานุ

1. วันยุวิก (ไวยวิก) กับมัจฉานุ จะไปเฝ้า
พระรามให้จัดพล แล้วพากันมาสรง-ทรงเครื่อง
ไปลานางพิรากวณ นางให้พร แล้วขึ้นรถ มีบท
ชมรถและชบวน ถึงเขตอุทธรยาเห็นรอยพลเดิน
ทางให้หยุดทัพ

2. ท้าวมหาชมพูจะไปเฝ้าพระรามให้จัดพล
แล้วมาสรง-ทรงเครื่อง ขึ้นรถ มีบทชมรถและ

ท้าวมหาชมพูกับไวยวิกเข้าเฝ้าพระราม

1. พระรามให้หนุมานไปดูเหตุการณ์
หนุมานเฑาะไป
2. หนุมานเข้าขวางกลางระหว่างสองทัพ
3. หนุมานพาไวยวิกกับมัจฉานุมาแนะนำ
กับท้าวมหาชมพู
4. หนุมานพา ท้าวมหาชมพู ไวยวิก
และมัจฉานุเข้าเฝ้าพระราม

ชบวน ถึงเขตอุทฺทยา เห็นรอยเท้ามากมายให้
หยุดทัพ

3. ทหารมาทูลท้าวมหาชมพูว่าพบทัพยักษ์ของ
ไววิกกับมัจฉานุ ท้าวมหาชมพูให้พลโจมตี
ไววิกกับมัจฉานุเข้าสู่ เกิดรบกันขึ้น

4. พระรามได้ยินเสียงทัพให้หนุมานไปคู้หนุมาน
เหาะมาถึงตึกใจเข้าขวางกลางมัจฉานุกับไววิก
เข้าเคาะพหนุมาน ท้าวมหาชมพูเล่าความ
หนุมานหัวเราะแล้วแนะนำให้รู้จักกัน ต่างฝ่าย
ขอโทษกัน หนุมานให้เคลื่อนพลเข้าเมือง

5. หนุมานทูลพระราม เบิกตัวท้าวมหาชมพู
ไววิก มัจฉานุ เข้าเฝ้า

6. พระรามกล่าวถึงทางมัจฉานุ หนุมานทูล
ขอให้พระรามช่วยให้พ้นเพศมัจฉา พระรามตัด
ทางให้มัจฉานุ หนุมานกับมัจฉานุยินดีกราบ
แทบบาท

7. เหล่าข้าราชการบริวารสรรเสริญ พระราม
ให้มัจฉานุ ครองเมืองมลิวันกับนางรัตนมาลีบุตร
ท้าวจักรวรรดิ แล้วประทานมงกุฎให้มัจฉานุ
กับไววิก ประทานเครื่องทรงให้ท้าวมหาชมพู
ทั้งสามกราบรับของประทาน

8. พระรามให้พระพรต-พระสัตรุดกลับไภยเกษ
แล้วให้พรพระพรต-พระสัตรุด แล้วท้าวพระยา
ลากลับเมือง

5. พระรามตัดทางปลาให้มัจฉานุ

ห้องที่ 157 พระราม พระลักษมณ์ประพาสป่า นางอสูรปีศาจแปลงเป็นสนม เฝ้านางสีดาระหว่าง
สร่งน้ำ

1. นางสีดาทรงครรภ์ได้สามเดือน พระราม

1. พระรามให้จัดพล

จะไปประพาสป่าให้จัดพล (มีแขกมลายูเสด็จใน
ชบวนด้วย) เข้า พระรามชวนพระลักษมณ์สร้ง-
ทรงเครื่อง ทรงรถ มีบทสมรถและชบวน

2. ถึงป่า มีบทสมป่า

3. นางสีดาชวนนางโนไปสร้งน้ำ นางอสูล
ญาติทศกัณฐ์เป็นปีศาจอยู่ใต้ดิน พยาบาทพระ-
ราม-นางสีดา มายังฝั่งน้ำ นิमितกายเป็นมนุษย์
มาเฝ้านางสีดา

2. พระราม-พระลักษมณ์ประพาสป่า

3. นางสีดาสร้งน้ำ นางอสูลขึ้นมาจากใต้
ดินนิमितร่างเป็นมนุษย์

ห้องที่ 158 นางอสูลปีศาจยุยงให้นางสีดาเขียนรูปทศกัณฐ์ให้ดู แล้วเข้าสิงลมไม่ออก ชุกไว้ใต้
พระแท่น ที่พระรามกลับมาจากป่าค้นพบ กริ้วสั่งให้พระลักษมณ์พานางสีดาไปฆ่าเสีย
ฆ่าไม่ตายปล่อยย้าให้นางไป พระอินทร์เนรมิตเป็นเนื้อตายให้แหะดวงใจไปถวายพระ
ราม

1. ถึงปราสาท นางอสูลทูลนางสีดาว่าอยาก
เห็นหน้าทศกัณฐ์ นางสีดาวาดรูปทศกัณฐ์ให้ดู
พระรามกลับจากประพาสป่า นางอสูลหายเข้า
ไปในรูป นางกานัลต่างตกใจรู้ว่าปีศาจ นาง
สีดาลบรูปไม่ออกจึงซ่อนไว้ใต้แท่นบรรทม

2. พระรามนอนแล้วเกิดรุ่มร้อน จួយพระ
ซรรค์ไล่นางกานัลนางสีดาให้ไปตามพระลักษมณ์
พระรามให้พระลักษมณ์ค้นห้องจนพบรูปทศกัณฐ์มา
ถวายพระราม นางสีดาเล่าความจริง พระราม
โกรธาให้พระลักษมณ์พานางไปฆ่า แล้วแหะใจ
มาให้ดู พระลักษมณ์จำใจรับสั่งพานางสีดาออก
มา

3. พระลักษมณ์รู้ว่าให้พานางสีดาไปในป่านาง
สีดาให้ฆ่า พระลักษมณ์ได้แต่รู้ว่าให้ราพัน นาง
สีดาแกล้งว่าให้พระลักษมณ์เฝ้า แต่พระลักษมณ์

1. นางสีดาเขียนรูปทศกัณฐ์ให้นางกานัล
แปลงรูป

2. พระรามให้พระลักษมณ์พานางสีดาไปฆ่า
3. พระลักษมณ์เจือพระซรรค์จะฆ่านางสีดา
4. พระลักษมณ์แหะดวงใจ เนื้อทรายออก

มา

5. พระลักษมณ์นำดวงใจ เนื้อทรายมาถวาย
พระราม

ก็ทำไม่ลง เมื่อได้สติพระลักษมณ์ขอร้องนางสีดา แล้วหลีกตาพ้นนางตนเองสลบไป นางสีดาไม่เป็นไรร่าให้ทอดพระลักษมณ์จนสลบไป นางสีดาพื้นขอวอนให้พระลักษมณ์ตื่น พระลักษมณ์ตื่นทราบ ว่าพระชรรค์กลายเป็นแมลัยสวามีให้นางสีดานางส่งมาลัยให้พระลักษมณ์ก็กลับเป็นพระชรรค์ พระลักษมณ์ขอให้นางไปแล้วลากลับ ผากนางกับ เทวดาลิ่งศักดิ์สิทธิ์

4. พระลักษมณ์ร่ำพันสงสารนางสีดา พระอินทร์บันดาลเป็นเนื้อทรายตายอยู่ ให้พระลักษมณ์แหวะดวงใจไปถวายพระราม

ห้องที่ 159 พระอินทร์แปลงเป็นกระเบื้องนาเสด็จนางสีดาไปสู่สำนักพระวิฆเนศวร และกำเนิดพระมงกุฏ

1. นางสีดาเดินทางในป่าร่ำไห้ร่ำพัน พระอินทร์นิมิตร่างเป็นกระเบื้องมาถามนาง นางเล่าให้ฟัง กระเบื้องแปลงพานางมายังอาศรมฤๅษี แล้วกระเบื้องแปลงก็กลับไปยังวิมาน

2. นางสีดาเข้าเคารพพระฤๅษี เล่าความให้ฟัง พระวิฆเนศวรนิมิตอาศรมให้นางสีดา

3. นางสีดาครบกำหนดคลอดสิบเดือน พระฤๅษีตกใจวิ่งวุ่น พระอินทร์ทราบเรื่อง พามเหสีทั้งสี่พร้อมบริวารเหาะมา มเหสีทั้งสี่และนางฟ้า เข้าช่วยนางสีดาจนประสูติพระโอรสเหมือนพระราม พระอินทร์และเหล่าเทพอวยพรแล้วเหาะกลับไป

1. กระเบื้องแปลงพานางสีดามาถึงอาศรม แล้วพระอินทร์เหาะกลับ

2. นางสีดาเข้าไปพบพระฤๅษีวิฆเนศวร

3. พระอินทร์พาเหล่าเทพมาอาศรมฤๅษี มเหสีทั้งสี่และนางฟ้าช่วยนางสีดาคลอด

ห้องที่ 160 พระวิฆนฤคฤกษ์ชุปพระลบ จนถึงพระมงกุฎประลองศรต้องพระยารัง หลักชมพูทวีปโค่น

1. เมื่อพระอินทร์และเหล่าทัพกลับไป นาง
สีดาว่าให้ราพัน ผูกธำมรงค์ไว้กับพระกรพระ
โอรส แล้วนำพระโอรสฝากพระฤๅษี ลาไปทำน้ำ

2. นางสีดาเห็นฝูงลิงมีลูกเกาะติด จึงร้อง
ว่ามีลูกเกาะติดจะระวังได้ยาก นางลิงกลับว่า
เป็นธรรมชาติอยู่แล้ว แต่นางสีดาไม่ระวัง ฝาก
ลูกกับฤๅษีซึ่งหลับอยู่ เสือจะเอาไปกินได้ นางรีบ
กลับไปนำโอรสมาทำน้ำด้วย

3. พระฤๅษีเคลิ้มลิ้มตน เพราะกำลังภาวนา
เมื่อนึกขึ้นได้ไม่พบพระโอรสตกใจ ค้นรอบ
บริเวณ แล้วจึงเขียนรูปพระโอรสทำพิธีชุปชีวิต
นางสีดาพาโอรสกลับมา พระฤๅษีจะลอบรูป นาง
ขอให้ชุปไว้เป็นเพื่อนพระโอรส พระฤๅษีจึงทำพิธี
ชุปขึ้น นางสีดาขอให้พระฤๅษีตั้งพระนามให้
พระฤๅษีตั้งให้ว่า พระมงกุฎกับพระลบ

6. เมื่อสองโอรสเจริญวัยพากันเที่ยวเล่นใน
ป่า นางสีดาคอยรับใช้พระฤๅษีเหมือนบิดา นาง
เห็นโอรสครบลบชั้นซาขอให้ฤๅษีสอนวิชา

7. พระฤๅษีสอนพระเวทให้สองพระโอรส
เหล่าน้ำไม่เป็นคราให้ไว้ องค์ละคัน ทั้งสองหัด
ยิงจนชำนาญ พระฤๅษีจึงทำพิธีชุปครแล้วเกิดเป็น
เทพบุตรจากกองไพนาศรมาให้ 2 คัน ลูกศร 6
เล่ม พระฤๅษีมอบให้พระโอรสทั้งสองแล้วให้พร
ทั้งสองลาพระฤๅษีมาหานางสีดालาไปเที่ยวป่า
นางเตือนให้ระวัง

8. พระโอรสทั้งสองชมป่าองค์ที่ลองศรยิงต้น
พระยารังทักโค่น เทวดา มนุษย์ และสัตว์ ตก

1. นางสีดาพบกับฝูงลิง

2. นางสีดาพาพระโอรสกลับมา พระฤๅษีจะ

ลอบรูปพระโอรส

3. พระฤๅษีมอบครให้พระมงกุฎและพระลบ

4. พระมงกุฎยิงต้นพระยารังทักโค่น

จากแล้ว พระโอรสทั้งสองยินดีเที่ยวเก็บผลไม้
กลับมาอาศรม พระฤๅษีถามทั้งสององค์เล่าความ
พระฤๅษีอวยพร พระโอรสทั้งสองมาหาพระชนนี
พระมวงกุฎามถึงบิดานางสีดาเล่าให้ฟังตั้งแต่ต้น
พระมวงกุฎารำให้กับพระชนนี

ห้องที่ 161 พระรามให้ปล่อยม้าอุปการ หนุมนสะกดตามไป พบพระมวงกุฎีม้า หมายจับไปถวาย
ถูกพระมวงกุฎีด้วยคันศร จับมัดสาบและลักหน้าประจาน

1. พระรามได้ยินเสียงเลื่อนลั่นให้ระชู่ไหม
ไหมทูลให้ปล่อยม้าอุปการแล้วให้หนุมนนำทัพตาม
ไปพระรามให้หนุมนไปทูลเชิญพระพรต พระสัตรุด
2. หนุมนทูลพระพรต-พระสัตรุด สององค์
ไปทูลลาพระอัยกา แล้วสั่งจัดพล พระพรต-พระ
สัตรุดสร้าง-ทรงเครื่อง มาขึ้นรถ มีบขมรถและ
ชบวน
3. ถึงอุทยานยาเข้าเฝ้าพระราม พระรามให้
สององค์กับหนุมนสะกดรอยตามม้าไปเพื่อจับเข้า-
ศึกและประทานเกราะเพชรให้พระพรต เกราะ
พระอินทร์ให้พระสัตรุด สององค์ลาพระราม
4. บุโรหิตท้าวพิชัยปล่อยม้าอุปการ ทัพพระพรต
ตามม้าไป มีบขมรถและชบวน
5. สองโอรสลาพระชนนีจะไปเที่ยวป่า นาง
สีดาเกิดกลางสังหรณ์ แต่เห็นสองโอรสเศร้า
โศกจึงยินยอมให้ไป สั่งให้ระวังตัวให้พรสอง
โอรสมาลาพระฤๅษี พระฤๅษีให้พร
6. สองโอรสขมป่า มาพบม้าอุปการ อ่าน
ราชสารแล้วไม่กลัวเกรงขึ้นขี่เล่นหนุมนตามม้า
มาพบสองกุมารคิดจะจับไปถวายพระราม พระ-

1. พระพรต-พระสัตรุด เข้าเฝ้าพระราม
2. หนุมนจูงม้าอุปการ
3. หนุมนตามม้าอุปการ

มงกุฎหวดศรใส่ทนต์มนสลบ ทนต์มนพื้นแล้วนิมิต
 ร่างเป็นลิ่งน้อยสีเทา เก็บผลไม้มาให้ พระ-
 มงกุฎตายใจ ทนต์มนจะจับอังกฤศรหวดซ้ำ จึง
 กลับร่าง พระลบไกรธตีซ้ำ พระมงกุฎยมจะให้
 ฆ่า พระลบเห็นว่าควรมัดแล้วปล่อยไปให้นาย
 ของลิ่งนี้คือ สองกุมารช่วยกันมัดทนต์มนหักยางไม้
 ลักหน้าไว้ว่าให้แต่เจ้าของแก้มัดได้ แล้วปล่อย
 ไปทนต์มนเจ็บซ้ำใจจากกลับมาทูลพระพรต
 (ตรงกับภาพในห้องที่ 162)

ห้องที่ 162 พระรามให้พระพรต พระสัตรรูด ยกพลออกไปจับพระมงกุฎ

1. พระพรตแก้เชือกไม่ได้ ให้ทนต์มนไปเข้า
 ฝ่าพระรามเพราะเห็นอักษรจารึก พระราม
 ไกรธแก้มัดให้ ทนต์มนกราบทูล พระรามไกรธ
 จัด ให้พระพรต-พระสัตรรูดจับตัวมา ทนต์มนรับ
 สั่งเหาะมาทูลพระพรต-พระสัตรรูด

2. พระพรต-พระสัตรรูดให้ทนต์มนนำไป สอง
 กุมารเข้ามาถามไถ่ พระพรต-พระสัตรรูด พระ
 พรต-พระสัตรรูดบอกว่าพระรามให้มาจับตัว แล้ว
 เจรจาโต้ตอบกัน พระพรตแผลงเป็นชายเพชร
 ล้อมสองกุมาร พระมงกุฎแผลงศรทำลาย พระ
 พรตแผลงศรเป็นนาค พระมงกุฎ-พระลบแผลงศร
 เป็นครุฑ แล้วต่างเข้าสู่กัน พระพรตจับกับพระ-
 มงกุฎ พระสัตรรูดจับกับพระลบ แล้วพระมงกุฎ
 แผลงศรเป็นบ่วงบาสมัดพลทหาร ถูกพระ-
 พรต-พระสัตรรูดล้มไป ทนต์มนนิมิตกายแปดมือสี่
 กร เข้าจับสองกุมารถูกหวดด้วยธนูสลบไป

1. พระมงกุฎขี่ม้าอุปการทนต์มนเข้าจับ
 ทนต์มนสลบ

2. พระรามให้พระพรต-พระสัตรรูดไปจับ
 สองกุมาร

3. ทนต์มนนำทัพไปจับสองกุมาร

4. พระพรต-พระสัตรรูดให้ทนต์มนนำทัพ
 ไปจับสองกุมาร

5. พระพรต-พระสัตรรูดรบกับสองกุมาร

6. พระมงกุฎล้มลงทนต์มนเข้าไปจับ

7. ทนต์มนจับตัวพระมงกุฎได้

3. พระพรต-พระสัตรีศรแดงศร หนุมานพื้น
 บ่วงบาทหลุดออกและถูกพระมงกุฎล้มลง หนุมาน
 เข้าจับตัวไว้ พระลบหนีได้ พระพรตให้มัดพระ-
 มงกุฎไว้ พาไปอยุธยา

ห้องที่ 163 พระรามสั่งจอบจาพระมงกุฎ นางเทพราพาลงมาช่วย พระลบอาสาตักน้ำให้ลอบเอา
 แหวนของนางสีดาใส่ในหม้อน้ำ แก่เครื่องพันธนาการหลุดแล้วลอบหนีไป

1. พระพรต-พระสัตรีศรกราบทูลพระรามว่า
 จับได้เพียงตัวที่ พระรามโกรธ ให้มัดตัว
 ประจานรอบเมือง ขึ้นขากยั้งไว้สามวันแล้วตัด
 เสีย

2. องครักษ์เอาเครื่องพันธนาการมาจอบจา
 พระมงกุฎพาตัวตระเวนตีฆ้องประจาน ชาว
 เมืองต่างสงสารร้องไห้ แล้วนำตัวพระมงกุฎมา
 ขึ้นขากยั้งประจานที่ทางสี่แพร่ง พระมงกุฎราพัน
 รำให้ เหล่าเทวดาร้อนใจมาช่วยดูแลพระมงกุฎ

3. พระลบเห็นพระมงกุฎถูกจับไปแล้ว เข้า
 มาหยิบศรแล้วรำให้ รับมาอาศรม พระฤชกับ
 นางสีดาถามถึงพระมงกุฎ พระลบเล่าความไป
 รำให้ไป นางสีดารำพันรำให้จนสลบ พระฤช
 เสกน้ำประพรมให้ นางพื้นของให้พระฤชช่วย
 พระฤชรู้ด้วยญาณบอกให้คลายศร นางสีดา
 ยังกรำให้ พระลบจะขอให้ไปตามพระมงกุฎนาง
 สีดาห้ามไว้ พระลบยืนยัน นางสีดาถอดแหวนให้
 บอกให้ส่งให้พระมงกุฎจะแก้พันธนาการได้ แล้ว
 อวยพรให้พระลบ

1. พระพรต-พระสัตรีศร นำตัวพระมงกุฎ
 มาถวายพระราม
 2. ทหารนำพระมงกุฎไปประจานรอบเมือง
 3. พระลบรับแหวนจากนางสีดาจะไปช่วย
 พระมงกุฎ
 4. นางเทพราพาเหาะลงมา นิมิตรร่างให้
 เป็นมนุษย์
 5. พระลบขอตักน้ำให้นางเทพราพา
 6. พระลบใส่แหวนในหม้อน้ำขณะตักน้ำ
 7. นางเทพราพามาหาพระมงกุฎที่ถูก
 จอบจายอยู่ที่ขากยั้ง

4. พระลพราพันขณะเดินทาง ถึงเมืองเข้า
ได้ร่มโพธิ์ขอให้เทวดารักษาได้ยืนชาวเมืองว่า
จะประหารพระมงกุฎก็ตกใจว่าให้

5. พระอินทร์ให้นางเทพราพามาช่วย นาง
แปลงเป็นมนุษย์ถือหมอน้ำมาถามพระลพ แล้ว
บอกว่าจะตักน้ำไปให้พระมงกุฎ พระลพขอดักให้
โดยอธิษฐานถอดแหวนใส่หมอน้ำให้แหวนสวมนิ้ว
พระมงกุฎน้ำมาส่งคืน นางเทพราพาให้พระ-
มงกุฎตักน้ำ แหวนเข้าสวมนิ้ว เครื่องพันธนา
การหลุด นางพาพระมงกุฎออกมาชี้ทางให้แล้ว
เหาะกลับไป

6. พระมงกุฎมาพบพระลพ พวกนี้ไปรอทัพจะ
ยกมาตามตัว

ห้องที่ 164 พระรามทราบว่าพระมงกุฎเป็นลูก

1. เพชฌฆาตหาพระมงกุฎไม่พบมาบอกเสนา
เสนาทูลพระราม พระรามให้จำเพชฌฆาต
ราชมัลไว้ด้วยกัน แล้วให้เกณฑ์พลจะไปจับพระ-
กุมารมาฆ่าพร้อมเพชฌฆาตและราชมัล พระราม
พระลักษมณ์ พระพรต และพระสัตรุด สร้าง-ทรง
เครื่องขึ้นรถ มีบทชมรถและชบวน

2. พระมงกุฎกับพระลพชวางชบวนทัพ พระ-
รามเห็นสองกุมารก็ชื่นชมจะแผลงศรมัดตัวมา
สอบถาม พระรามแผลงศรเป็นบ่วงบาศ พระ-
มงกุฎแผลงศรเป็นพระขรรค์ล้างบ่วงบาศ พระ-
รามแผลงศรพระมงกุฎก็แก้ได้ทุกครั้ง แล้วพระ-
มงกุฎแผลงศรให้สังหารสี่กษัตริย์กลับเป็นข้าวตอก
ตอกไม้ พระรามอธิษฐานถ้าเป็นเขี้ยววงศ์เดียว

1. พระรามยกทัพมาพบสองกุมาร พระ-
มงกุฎแผลงศรใส่พระรามกลายเป็นข้าว
ตอกตอกไม้ พระรามแผลงศรใส่กลายเป็น
อาหาร

2. พระรามเข้าพบพระฤๅษี และได้พบ
นางสีดาที่อาศรม

กันให้กลายเป็นอาหาร แล้วแผลงศรเป็นอาหาร
พระมงกุฎชวนพระลบกินอาหารนั้น พระรามได้
ถามถึงวงศ์พงศ์พันธุ์ พระมงกุฎให้พระรามแจ้ง
ก่อน เมื่อพระรามบอก จึงทราบว่าเป็นพระบิดา
พระมงกุฎบอกแต่เป็นนัย พระรามถามพระ-
ลักษณจึงแน่ใจว่าพระมงกุฎเป็นโอรส ได้เข้าไป
ขอโทษ พระมงกุฎกับพระลบหนีกลับอาศรม

3. พระรามตามมาถึงอาศรมยังไม่เข้าไป
พระมงกุฎกับพระลบมาเฝ้าพระชนนีต่างร้องให้
กอดกัน พระมงกุฎเล่าความ นางสีดาจึงแค้นใจ
พระรามยิ่งรำว่าให้พระรามได้ยินเสียงรำให้เกิด
ร้อใจ ร้องขอโทษให้นางเปิดประตู นางขอให้
พระฤๅษีช่วยเจรจาแทน พระฤๅษีต้องเป็นตัวกลาง
เจรจาแทนทั้งสองฝ่ายจนนางสีดายอมให้พระ-
รามพบ

4. พระรามขอโทษขอคืนดี นางสีดายังคง
แค้นเคือง พระรามยิ่งโศกหนักนางสีดาจึงให้
สองพระกุมารไปอยู่กับพระราม สองพระกุมาร
ราพันลานางสีดา และมาลาพระฤๅษี พระราม
ฝากนางสีดากับพระฤๅษี

5. พระพรต พระสัตรรุคและพระลักษมณ์ขึ้นชม
สองกุมาร สองกุมารกราบบาทขอขมา ทนุมาน
ขอขมาพระมงกุฎ แล้วทั้งหมดพากันกลับวัง ชาว
เมืองต่างชื่นชมยินดี

6. พระรามพาสองกุมารไปกราบพระอัยกีทั้ง
สาม แล้วจัดพิธีสมโภชให้สองกุมาร

ห้องที่ 165 พระรามออกอุบายเข้าเฝ้า ทนุมานไปเชิญนางสีดากลับมาหาพระศพ แล้วลี้หนีสติ
พระรามออกจากหลังม่านมาประคอง นางสีดาผู้สึกพระองค์ เสด็จหนีลงบาดาลไป
อาศัยทำววิรุณาค

1. สองพระกุมารเกิดคิดถึงพระชนนีพากันร่ำ-
ไห้ร่ำพัน พระรามให้ไปเยี่ยมนางสีดา สิ่งเกณฑ์
พล สองกุมารสร่ง-ทรงเครื่อง ขึ้นม้าทรง มีบท
ชมม้า

2. ถึงอาศรมสองกุมารกราบพระฤๅษีแล้วลา
มาหาพระชนนี นางสีดาตามเสด็จสองกุมารเข้า
กอดบาทนางสีดาราให้ สองพระกุมารวอนขอให้
นางสีดากลับวัง นางปฎิเสธ สองพระกุมาร
จําใจลากลับ

3. สองกุมารมาทูลพระรามว่านางสีดาจะ
กลับเมื่อพระรามสวรรคตพระรามนอนรำพันถึง
นางสีดา เข้าพระรามทำอุบายให้แต่งพระเมรุ
ตั้งเฝ้าแก้วลงนางสีดาว่าตายแล้ว ทนุมานนิมิต
พระเมรุ โศกชาววังและชาวเมืองต่างโศก
เศร้าเพราะไม่ทราบกลลวง พระรามให้ทนุมาน
ไปแจ้งแก่นางสีดา

4. ทนุมานมาร่ำไห้ที่อาศรมทูลว่าพระราม
สวรรคต สามชนนีให้มาเชิญนางสีดา นางร่ำไห้
มาลาพระฤๅษี ทนุมานนิมิตร่างสูงใหญ่ช้อนนาง
สีดาพาเหาะมายังวัง

5. นางสีดากราบตรงเฝ้าแล้วแล้วร่ำพันร่ำ-
ไห้สลบไป พระรามเข้ามาประคองแล้วร่ำไห้
นางพินลุกหนี พระรามตามนางให้ทนุมานและ
พระอนุชาทั้งสามช่วยกันนางไว้ นางสีแด้นเคือง
ตั้งสัตย์ขอให้แผ่นดินเปิดช่อง นางลงสู่เมือง

1. พระรามจะทาบกลวงนางสีดาให้ทนุมาน
ไปเชิญนาง

2. ทนุมานแบกนางสีดาบนแท่นเหาะมา

3. นางสีดาราให้จะขึ้นพระเมรุ

4. นางสีดาหนีพระรามลงมาจากพระเมรุ

5. แผ่นดินเปิดช่องให้นางสีดา พระราม
ตามไม่ทัน

6. ทำววิรุณาคกับมเหสีต้อนรับนางสีดา
ที่เมืองบาดาล

บาดาล พบท้าววิรุณนาคนางสีดาเล่าความ ท้าว
วิรุณนาคนางเชิญนางประทับที่ประสาธน์ ต้อนรับนาง
อย่างดี หนุมานรับสั่งพระรามมาตามนางจนพบ
นางสีดาไล่ไป หนุมานลานาง ผากนางไว้กับ
ท้าววิรุณนาคนาง กลับมาทูลพระราม

ห้องที่ 166 พระรามออกเดินป่าครั้งที่ 2 พระลักษมณ์รบกับตรีปักกันฆ่าตรีปักกันตาย ท้าวฤเวทรราช
ผู้เป็นพ่อทราบบอกออกมา ถูกพระรามฆ่าตาย จนถึงพระรามถอนคำสาปของ
พระอิศวรให้กัมภีร์นุราช

1. พระรามแผลงศรสังสารให้พิเภก พิเภก
นำหื้อสุรผัดดูแลเมืองแล้วเหาะมาเข้าเฝ้าพระราม
พิเภกตรวจชะตาทราบบว่าพระรามต้องไปเดินป่า
ปราบยักษ์อีกจึงจะสิ้นเคราะห์

2. พระรามให้พระพรต-พระสีตรดูแลเมือง
สั่งพระโอรสไล่ใจงานแล้วชวนพระอนุชา พระ-
โอรส และหนุมานมาเฝ้าพระชนนีทั้งสามทูลลา
เดินป่า ชนนีทั้งสามร่ำพันแล้วอวยพร พระ
ราม-พระลักษมณ์เสร็จ-ทรงเครื่อง ออกจากวัง
พร้อมหนุมาน

3. ถึงแม่น้ำมหาสาคร หนุมานเชิญพระราม-
พระลักษมณ์ขึ้นป่าเหาะข้ามมา มีบทชมป่า
ระหว่างทาง

4. กล่าวถึงท้าวฤเวรมีโอรสชื่อตรีปักกัน ตรี-
ปักกันลาพระบิดาไปเที่ยวป่า สั่งจัดพล ตรีปักกัน
มาเสร็จ-ทรงเครื่องขึ้นมา มีบทชมม้าและชบวน
เข้าป่าล่าสัตว์ แล้วมาพบพระราม พระลักษมณ์
และหนุมานจะจับไปถวายพระบิดา พระรามให้

1. พระลักษมณ์แผลงศรฆ่าตรีปักกัน

2. ท้าวฤเวทรทราบบอกเรื่อง ยกทัพออกมา

3. ท้าวฤเวทรร้ายเวทแผลงศรเป็นนาค
พระรามแผลงศรเป็นครุฑ

4. ท้าวฤเวทรถูกศรของพระราม

หนุมานฆ่าเหล่ายักษ์ พระลักษมณ์แผลงศรฆ่าตรี
ปักกัน

5. พลัยักษ์ที่หลือมาทูลท้าวฤเวหรราช ท้าว
ฤเวราให้จัดพล มาสร้างทรงเครื่องขึ้นรถ มีบทชม
รถ+ชบวน มรถึงหนุมานเข้าสู่สังหารยักษ์ พระ
ราม-พระลักษมณ์แผลงศรช่วย ท้าวฤเวรแผลง
ศรเป็นนาคปิดดวงอาทิตย์ พระรามแผลงศรเป็น
ครุฑแล้วถูกท้าวฤเวรตาย เทวดามาอวยพร

6. พระราม พระลักษมณ์ หนุมาน หยดพิภที่
ต้นไศกาใหญ่ กุมภีณฑ์ นุราชเหาะมาพบจะจับกิน
หนุมานเข้าสู่เมื่อทราบว่ามีกับพระราม กุมภีณฑ์-
นุราชเล่าว่าถูกสาป หนุมานพาเข้าเฝ้าเพื่อให้
พระรามให้พร กุมภีณฑ์นุราชพันสาปกลับเป็น
เทวดาลาพระราม เหาะกลับเขาหิรัญ

ห้องที่ 167 ท้าวพระยาวานรทั้งหลายมาเฝ้าพระพรต ถามข่าวทิศทางที่จะติดตามพระรามไป

1. สุครีพกับสิบแปดมงกุฎทรงเครื่อง มา
อวยยาจะมาเฝ้าพระราม ได้พบพระพรต-
พระสัตรุด พระพรตบอกทิศทางที่พระรามเดิน
ทาง เหล่าพระยาวานรเร่งตามไป

2. ท้าวพระยาวานรพบพระราม พระลักษมณ์
และหนุมาน

1. ท้าวพระยาวานรมาอวยุทธยา
2. ท้าวพระยาวานรเข้าเฝ้าพระพรต-
พระสัตรุด
3. ท้าวพระยาวานรออกตามพระรามในป่า

ห้องที่ 168 อสูรวายุพัตร์เจ้าเมืองมหาวิเชียรธานีโอบพระราม-พระลักษมณ์ว่าเอาไปเป็น

อาหารทหารตามแก้ไขทัน

สุครีพและหนุมานแย่งพระรามและพระลักษมณ์ได้

นิลพัทและองคตฆ่าอสูรวายุพัตร์ตาย

1. พระรามนาเสด็จเข้าป่า มีบทชมป่า นอน
พักที่เนินเขาแห่งหนึ่ง

1. พระยาวายุพัตร์ครองกรุงวิเชียร
ท่ามกลางพลัยักษ์

2. กล่าวถึงพระยาอายุพัฑด์ร หน้าที่เป็นยักษ์ ภายเป็นนกกินทรี ครองกรุงวิเชียร เทียวป่าบิน มาพบพระราม-พระลักษมณ์ และท้าวพระยา วานรนอนหลับอยู่ เข้าโอบเอาพระราม-พระ- ลักษมณ์ไปท้าวพระยาวานร เข้าโจมตีสุครีพชิง พระราม-พระลักษมณ์ได้แบกไว้เหนือบ่า ท้าว พระยาวานรฆ่าพลยักษ์ของอายุพัฑด์รตายแล้ว นิลพัทกับองคตฆ่าอายุพัฑด์รตาย เศียรขาดตกมา ที่พื้น

2. พระยาอายุพัฑด์รบินมาพบพระราม และพวกนอนอยู่
3. พระยาอายุพัฑด์รโอบพระราม- พระลักษมณ์จึงถูกท้าวพระยาวานรโจมตี
4. สุครีพช่วยพระรามมาได้ หนุมาณช่วย พระลักษมณ์
5. องคตกับนิลพัทเข้าท้าวรายอายุพัฑด์ร กลางเวหา
6. องคตกับนิลพัทฆ่าอายุพัฑด์รตายตก มาที่พื้น

ห้องที่ 169 พระรามรบกับท้าวอุณาราช พระโคศกฤษีมาแนะนำให้แผลงด้วยต้นกกแก้ว ต้อง ท้าวอุณาราชแล้วสาปซ้ำ ให้เกิดไถ่แก้วและนนทรีไว้คอยช้ำครก ตรึงไว้เมื่อศรเขยื้อน

1. พระรามพาเดินทางต่อ มีบทสมปาสมสัตว์ แล้วนึกถึงนางสีดา เข้ามาพบสระใหญ่ในสวน ของยักษ์ พระราม-พระลักษมณ์ลงสระแล้วพักผ่อน
2. นนทการักษาสวนพบพระรามและพวกเข้า ล้อม ท้าวพระยาวานรสังหารพลยักษ์ นนทการ กลับหนีไปทูลท้าวอุณาราช
3. ท้าวอุณาราชทราบเรื่อง โกรธ ให้จัดพล มาสร้าง-ทรงเครื่องขึ้นรถ มีบทสมรถ+ชบวน
4. เมื่อสู้กัน ท้าวพระยาวานรสังหารพลยักษ์ พระรามแผลงศรถูกท้าวอุณาราชบาดเจ็บมาพักที่ สระ
5. พระโคศกฤษีทราบด้วยญาณเหาะมาพบ พระราม แจ้งเรื่องสาปแล้วชี้บอกต้นกก

1. ท้าวอุณาราชครองเมือง เป็นเจ้าของ สวนขวัญและสระใหญ่ทราบว่ามีมนุษย์บุกรุกให้ ยกทัพออกมาจากวัง
2. เมื่อสู้รบกัน พระรามแผลงศรแก้กับ ท้าวอุณาราชเป็นครุฑจินาค
3. พระรามจับกับท้าวอุณาราช
4. พระรามแผลงศรถูกท้าวอุณาราช ท้าว อุณาราชไปพักที่สระ
5. ฤๅษีเหาะมา แล้วบอกความกับพระราม- พระลักษมณ์
6. พระรามแผลงศรกกแก้วถูกอุณาราช ตรึงไว้กับแผ่นผา
7. ท้าวอุณาราชถูกตรึงกับแผ่นผา มีไถ่ แก้ว และนนทรี ถือคั่นคอยตอกคร้ำ

าให้พระรามใช้แผลงศรไล่ท้าวอุณาราชก่อนกลับ
พระรามถอนต้นกกแก้วมา

6. ท้าวอุณาราชกลับมาต่อสู้อั พระรามแผลง
ต้นกกแก้วถูกอกท้าวอุณาราชปักตรึงกับแผ่นผาแล้ว
สาปให้มีไม้แก้วกับบนนทร์ถืออ้อนเหล็กคอยรักษาท้าว
อุณาราชถึงแสนโกฏิปี ถ้าศรกกเขยื้อนไม้แก้ว
ขึ้นบอก นนทร์จะตีฆ่า แล้วพระรามกลับเข้าสวน
เทวดานางฟ้ามาอวยพร

7. พลัยักษ์ที่หลือมาทูลนางไวยกาสูร มเหสี
ท้าวอุณาราชและประจันธิดา ต่างโศกกราพน

8. เทวดานางฟ้ามาอวยพร ไปรยอดกนน้ำ
9. พลัยักษ์มาแจ้งข่าวมเหสีและธิดาของ
ท้าวอุณาราชต่างโศกเศร้า (อยู่บนถ้ำที่เชิง
เขา)

ห้องที่ 170 พระราม พระลักษมณ์ และทหารกลับอยุธยา

1. พระรามเห็นครบทกำหนดหนึ่งปีจึงจะกลับ
มีบทชมป่า

2. พระพรต พระสัตรุด พระมงกุฎ พระลบ
มาคอยรับโดยพากันเสด็จนอกเมือง พร้อมไพร่
พลราษฎร จนพระราม-พระลักษมณ์เสด็จมา
วังไปต้อนรับ

3. พระราม พระลักษมณ์เข้าเฝ้าชนนีทั้งสาม
เล่าความที่ได้พบมา

4. พระรามประทานรางวัลแก่ท้าวพระยาวานร
ท้าวหน้า เมื่อเข้านอนคิดถึงนางสีดาจนหลับไป

1. พระราม พระลักษมณ์ และท้าวพระ-
ยาวานรกลับวัง พระพรต พระสัตรุด สอง
กุมาร และทหารรับเสด็จ

2. พระรามเข้าเฝ้าชนนีทั้งสาม
3. พระรามประทานรางวัลแก่ท้าว
พระยาวานร

ห้องที่ 171 พระอิศวรให้เทพามาตย์ลงมาเชิญพระรามและนางสีดาขึ้นไปเฝ้า แล้วทรงอภิเชก
สมรสให้ใหม่

1. พระอินทร์ชมนางฟ้าร้ายรา พร้อม
พระอิศวรแล้วทูลถึงพระรามว่าพลัดพรากกับนาง

1. เหล่าเทพมาเชิญนางสีดา
2. พิธีอภิเชกสมรสให้ใหม่ระหว่างพระรามกับ

สีดา พระอิศวรให้จิตตราชเทวดานำรถไปรับ
นางสีดา

2. เทพจิตตราชมาแจ้งข่าววิรุณาคแล้วพานางสีดาขึ้นรถมาเฝ้าพระอิศวร นางสีดาเล่าความทั้งหมด พระอิศวรเกิดสงสารให้เทพจิตตบุทธานารถไปเชิญพระราม

3. เทพจิตตบุทธานเชิญพระราม พระรามยินดีชวนสามอนุชามาเฝ้าชนนีทั้งสาม แล้วพระรามกับพระอนุชาสรง-ทรงเครื่องมาขึ้นรถ มีบทชมรถ

4. พระราม และอนุชา เฝ้าพระอิศวร พบกับนางสีดาก็ยินดี พระอิศวรโกล่เกลี่ยให้พระรามยอมรับผิด นางสีดาร่ำไห้ไม่ยอมคืนดี พระอิศวรเกลี้ยกล่อมจนนางยินยอม พระอิศวรให้เทพจัดเตรียมพิธีอภิเษก

5. พระอินทร์และพระอุมาเชิญพระรามกับนางสีดาสรง-ทรงเครื่องมายังบัลลังก์เศวตฉัตร ทาพิธีอภิเษกสมรส เสร็จพิธีพระอิศวรอวยพรห้ำกษัตริย์ลาพระอิศวรมาขึ้นรถ (มีบทชมโฉมตัวละคร)

6. พระอินทร์ส่งพระรามและสักษัตริย์แล้วกลับวิมาน ห้ำกษัตริย์เข้าเฝ้าชนนีทั้งสาม ชนนีทั้งสามร่ำไห้ส่งสารนางสีดา แล้วพากันยินดี นางสีดาพบสองกุมาร พระรามครองเมืองอย่างผาสุก

นางสีดา ท้ามกลางเหล่าเทพทั้งหลาย

3. พระรามครองเมืองด้วยความสงบสุข
ท้ามกลางข้าราชการ พร้อมด้วยพระลักษมณ์

ห้องที่ 172 ท้าวคนธรรพ์นุราช เจ้าเมืองดีศศรีสิน ยกพลประพาสป่าเห็นพระฤๅษีบำเพ็ญตบะจึงให้
พลมาทำลายพิธี

1. ท้าวคนธรรพ์นุราชให้เตรียมพล ประพาส
ป่า แล้วชวนโอรสมาสร้างทรงเครื่อง ขึ้นรถ มี
บทชมรดและชบวน มีบทชมป่าชมนกชมไม้ได้หยุด
ตั้งพลไล่ล่าสัตว์ป่ากินเล่น

2. กล่าวถึงเหล่าฤๅษีบำเพ็ญตบะอยู่ ท้าว
คนธรรพ์นุราชมาพบเข้าไล่ตีเหล่าฤๅษีแตกหนีไป

1. ท้าวคนธรรพ์นุราชกับโอรสเตรียม
ประพาสป่า

2. ท้าวคนธรรพ์นุราชทรงช้าง พระ-
โอรสทรงม้า เคลื่อนชบวนเสด็จ (ใน
บทละครว่าทรงรถสองคัน)

3. พลยักษ์ของท้าวคนธรรพ์เข้าทำร้าย
ก่อกวนเหล่าฤๅษี

ห้องที่ 173 ท้าวคนธรรพ์นุราชและวิรุณพัทลูกชายยกทัพไปปล้นกรุงโกยเกษ จนถึงท้าวโกยเกษพระ-
อัยกา (ตา) พระพรตต้องหนีไปพึ่งพระฤๅษีโควินท์

1. ท้าวคนธรรพ์นุราชเข้าเมืองโกยเกษ ชาว
เมืองหน้าด่านต่างหนีที่ถูกจับท้าวคนธรรพ์ให้ไป
ส่งสารถึงท้าวโกยเกษให้มาสวามีภักดี

2. ท้าวโกยเกษสั่งป้องกันเมือง ให้ม้าใช้ส่ง
สารไปอยู่อยุธยา

3. ท้าวคนธรรพ์บุกเข้าพระนครล้อมเมือง
ท้าวโกยเกษพามเหสีกับนางในขึ้นรถไปหาพระฤๅษี
โควินท์ ท้าวคนธรรพ์ชมเมืองที่ยึดได้ วิรุณพัท
เข้าชมนางในจนทั่ววัง

4. เสนาออกอุบายถ่วงเวลารอทัพอยุธยา
เชิญท้าวคนธรรพ์ประพาสสวน จัดนางในรับใช้
ท้าวคนธรรพ์ให้จัดพลแล้วชวนโอรสมาสร้าง-ทรง
เครื่อง ขึ้นรถ มีบทชมรดและชบวน ถึงสวนมีบท
ชมสวน แล้วพักอยู่ในสวนนั้นหลายวันก่อนกลับ
พระนคร

1. ท้าวคนธรรพ์นุราชและโอรสพาพลยักษ์
บุกรุกเมืองโกยเกษ

2. ท้าวโกยเกษ กับมเหสี และทหารมา
หาฤๅษีโควินท์

ห้องที่ 174 พระรามทราบข่าวว่าเมืองโกยเกษถูกปล้น โปรดให้พระพรต พระสีตรด และ
บุตรยกทัพไปช่วย

1. ชุนม้ามาทูลพระรามอ่านราชสาร พระ-
รามให้พระพรต พระสีตรด พระมงกุฎ พระลบ
พร้อมหนุมานไปเกณฑ์ทัพเมืองขีดขิน พากันไป
ช่วยรบที่เมืองโกยเกษ

2. หนุมานเหาะไปแจ้งสุครีพ สุครีพพละมา
อยู่ทศยา

3. พระรามให้สุครีพจัดพลพระพรต พระสีตรด
พระมงกุฎ และพระลบสร้าง-ทรงเครื่อง มาเฝ้า
พระราม พระรามให้พระสีกษัตริย์ทรงรถ มีบทชม
รถ+ชบวน เคลื่อนทัพ

1. ม้าขึ้นนำราชสารมาทูลพระราม-
พระลักษมณ์

2. พระรามให้พระพรต พระสีตรด พระ-
มงกุฎ พระลบ ออกรบ พร้อมทัพของสุครีพ

3. ทัพพระพรตทั้งหมดเคลื่อนขบวนออกจาก
อยู่ทศยามายังโกยเกษ

ห้องที่ 175 ทัพพระพรต พระสีตรดตั้งพลับพลาประชิดเมืองโกยเกษ ให้ชามพวราชสื่อสาร

1. ถึงปลายแดนเมืองโกยเกษให้หยุดพล
สุครีพตั้งพลับพลา

2. พลยักษ์ทำวคนธรรพ์มาจับสัตว์กิน พลลิง
พบเข้าก็ทำร้ายที่เหลือนหินมาทูลทำวคนธรรพ์นุราช
ทำวคนธรรพ์ไม่ใส่ใจ

3. พระพรตนอนไม่หลับ คิดถึงพระอัยกา
เข้าปรึกษาไพร่พล ตกลงให้ชามพวราชไปสื่อ
สาร

ที่พลับพลา พระพรตปรึกษาแล้วให้ชามพวราช
ไปสื่อสาร

ห้องที่ 176 ชามพวราชแสดงฤทธิ์สื่อสาร ทำวคนธรรพ์นุราช และวิรุณพัทธออกรบ และถูกฆ่าตาย

1. ชามพวราชเหาะมาแจ้งแก่ทำวคนธรรพ์-
นุราชให้ไปเฝ้าพระพรต ต่างเจรจาโต้ตอบกัน
ด้วยความโกรธ ชามพวราชเยาะเย้ยว่า
ยักษ์จะต้องตายแล้วกลับมาทูลพระพรต

1. ชามพวราชเหาะมาแจ้งให้ทำวคนธรรพ์-
นุราชสวามีภักดีทำวคนธรรพ์โกรธ ชามพวราช
เหาะลงมาพลยักษ์ตกใจ

2. พระพรตให้สองกุมารออกรบ

2. ท้าวคนธรรพ์นุราชให้พักกาลจัดพล ชาววังต่างยินดีเมื่อได้เห็นขามพูนุราชมา บางคนหนีมาหาพระพรต พระพรตให้พระมงกุฎกับพระลบนาทัพ พระพรตจะคอยช่วย แล้วให้สุครีพ นิลพัทจัดพล สี่กษัตริย์สรง-ทรงเครื่อง ขึ้นรถ มีบพทสมรด+ชบวนทัพ

4. ถึงสนามรบ วิรุณพัทเจรจาโต้ตอบกับพระลบนแล้ว เข้าสู้กัน พระพรตแผลงศรล้างจักรของวิรุณพัทพระลบน เข้าสู้กับวิรุณพัท วิรุณพัทแผลงศรเป็นอาวุธ พระลบนแผลงศรล้างอาวุธ และถูกวิรุณพัทตาย

5. ท้าวคนธรรพ์นุราชเห็นโอรสตายโกรธจัด เข้าใจมตี พระมงกุฎเข้ารับ ต่างเจรจาโต้ตอบกัน พลยกษ์สู้กับพลลิง พระมงกุฎจับกับท้าวคนธรรพ์ พระมงกุฎแผลงศรฆ่าพลยกษ์ แล้วศรกลายเป็นผู้หญิงสี่นางพื่อนรทาท่าเยาะเย้ยท้าวคนธรรพ์ ท้าวคนธรรพ์ขอสู้ตายขว้างจักรกรดเวียนรอบพระมงกุฎ พระมงกุฎแผลงศรล้างจักร แล้วถูกท้าวคนธรรพ์ตาย เทวดานางฟ้าอวยพร

ห้องที่ 177 เสร็จศึกแล้ว สี่กษัตริย์ยกทัพเข้าเมืองไทยเกษ

1. พระพรตอุ้มพระมงกุฎ พระสัตรุดอุ้มพระลบน พากันยกทัพเข้าเมืองไทยเกษ ราษฎรรับเสด็จ

2. ถึงท้องพระโรงพระพรตถามเสนาถึงท้าวไทยเกษ พระพรต ถามไถ่นางสนมกำนัลเข้าห้องนอนคิดเสียดายนางกำนัลถูกยกษ์ล่วงเกิน คิดถึงพระอัยกา

3. สองกุมารยกทัพออกมา

4. ทั้งสองทัพรบกัน พระลบนจับกับวิรุณพัท พระมงกุฎจับกับท้าวคนธรรพ์นุราช แล้วพระมงกุฎแผลงศรถูกท้าวคนธรรพ์นุราช พระพรตกับพระสัตรุด คอยดูแลอยู่ด้านข้างกับพลทหาร

1. พระพรต พระสัตรุด ท้าวไทยเกษและมเหสีพร้อมทั้งพระมงกุฎ-พระลบน ลาพระฤๅษี

2. ชบวนพลเหล่ากษัตริย์เข้าเมืองไทยเกษ

3. พระพรต พระสัตรุด พระมงกุฎ และพระลบนลาท้าวไทยเกษกลับอยุธยา

3. เข้าพระพรตให้สุครีพจับขบวนพล สীগษัตริย์
สรง-ทรงเครื่องมีบทมมรด+ขบวน เคลื่อนพลไป
อาศรมพระฤๅษี

4. ท้าวโกยเกษกับไพร่พลตกใจคิดว่าทัพยักษ์
มา บ้างเข้ากอดพระฤๅษี พระพรตให้หยุดพล
สীগษัตริย์เข้ามาเคารพ พระฤๅษี และพระอัยกา
พระพรต-พระสัตรุด กอดบาทพากันเสกเศร้ารำพัน
พระมงกุฎ-พระลบ พากันร่ำให้ตามพระฤๅษีต้อง
เดือนสติ ท้าวโกยเกษได้สติตามถึงพระมงกุฎ-
พระลบ ว่าเป็นใคร พระพรตเล่าความให้ฟัง
ท้าวโกยเกษชื่นชมสองกุมาร แล้วพระพรต-
พระสัตรุดทูลเชิญท้าวโกยเกษกลับเมือง ท้าว-
โกยเกษลาพระฤๅษี พระฤๅษีให้พร

5. กษัตริย์ทั้งหมดมาทรงรถ มีบทมมรดและ
ขบวน เดินทางผ่านป่า มีบทมป่า

6. ถึงวัง เสนนางนเฝ้ารับเสด็จ ต่างพา
กันร่ำให้ ท้าวโกยเกษ ให้ปลง ทักห้ามใจ แล้ว
เข้าปราสาทไป

7. ตกกลางคืน ท้าวโกยเกษจัดเลี้ยงเหล่า
ทหาร และประทานรางวัล

8. พระพรต-พระสัตรุด ทูลลาท้าวโกยเกษ
ไปเฝ้าพระรามที่อยู่อยุธยา

ห้องที่ 178 พระพรต พระสัตรุด พระมงกุฎ และพระลบ กลับจากโกยเกษเข้าเฝ้าพระราม
ที่อยู่อยุธยา พระรามขุนบาเห็นจจนทั่วหน้า

1. สীগษัตริย์มายังปราสาท สังสุครีพเตรียมพล
เข้า สীগษัตริย์สรง-ทรงเครื่อง มีบทมมรด
และขบวน เดินทางเข้าป่า มีบทมป่า

1. ขบวนทัพของสীগษัตริย์เข้าเมืองอยุธยา
2. พระพรต พระสัตรุด พระมงกุฎ และ
พระลบ เข้าเฝ้าพระราม พระลักษมณ์ นาง

2. ถึงอุทธรยา เข้าเฝ้าพระราม ซึ่งขณะนั้น
พร้อมไปด้วยชนนีทั้งสามพระลักษมณ์และนางสีดา
ต่างถามไถ่ถึงกันและกัน

3. พระรามและนางสีดาชมการแสดงรำยรา
พังดนตรีขับกล่อม จนหลับไป

4. เข้า พระรามให้พระพรต-พระสัตรุด
กลับเมืองไถยเกษ เหล่าท้าวพระยาจวนรพากัน
แยกย้ายกลับเมือง

5. บทส่งท้าย บรรยายความมีเกียรติยศของ
พระราม บ้านเมืองสงบสุข

สีดา และชนนีทั้งสาม พร้อมทั้งเหล่าทหาร
และท้าวพระยาจวนร

ในการเปรียบเทียบระหว่างเหตุการณ์ที่ปรากฏในบทละคร ฉบับรัชกาลที่ 1 กับเหตุ
การณ์ที่ปรากฏในภาพจิตรกรรมฝาผนัง แสดงให้เห็นว่ามีการแสดงเหตุการณ์ในเรื่องตรงกันเป็น
ส่วนใหญ่ เหตุการณ์ในส่วนของบทละครที่ยกมา เป็นการสรุปเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา
ตามลำดับของ เหตุการณ์ที่ปรากฏในบทละคร โดยแต่ละเหตุการณ์กำหนดตามฉากสถานที่หรือ
สถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ซึ่งมีผลต่อการดำเนินเรื่องทำให้เกิดเรื่องราวอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นอย่าง
ต่อเนื่อง แต่ในส่วนของบทละครนี้ได้ตัดตอนมาเฉพาะส่วนที่ตรงกับภาพเหตุการณ์ของจิตรกรรมฝา-
ผนังที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม แล้วนำมาจัดแบ่งตามส่วนของ เหตุการณ์ตามห้องภาพแต่ละห้อง
โดยใช้คำบรรยายใต้ห้องภาพเป็นหลักในการกำหนดส่วนของ เหตุการณ์นั้น ๆ และคงไว้ซึ่งลำดับ
ของเหตุการณ์ตรงกับบทละครตลอดเรื่อง จึงจะเห็นได้ว่ามีบางช่วงที่เหตุการณ์ในบทละครไม่
ตรงกับภาพเหตุการณ์ของจิตรกรรมฝาผนังในบางห้อง

ประวัติผู้เขียน

นางสาววิภา ร่ำเรือง เกิดวันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2512 ที่โรงพยาบาลหญิง (ราชวิถี) จังหวัดกรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน ในปีการศึกษา 2533 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2536 ปัจจุบันทำงานในหน้าที่นักวิชาการ ที่บริษัท สำนักพิมพ์ไฮเอ็ด จำกัด เขตภาษีเจริญ จังหวัดกรุงเทพมหานคร



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย